

תוכן העניינים

מס' עמוד	מס' לוח	מבוא
3		מבוא
4		תמצית הממצאים
5		תקציר הממצאים
		פרוט הממצאים לפי נושאים מרכזיים:
11		1. הערכת המצב בקיבוץ
11	1-3	א. מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי
13	4-6	ב. מצב הקיבוץ בתחום שיתוף חברים בקבלת החלטות והשוויון
15	7-9	ג. מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי
20	10-17	ד. שירותי בריאות וחינוך, תקציבים - מה מספק הקיבוץ
24	18-19	ה. הערכת המצב האישי בתחומים השונים
27	20-22	ו. דאגות וחששות
29	23-25	ז. חוסן חברתי
34	26-28	ח. תופעות חברתיות חריגות
38	29-31	ט. שביעות רצון מהחיים בקיבוץ
42	32-42	2. עמדות כלפי העבודה
47	43-49	3. השפעה אישית ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ
50		4. עמדות כלפי שינויים
50	50-62	1. עמדות כלפי הפרטות ורישום והשכרת דירות
54	63-67	2. עמדות כלפי הורשת ומכירת מניות
58	68-72	3. שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ
59	73-75	4. מכירת נכסים יצרניים של הקיבוץ
61	76-77	5. עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה
62	78-81	6. עמדות כלפי "פתיחת גדרות הקיבוץ"
64		5. האמון בקיבוץ בהנהגתו ובעתידו
64	82-88	1. האמון בקיבוץ ובמוסדותיו
70	89-91	2. ערכים והסדרים העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ
74	92-97	3. פערים כלכליים
76	98-104	4. המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים
80	105-122	6. קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים
87	123-130	7. עמדות כלפי פעילויות התנועה
95	131-140	8. נתונים דמוגרפיים

סקר דעת קהל בקיבוצים ב-2020 מיכל פלגי אליאט אורחן

מבוא

הסקר הנוכחי נערך בינואר 2020. הסקר הראשון נערך בינואר 1989 ומאז כל תחילת שנה נערך סקר משווה נוסף עד 2005. מ-2005 אנו עורכים את הסקר מידי שנתיים-שלוש. הסקר הראשון נערך על ידי ראיון טלפוני, בסקרים אחריו היה שלוב בין שאלוני דואר וראיון טלפוני. שלושת הסקרים האחרונים נערכו באמצעות האינטרנט. הפניות לקיבוצים נשלחו בדואר אלקטרוני, השאלון נערך בתוכנה ממוחשבת והענות המשיבים הייתה דרך האינטרנט. חזרנו בסקר זה, כמו בקודמים לו, על מספר שאלות בסיסיות, כדי לבדוק, האם חלו שינויים בעמדות המשיבים, בתקופה האחרונה. בנוסף לכך, הצגנו שאלות חדשות כדי לבדוק נושאים שעלו על סדר היום התנועתי והקיבוצי.

השנה השיבו על הסקר 1716 חברים ומועמדים בקיבוץ. נערכו השוואות לפי:

- 1. תקופות:** השנה מוצגים רק נתונים של שנים נבחרות (הנתונים של שאר השנים נמצאים בחוברות קודמות), אך תמיד מוצגים הנתונים של השנה הראשונה בה נאסף החומר על כל שאלה.
- 2. שלש קבוצות גיל:** "צעירים" בני 21-45 (20%), "גילאי הביניים" 46-65 (37%), ו"מבוגרים" בני 66 ומעלה (43%).
- 3. מין:** גברים (52%), ונשים (48%).
- 4. המצב הכלכלי של הקיבוץ:** נתונים אלה הם סובייקטיביים (נמסרו על ידי המשיבים) אך תוקפו בעבר על ידי כלכלנים בתנועה הקיבוצית. נעשתה חלוקה בין משיבים המגדירים את מצבו הכלכלי של קיבוץם כלא טוב (17% - 294 משיבים) לבין אלה המגדירים אותו כבינוני (31% - 516 משיבים) ואלה המגדירים אותו כטוב (52% - 886 משיבים).
- 5. מודל ההתפרנסות של הקיבוץ:** שיתופי (25%), ומתחדש (75%). המשיבים נשאלו אודות צורת ההתנהלות של קיבוץם והתשובות תוקפו עם המידע הקיים במכון לחקר הקיבוץ ובתנועה הקיבוצית והוא נכון לסוף 2019. הקיבוצים המשולבים צורפו למתחדשים בנייתוחים הסטטיסטיים.

ממצאי הסקרים מסומנים בלוחות על ידי שתי הספרות האחרונות של השנה בה נערכו, וכך ממצאי הסקר הנוכחי (2020) מסומנים בספרות 20. בשנים הקודמות סומנו הבדלים מובהקים (ברמת מובהקות של לפחות $p < 0.05$) בין שתי התנועות הקיבוציות, על ידי כוכבית (*), בצד הממצאים של התק"מ. מאז 2002 מוצגים כל הנתונים של שתי התנועות ביחד (תק"צ).

הערה כללית: מספר המשיבים המופיע בתחתית הלוחות, מתייחס לשנת 2020 בלבד. בכל אחד מדוחות הסקר השנתי הקודמים, פורסם באותו מקום, מספר המשיבים לשאלות באותה שנה. בסקר מובאים גם ציטוטים מהערות המשיבים, אין להתייחס למספרם אלא אך ורק למהותם.

בסקר זה מספר נושאים מרכזיים:

- הערכת המצב בקיבוץ בתחומים שונים (לוחות 1-28).
- שביעות רצון מהחיים בקיבוץ (לוחות 29-31).
- עמדות כלפי העבודה (לוחות 32-42).
- השפעה אישית על הנעשה בקיבוץ (לוחות 43-49).
- עמדות כלפי שינויים בקיבוץ (לוחות 50-81).
- האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו (לוחות 82-104).
- קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים (לוחות 105-122).
- עמדות כלפי פעילויות התנועה (לוחות 123-131).
- נתונים דמוגרפיים של המרואיינים (לוחות 132-141).

תמצית הממצאים

ממצאים המובאים בחוברת זאת הם תוצאות הסקר השנתי העשרים ושתיים של עמדות חברי ותושבים בקיבוץ. השנה בנוסף לשאלות החוזרות על עצמן לצורך מעקב אחר שינויי עמדות החברים, נוספו לסקר מספר שאלות חדשות. השאלות החדשות מאפשרות לבחון נושאים חדשים וחשובים הנמצאים על סדר היום הקיבוצי.

ההשוואות המוצגות בסקר הן בין תשובות שקיבלנו על אותה שאלה לאורך שנים; בין משיבים מקיבוצים במודלים שונים של התפרנסות כאשר ההשוואה היא בין שתי קבוצות: משיבים מקיבוצים שיתופיים ומקיבוצים מתחדשים. כמו כן קיימות השוואות בין משיבים הבאים מקיבוצים חלשים כלכלית, במצב כלכלי בינוני וחזקים כלכלית; בין שלוש קבוצות גיל (45-21; 65-46; 66 ומעלה); ובין המינים.

השאלות החדשות בסקר: עוסקות בתחומים נוספים הקשורים למצב הקיבוץ ולמצב האישי הכלכלי והחברתי, לקליטה בקיבוץ לחברות מלאה ובעצמאות כלכלית, ונושאים בהם התנועה הקיבוצית עוסקת.

בנוסף לשאלות החדשות, שנשאלו בסקר הנוכחי, חזרנו על מספר שאלות מסקרים קודמים. השאלות שחזרנו עליהן עוסקות במצב הקיבוץ בתחומים שונים, בטיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה ובביטוח הפנסיוני, בחוסן החברתי של הקיבוץ, בשביעות רצון של חברי קיבוץ מתחומי חיים שונים, ברמה התעסוקתית של המשיבים, בעמדות כלפי שינויים הקשורים בהפרטות ובדמוקרטיה, בארגון שונה של קבלת החלטות, בקשר ובמחויבות לקיבוץ, בעמדות כלפי קליטת בניס/בנות בקיבוץ, וכן בתחומי הפעילות הרצויים של התנועה.

תחום החברה והביטחון הסוציאלי: את המקום הראשון, בו מצב הקיבוץ צוין כטוב על ידי שלושה רבעים (78%) מהמשיבים תפס היחס כלפי וותיקי הקיבוץ ואחריו בסדר יורד: מצב הקיבוץ מבחינת מערכת החינוך, פעילות התרבות ושעות הפנאי, הטיפול בביטוח הפנסיוני של חברי הקיבוץ וכן הצמיחה הדמוגרפית נתפס כטוב על ידי כשני שלישים מהמשיבים. המצב החברתי, קליטת בניס/בנות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה ותפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים נתפס כטוב על ידי כמחצית המשיבים. 38% מהמשיבים סבורים שהתנועה תיפקדה טוב במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת הפיגועים וההפגזות, 43% סבורים שהיא תפקדה באופן בינוני ועוד 19% טענו שהתפקוד היה לא טוב. ביחס לתחומי הפעילות החוץ קיבוציים, כמעט כל המשיבים ציינו שעל התנועה לעסוק במידה רבה בטיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ובמים. הרוב המוחלט סבורים שעל התנועה לעסוק בייצוג הקיבוצים כלפי מוסדות המדינה. כשלושה רבעים סבורים שהתנועה צריכה לעסוק במעורבות בחברה הישראלית ומעל לשני שלישים סבורים שעל התנועה לעסוק בתנועות הנוער בישראל ובהובלת ההנהגה החקלאית במדינה. ביחס לתחומי הפעילות הפנים קיבוציים, רוב המשיבים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בהבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע ובליוי קיבוצים במצוקה. כשלושה רבעים סבורים שהתנועה צריכה לעסוק הרבה בטיפול בביטוח פנסיוני לחברים. כשני שלישים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בצמיחה הדמוגרפית, בטיפול בזכויות החברים בעבודה, בשידוך הדירות, בגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש ובהמשך הערבות הדדית בקיבוצים. כמחצית המשיבים ציינו שעל התנועה לעסוק הרבה ביישוב מחלוקות בין חברי לקיבוצים.

קליטת בני/בנות קיבוץ: מחצית (52%) מהמשיבים סבורים שהקיבוץ עושה את כל המאמצים האפשריים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו ומעל למחצית מהמשיבים תומכים בקליטה לחברות בעצמאות כלכלית. ניתן לראות שרוב המשיבים מעוניינים שקיבוצים יקלוט רק לחברות, רבע סבורים שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות. מיעוט מתנגדים לכל קליטה, או מעוניינים בקליטה של תושבים בלבד.

ההבדלים בין המינים מועטים יחסית. בתחום החברתי מצבן של הנשים יותר טוב משל הגברים. הן מרוויחות פחות מהגברים והן פחות מרכזיות מהגברים. נשים בהשוואה לגברים תומכות יותר בהקמת שכונה צמודה לקיבוץ.

ההשוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב למשיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מראה שהראשונים מעריכים את המצב בקיבוצם, בכל התחומים באופן יותר פסימי, הם תומכים יותר בשינויים מכל הסוגים ומחויבותם לקיבוץ חלשה יותר.

התקבלו הבדלים בחלק גדול של התחומים בין שני המודלים – השיתופי והמתחדש. המשיבים מהמודל השיתופי בהשוואה למודל המתחדש רואים את מצב קיבוצם כיותר טוב ברוב התחומים ומתנגדים יותר לשינויים בקיבוץ.

נעבור עתה לתמצית מפורטת יותר של ממצאי הסקר לפי נושאים.

תקציר

מצב הקיבוץ

מצבו של הקיבוץ נבדק בתחומים הבאים: הכלכלה, שיתוף ושיוויון בקיבוץ; המצב החברתי והביטחון הסוציאלי; שירותי הבריאות והחינוך; הצמיחה הדמוגרפית ומצב הדיור. כמו כן נבדקו המצב האישי של החברים בקיבוץ; דאגות וחששות קיומיים; חוסן חברתי; קיומן של תופעות חברתיות חריגות.

א. תחום הכלכלה: כמחצית (52%) מהמשיבים מציינים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב וכשליש שתפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים טוב (35%).

ב. שיתוף החברים בקבלת החלטות ושיוויון בין החברים: קרוב למחצית מהמשיבים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות וכרבע (23%) סבורים שמצבו לא טוב. כשליש (35%) מהמשיבים סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השיוויון בין החברים בקיבוצם וכשליש (30%) סבורים שמצבו לא טוב.

ג. תחום החברה והביטחון הסוציאלי: את המקום הראשון, בו מצב הקיבוץ צוין כטוב על ידי שלושה רבעים (78%) מהמשיבים תפס היחס כלפי וותיקי הקיבוץ ואחריו בסדר יורד: מצב הקיבוץ מבחינת מערכת החינוך, פעילות התרבות ושעות הפנאי, הטיפול בביטוח הפנסיוני של חברי הקיבוץ וכן הצמיחה הדמוגרפית נתפס כטוב על ידי כשני שלישים מהמשיבים. המצב החברתי, קליטת בני/בנות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה ותפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים נתפס כטוב על ידי כמחצית המשיבים.

ד. שירותי הבריאות והחינוך: רוב המשיבים סבורים שהקיבוץ מספק להם קצת יותר או הרבה יותר תרופות ושירותים רפואיים (73%) וכן שירותי חינוך הדרושים לילדיהם מאשר המדינה מספקת (91%). כמו כן, מעל לשליש (40%) ממשיבי הסקר סבורים שתקציב הגמלאים בקיבוצם גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/רשם.

ה. שיעורי המס שהחברים משלמים לקיבוץ: רוב המשיבים (57%) סבורים שיש להשאיר את שיעור המס המשולם לקיבוץ ללא שינוי, רבע (26%) סבורים שיש להפחיתו ולהוריד את השתתפות הקיבוץ במימון הרווחה, החינוך והתרבות. פחות מחמישית מהמשיבים (17%) סבורים שיש להעלות את המס המשולם לקיבוץ בד בבד עם הגדלת השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך.

ו. המצב האישי של החברים בקיבוץ: רוב המשיבים מציינים שמצבם החברתי (73%) הכלכלי (75%), ביטחונם האישי לגבי העתיד (69%), מצבם הכלכלי בהשוואה לחברי קיבוץ אחרים ותנאי הדיור שלהם (78%) טובים. השנה, בהשוואה למצב לפני שנתיים, לא השתנתה הערכת המצב האישי של החברים בקיבוץ בתחומים השונים.

ז. גודל הדירה: גודל הדירה הממוצעת נאמד במאה ותשעה מ"ר כאשר הטווח נע מ-24 מ"ר עד 240 מ"ר. גילאי הביניים מעריכים את דירתם כגדולה יותר מאשר הצעירים והמבוגרים.

ח. דאגות וחששות קיומיים: אחוז המודאגים הגבוה ביותר הוא מהחשש של אי יכולת לממן את הצרכים של ילדיהם – הוא מדאיג 31% מהמשיבים. הנושא המדורג שני הוא המצב הכלכלי האישי המדאיג 30% מהמשיבים, החשש מאבדן מקור הפרנסה מדאיג 24%, והמצב הביטחוני מדאיג 18%, והחשש שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות מדאיג 16% מהמשיבים.

ט. חוסן חברתי: מעל למחצית מהמשיבים סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיה רפואית (63%) ובעת זקנות (59%) ופחות מכחמישית מציינים שלא כך יהיה. קצת פחות ממחצית מעריכים שהקיבוץ ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (43%) ורבע מעריך שזה לא נכון (24%). כשליש מהמשיבים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברי הקיבוץ (34%) וכרבע מעריכים שזה לא נכון (27%).

י. קיומן של תופעות חריגות: תופעות חברתיות חריגות, כמו אלימות במשפחה או עוני כמעט ולא קיימות על פי המשיבים בסקר. לעומת זאת פיטורין מעבודה בקיבוץ, אבטלה גלויה וניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים לטובתם האישית יותר שכיחים.

באופן כללי, כמעט בכל התחומים, יותר משיבים מקיבוצים חזקים כלכלית מאשר מקיבוצים חלשים ציינו שהמצב בקיבוצם טוב בתחומים אלה. נמצאו גם הבדלים בין משיבים מקיבוצים עם מודלים שונים של התפרנסות. המצב בקיבוצים השיתופיים נתפס כיותר טוב מאשר במתחדשים ברוב התחומים.

שביעות רצון מהחיים בקיבוץ

בכל הנושאים שנבדקו השנה, (פרט לטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם של החברים) מעל למחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה. מהתחומים הבאים שלושה רבעים או יותר מהמשיבים מציינים שהם שבעי רצון: שביעות רצון מהעבודה (82%), מרמת החיים האישית (80%), מהחיים בקיבוץ באופן כללי (76%). כמו כן, מעל מחצית המשיבים מציינים שביעות רצון בתחומים הבאים: משירותי החינוך בקיבוץ (67%), משירותי הבריאות בקיבוץ (65%), מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי (65%), מהפעילות התרבותית בקיבוץ (65%) ומהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (51%). פחות ממחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה מטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם (44% שבעי רצון). קבוצת הגיל המבוגרת יותר שבעת רצון במרבית התחומים שנבחנו מאשר שתי קבוצות הגיל האחרות.

עמדות כלפי העבודה

אפיוני העבודה: כשליש (39%) מהמשיבים עובדים היום בקיבוצם וכשני שלישי (63%) עובדים מחוץ לקיבוץ. כשני שלישים (62%) משתכרים פחות מ-9001 ש"ח (כמעט כמו השכר הממוצע ברוטו לחודש לשכיר במשק). כמו כן, קרוב למחצית (45%) ממלאים תפקיד בכיר בעבודתם, כשני שלישים (63%) סבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

למעלה משליש (35%) מהמשיבים משייכים עצמם לקבוצת שכר גבוהה.

בדומה לחברה מחוץ לקיבוץ, מעמדם בעבודה של הגברים טוב מזה של הנשים. כך, יותר נשים (23%) מגברים (16%) נכללות בקבוצת השכר הנמוכה מ-5500 ש"ח. כמו כן, יותר גברים (46%) מנשים (29%) נמצאים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ש"ח ומעלה. בהתאם לכך רבים הגברים (45%) מהנשים (28%) המשייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה והגבוהה מאד וגם רבים הגברים (68%) מהנשים (56%) המציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד. גברים רבים יותר (48%) מנשים (41%) ממלאים תפקידי ניהול בכירים בעבודתם. רבות הנשים (41%) מהגברים (36%) שאינן ממלאות תפקיד ניהולי.

ההשפעה האישית על הנעשה בקיבוץ

נבחנו ארבע שאלות על ההשפעה האישית בקיבוץ: מרכזיות המשיבים בקיבוץ, ההשפעה האישית שלהם על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

שתי חמישיות (40%) מהמשיבים מעריכים שהם משתייכים לקבוצה המרכזית בקיבוץ ורבע (24%) שהם משתייכים לקבוצה שאינה מרכזית.

כשביעית (15%) מהמשיבים מעריכים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה ושלוש חמישיות מעריכים אותה כנמוכה (61%). כרבע מעריכים את השפעתם האישית על החלטות חברתיות כגבוהה (28%) ושתי חמישיות כנמוכה (43%).

רבים יותר הגברים (21%) מהנשים (9%) המציינים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה.

מעל לשליש (40%) מהמשיבים שבעי רצון מאפשרותם להשפיע על הנעשה בקיבוץ וכרבע (27%) אינם שבעי רצון.

עמדות כלפי שינויים

ההפרטות

א. הפרטת שירותים: בתחום ההפרטות נמצא שאחוז התומכים בהפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות דומה לאחוז המתנגדים (44% לעומת 46% בהתאמה). בקיבוצים השיתופיים רבע (25%) תומכים בהפרטה טוטלית ובמתחדשים למעלה ממחצית (52%). בקיבוצים החלשים כלכלית מעל למחצית (53%) תומכים בהפרטה ובחזקים פחות ממחצית (42%). יותר מבוגרים וגילאי הביניים מאשר צעירים תומכים בהפרטה טוטלית.

ב. ערבות הדדית מוגבלת: כמחצית המשיבים (49%) תומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת בקיבוצם וכרבע (28%) שוללים זאת. בקיבוצים השיתופיים יש יותר מתנגדים מאשר בקיבוצים המתחדשים (42% לעומת 24%). רבע (25%) ממשיבי הקיבוצים החלשים כלכלית לעומת כשליש (31%) מהחזקים כלכלית שוללים את קיומה של ערבות הדדית מוגבלת בקיבוצם. גברים רבים יותר מנשים תומכים בערבות הדדית מוגבלת. וכך גם רבים המבוגרים וגילאי הביניים מאשר צעירים התומכים.

ג. ביטול ארוחת הערב בחדר האוכל בימי שישי:

שיעור השוללים (58%) את ביטול ארוחת הערב בימי שישי כפול משיעור התומכים (27%). בקיבוצים השיתופיים יש יותר מתנגדים (77%) מאשר בקיבוצים המתחדשים (52%). בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב יש שיעור גבוה יותר (64%) של משיבים השוללים את ביטול ארוחת הערב מאשר בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב (47%). וכך גם אחוז גדול יותר מהמבוגרים (63%) מאשר הצעירים (60%) וגילאי הביניים (52%) שוללים את ביטול הארוחה.

חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים

ד. שלושה רבעים מהמשיבים סבורים שיש חשיבות רבה לרישום הדירות על שם החברים וכשביעית סבורים שאין לכך חשיבות. במודל השיתופי כמחצית (58%) לעומת כארבע חמישיות מהמשיבים (81%) במודל המתחדש תומכים ברישום הדירות על שם החברים. בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש יותר תומכים (81%) ברישום הדירות מאשר בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (72%). רבות הנשים מהגברים התומכות ברישום הדירה על שם החברים וכך גם יותר מבוגרים וגילאי הביניים מאשר צעירים.

ה. השכרת דירות ע"י חברים: קרוב למחצית (44%) מהמשיבים שוללים מתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם ומעל לשליש (39%) תומכים בכך. 51% מהמשיבים בקיבוצים חלשים כלכלית תומכים בהשכרה לעומת 32% בקיבוצים חזקים כלכלית. במודל השיתופי יש יותר מתנגדים לכך (71%), מאשר במודל המתחדש (35%).

ו. מכירה והורשה של מניות אותם מקבלים חברי הקיבוץ: קרוב למחצית (48%) מהמשיבים מתנגדים למתן

אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים מהקיבוץ ושיעור דומה (43%) תומכים במתן אפשרות למכירתן רק לחברי קיבוץ. שיעור המשיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב המתנגדים למתן אפשרות למכירת מניות גדול משיעורם בקרב משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (39%). פחות משיבים מהקיבוצים המתחדשים (45%), מאשר מהשיתופיים (58%) מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות.

ז. כשני שלישים מהמשיבים (65%) רואים בחיוב את מתן האפשרות לחברי קיבוץ להוריש את המניות לילדיהם וכחמישית (22%) מתנגדים לכך. יותר גברים (26%) מנשים (19%) שוללים זאת. 68% מהמבוגרים ו-65% מגילאי הביניים לעומת 56% מהצעירים מתייחסים בחיוב לאפשרות להוריש את המניות לבנים/ות. יותר משיבים מהמודל המתחדש (66%) מאשר מהמודל השיתופי (58%) מתייחסים בחיוב למתן אפשרות לחברי הקיבוץ להוריש את מניותיהם.

שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ:

ח. מחצית (50%) מהמשיבים תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכרבע (27%) שוללים. יותר גברים מנשים תומכים בשיתוף של החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכך גם הצעירים לעומת המבוגרים וגילאי הביניים. כמחצית (47%) ממשיבי הקיבוצים החלשים כלכלית תומכים בשיתוף חברים חדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לעומת מעל מחצית (53%) מהמשיבים בקיבוצים חזקים כלכלית. כך גם רבים יותר המשיבים (53%) מהקיבוצים במודל המתחדש מאשר מהקיבוצים השיתופיים (44%) התומכים בכך.

ט. שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות: רבע (24%) מהמשיבים שוללים את שיוך הנכסים הכלכליים ומעל למחצית (54%) תומכים בכך. 26% מהגברים לעומת 21% מהנשים שוללים את השיוך, רבים מהמבוגרים לעומת גילאי הביניים והצעירים תומכים בשיוך.

בקיבוצים החלשים כלכלית יש שיעור נמוך יותר (20%) השולל את שיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות בהשוואה לשוללים זאת (27%) בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב. יותר משיבים (32%) מהקיבוצים במודל השיתופי מאשר מהקיבוצים במודל המתחדש (21%) מתנגדים לשיוך מסוג זה.

י. מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ: כשני שלישים מהמשיבים (61%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ וכחמישית (18%) תומכים בעמדה זו. יותר גברים (64%) מנשים (58%) שוללים את המכירה של הנכסים היצרניים. בקיבוצים החלשים כלכלית שיעור השוללים (56%) קטן בהשוואה לשיעורם (62%) בקיבוצים החזקים כלכלית. בקיבוצים השיתופיים 11% תומכים במכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לעומת 20% מהקיבוצים המתחדשים.

דמוקרטיה ישירה לעומת עקיפה

כשישית (14%) מהמשיבים תומכים במעבר לדמוקרטיה ייצוגית (הנהלת הקיבוץ) וכשלושה רבעים (73%) שוללים. ארבע חמישיות (81%) מהמשיבים מהקיבוצים השיתופיים מתנגדים להעברת כל סמכויות האסיפה להנהלת הקיבוץ בהשוואה לכשני שלישים (70%) בקיבוצים המתחדשים.

"פתיחת גדרות הקיבוץ"

שליש (34%) מהמשיבים תומכים בהקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ וכמחצית (56%) מתנגדים. יותר גברים מנשים מתנגדים להקמת השכונה וכך גם הצעירים לעומת גילאי הביניים והמבוגרים. בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי לא טוב יש יותר תומכים (43%) בהקמת שכונה קהילתית מאשר בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב (31%).

יותר משיבים מהמודל המתחדש (35%) מאשר מהמודל השיתופי (27%) תומכים בהקמת שכונה.

הקמת בית כנסת בקיבוץ: מעל למחצית (53%) מהמשיבים סבורים שלא רצוי להקים בית כנסת בקיבוץ וכרבע (24%) מציינים שרצוי מאוד להקים בית כנסת בקיבוץ.

יותר מבוגרים (58%) מצעירים (52%) ומגילאי הביניים (49%) שוללים הקמת בית כנסת בקיבוץ.

האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו

האמון בהנהלת הקיבוץ ובחבריו:

שתי חמישיות (39%) מבטאים אמון רב בהנהלה החברתית ובהנהלה הכלכלית (43%) של הקיבוץ וכמחצית (47%) מבטאים אמון רב במרבית חברי הקיבוץ.

יותר גברים מנשים מבטאים אמון רב במרבית חברי הקיבוץ וכך גם רבים המבוגרים בהשוואה לקבוצות הגיל האחרות המגלים אמון רב בהנהלה הכלכלית של קיבוץ וכן במרבית חברי קיבוץ.

ככל שהמצב הכלכלי נתפס כטוב יותר כך יש יותר אמון הן בהנהגות הקיבוץ, הכלכלית והחברתית, והן במרבית חברי הקיבוץ. למשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית יש פחות אמון בהנהלה החברתית שלהם, בהנהלה הכלכלית ובמרבית חברי הקיבוץ, בהשוואה למשיבים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית. מגמה זו נמשכת כבר כמה שנים.

מעל מחצית (57%) המשיבים מהקיבוצים השיתופיים מעניקים אמון רב להנהגה הכלכלית וכך גם שתי חמישיות (38%) ממשיבי הקיבוצים המתחדשים.

השקיפות הרצויה לגבי שכרם של נבחרי ציבור בתפקידים מרכזיים:

הרוב המוחלט סבורים שצריכה להיות שקיפות במידה רבה (83%). אחוז גבוה יותר של משיבים בקיבוצים השיתופיים (90%) מאשר בקיבוצים המתחדשים (81%) סבור שרצוי שתהיה שקיפות לגבי שכרם של נציגי הציבור.

האמון בעתיד הקיבוץ:

מעל מחצית (56%) המשיבים נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם. כך גם יותר גברים מנשים (61% לעומת 51%) וגם יותר מבוגרים מקבוצות הגיל האחרות. בקיבוצים החזקים כלכלית מעל שני שלישים (70%) מהמשיבים מבטאים אמון רב בעתיד קיבוצם לעומת רבע (25%) בחלשים כלכלית וכמחצית (47%) בינוניים.

ההשלכות של יישום עקרונות הקיבוץ:

כאשר בוחנים 6 מעקרונות הקיבוץ מסתבר שב-2020 כמו ב-2016 וב-2018 כארבע חמישיות (82%) מהמשיבים, סבורים שיישום של ערבות הדדית נרחבת ובעלות משותפת על אמצעי הייצור יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ.

כשני שלישים (65%) סבורים כך לגבי שיוך נכסים לחבר וכמחצית (52%) סבורים כך לגבי "השוויון" וכן לגבי השכר הדיפרנציאלי (56%). יישום העיקרון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" יועיל לקיבוץ רק בעיני כרבע (28%) מהמשיבים. דווקא ערך השוויון הזה שהגדיר הקיבוץ בתחילת דרכו נתפס כדבר שעלול יותר מכל להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ – כך סבורים כמחצית מהמשיבים (48%).

רבים יותר מהמבוגרים לעומת קבוצות הגיל האחרות סבורים שהערבות ההדדית, הבעלות המשותפת על אמצעי הייצור ושיוך הנכסים לחברים יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ. כך גם סבורים הצעירים לעומת הקבוצות האחרות לגבי עיקרון השוויון.

רבים יותר הגברים מהנשים הסבורים שיישומם של ערכי השוויון ושל השכר הדיפרנציאלי יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ. יותר נשים מגברים סבורות כך לגבי שיוך הנכסים. בקיבוצים החזקים כלכלית רבים יותר סבורים שיישום העקרונות ערבות הדדית, בעלות על אמצעי הייצור, "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" ושכר דיפרנציאלי יועילו להמשך עתידו של הקיבוץ.

יותר משיבים מהקיבוצים השיתופיים מאשר מהמתחדשים סבורים שיישומם של השוויון, של העיקרון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" ובעלות משותפת על אמצעי הייצור יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ אך פחות משיבים במודל השיתופי מאשר במודל המתחדש סבורים שיישומם של שכר דיפרנציאלי ושיוך נכסים לחברה יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ.

הפערים הכלכליים בקיבוץ:

כמחצית (48%) מהמשיבים סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים ועוד שתי חמישיות (40%) סבורים שהם בינוניים. רבע (26%) מהמשיבים מודאגים במידה רבה מרמת הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים וכשליש (33%) מודאגים במידה בינונית. בקיבוצים החלשים כלכלית שני שלישים (65%) מהמשיבים סבורים שיש פערים כלכליים גדולים בין החברים בהשוואה לכשליש (39%) בקיבוצים החזקים כלכלית. בקיבוצים החלשים כלכלית יש גם יותר מודאגים מתופעה זאת מאשר בקיבוצים החזקים כלכלית. בקיבוצים המתחדשים יש יותר הסבורים שהפערים גדולים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים (35% לעומת 20%). מעטים יותר מודאגים מרמת הפערים הכלכליים בקיבוצים השיתופיים (22%) לעומת המתחדשים (27%).

המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים:

המלצה על חיי קיבוץ: כשני שלישים (68%) מהמשיבים היו ממליצים בכל לב לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי הקיבוץ; לעומתם, עשירית (10%) שלא היו ממליצים בשום אופן. פחות משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מאשר במצב טוב (50% לעומת 75%) היו ממליצים. רבים יותר מקיבוצים מתחדשים מאשר משיתופיים היו ממליצים (70% לעומת 62%).

צורת החיים הרצויה:

א. הרצון שהקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי: פחות מחמישית (16%) מהמשיבים מעוניינים במידה רבה שקיבוצם יהפוך לשוב קהילתי וכשני שלישים (69%) אינם מעוניינים בכך. רבים יותר הצעירים וגילאי הביניים מהמבוגרים המעוניינים בכך. כמו כן, יותר משיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מאשר מהחזקים מעוניינים במידה רבה שהקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי. אחוז גדול יותר מהגברים (74%) מאשר מהנשים (65%) אינו מעוניין שקיבוצו יהפוך לשוב קהילתי.

ב. הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כתברים מלאים בקיבוץ: שתי חמישיות (44%) מעוניינים במידה רבה

שתושבים בהרחבה יקלטו כחברים ושיעור דומה אינו מעוניין בכך (41%). רבים יותר המשיבים בקיבוצים המתחדשים מהשיתופיים הרוצים שתושבים בהרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוצם (49% לעומת 45%).

קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים

מאמצי הקיבוץ לקליטת צעיריו:

מחצית (52%) מהמשיבים סבורים שהקיבוץ עושה את כל המאמצים האפשריים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו. יותר צעירים מגילאי הביניים ומהמבוגרים סבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים האפשריים לקליטת בני ובנות הקיבוץ. בקיבוצים החזקים כלכלית רבים יותר המשיבים (59%), בהשוואה לקיבוצים החלשים כלכלית (36%), המציינים שקיבוצם עושה את כל המאמצים לקליטת צעיריו.

מעמד הנקלטים:

כללית ניתן לראות שרוב המשיבים מעוניינים שקיבוצם יקלוט רק לחברות (לחברות מלאה 55% + 12% לחברות בעצמאות כלכלית), רבע (24%) סבורים שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות. מיעוט (6%), מתנגדים לכל קליטה, או מעוניינים בקליטה של תושבים בלבד (3%). רבים המבוגרים (60%) מהצעירים (54%) ומגילאי הביניים (52%) הסבורים שיש לקלוט לחברות מלאה. בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב ישנו האחוז הנמוך ביותר (47%) שסבור שרצוי לקלוט לקיבוץ אנשים חדשים רק למטרות חברות מלאה. בקיבוצים במצב כלכלי בינוני וטוב מעל למחצית (56%-ו-57% בהתאמה) מציינים זאת. בקיבוצים החלשים כלכלית 28% מהמשיבים מעוניינים לקלוט גם לחברות וגם לתושבות לעומת 20% המעוניינים בזאת בקיבוצים במצב כלכלי בינוני ו-24% בקיבוצים במצב כלכלי טוב. בקיבוצים השיתופיים שיעור גבוה יותר מהמשיבים מעוניין בקליטה הן לחברות מלאה והן לחברות בעצמאות כלכלית. כך, בקיבוצים המתחדשים 57% תומכים בקליטה לחברות בלבד לעומת 51% בקיבוצים השיתופיים.

השלכות סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי

השפעת הקליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ על המשך קיומו של הקיבוץ: פחות ממחצית המשיבים (45%) סבורים שקליטה זו תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. יותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (50%) מאשר משיבים מקיבוצים במצב בינוני וחלש כלכלית סבורים שישום עיקרון זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. כך גם רבים המשיבים מהקיבוצים המתחדשים (48%) לעומת המשיבים מהקיבוצים השיתופיים (37%) הסבורים שזה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ:

מעל מחצית מהמשיבים (55%) תומכים בקליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ. אחוז התמיכה בכך גבוה יותר בקיבוצים חלשים כלכלית מאשר בקיבוצים שמצבם הכלכלי בינוני וטוב. בקיבוצים המתחדשים מעל למחצית (59%) תומכים בקליטה מסוג זה לעומת שתי חמישיות (42%) בקיבוצים השיתופיים.

עמדות כלפי מתן סובסידיה לבני/בנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה:

כמחצית (51%) המשיבים תומכים במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה וקרוב לשליש (30%) מתנגדים. יש יותר תומכים בכך (56%) בקיבוצים מתחדשים בהשוואה לשיתופיים (38%).

קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות:

שני שלישים (69%) מהמשיבים תומכים בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות ופחות מחמישית (14%) מתנגדים. בקיבוצים מתחדשים התמיכה מגיעה ל-71% ובשיתופיים ל-62%.

קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה: מרבית המשיבים תומכים בקליטה רק לחברות מלאה של בני/בנות קיבוץ (77%). בקיבוצים במצב כלכלי טוב ובינוני (80%) אחוז התמיכה בקליטה רק לחברות מלאה גבוה יותר מאשר בקיבוצים חלשים כלכלית (66%). יותר גברים תומכים בקליטה זו מנשים וכך גם יותר מבוגרים מאשר גילאי הביניים והצעירים. בקיבוצים מתחדשים התמיכה מגיעה ל-79% ובשיתופיים ל-70%.

עמדות כלפי התנועה ופעילויותיה

בחלק זה נציג את העמדות כלפי תחומי הפעילות העיקריים בהם סבורים המשיבים שהתנועה צריכה לעסוק.

תפקוד התנועה במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת הפיגועים וההפגזות:
38% מהמשיבים סבורים שהתנועה תיפקדה טוב, 43% סבורים שהיא תיפקדה באופן בינוני ועוד 19% טענו שהתפקוד היה לא טוב. רבים הגברים מהנשים הסבורים שהתפקוד היה טוב וכך גם יותר מבוגרים מאשר גילאי הביניים והצעירים. יותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (42%) לעומת המשיבים מקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב (30%) סבורים שתפקוד התנועה במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת פיגועים והפגזות היה טוב.

תחומי עיסוק חוץ קיבוציים שרצוי שהתנועה תעסוק בהם בסדר יורד הם:
כמעט כל המשיבים (91%) ציינו שעל התנועה לעסוק במידה רבה בטיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ובמים. הרוב המוחלט (89%) סבורים שעל התנועה לעסוק בייצוג הקיבוצים כלפי מוסדות המדינה (87%). כשלושה רבעים (76%) סבורים שהתנועה צריכה לעסוק במעורבות בחברה הישראלית ו-70% בתנועות הנוער בישראל ובהובלת ההנהגה החקלאית במדינה. רבות יותר הנשים מהגברים המציינות שעל התנועה לעסוק במעורבות בחברה הישראלית ובתנועות הנוער בישראל. יותר מבוגרים מצעירים וגילאי הביניים סבורים שעל התנועה לעסוק בתנועות הנוער בישראל ובהובלת ההנהגה החקלאית במדינה ובטיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ובמים.

תחומי עיסוק פנים קיבוציים שרצוי שהתנועה תעסוק בהם בסדר יורד הם:
ביחס לתחומי הפעילות הפנים קיבוציים, רוב המשיבים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בהבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע (92%) ובליוי קיבוצים במצוקה (86%). כשלושה רבעים סבורים שהתנועה צריכה לעסוק הרבה בטיפול בביטוח פנסיוני לחברים (77%). כשני שלישים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בצמיחה הדמוגרפית (68%), בטיפול בזכויות החברים בעבודה (64%), בשיוך הדירות (66%), בגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש (65%) ובהמשך הערבות הדדית בקיבוצים (61%). כמחצית המשיבים ציינו שעל התנועה לעסוק הרבה ביישוב מחלוקות בין חברים לקיבוץ (48%).

לסיכום ההבדלים בין קבוצות הגיל בנושאים הפנים קיבוציים נמצא שהקבוצה המבוגרת סבורה יותר מקבוצות הגיל האחרות שעל התנועה לעסוק בהם במידה רבה (למעט בנושא יישוב המחלוקות בין חברים). הצעירים בכל הנושאים האלה סבורים שעל התנועה לעסוק בהם במידה פחותה מאשר קבוצות הגיל האחרות.

הבדלים בין המינים נמצאו לגבי הטיפול בזכויות החברים בעבודה, שיוך נכסים וגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש. יותר גברים מנשים סבורים שעל התנועה לעסוק במידה רבה בנושאים אלה. נמצא שיותר משיבים מקיבוצים אשר מצבם הכלכלי לא טוב סבורים שעל התנועה לעסוק ביישוב מחלוקות בין החברים לקיבוץ ובשיוך דירות.

ב-2 שאלות (שיוך נכסים לחבר, הבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע) מתוך 9 השאלות העוסקות בתחומי הפעילות הפנים קיבוציים נמצא שיותר משיבים מקיבוצים אשר מצבם הכלכלי לא טוב מאשר מקיבוצים אשר מצבם הכלכלי טוב סבורים שעל התנועה לעסוק בתחומי פעילות אלה במידה רבה. אחוז המשיבים הסבורים שעל התנועה לעסוק בשיוך דירות ובגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש גבוה יותר בקיבוצים המתחדשים מאשר בשיתופיים.

פירוט הממצאים

הערכת המצב בקיבוץ

בפרק זה מוצגת הערכת המשיבים את מצב קיבוצם בתחומים שונים ומצבם האישי היום וכן לאורך השנים על פי סקרים קודמים שערכנו. בהמשך נסקור קיומן של תופעות חברתיות שונות בקיבוץ כגון עוני, פיטורין, אבטלה, אלימות במשפחה, ניצול לרעה של התפקיד בקיבוץ.

א. מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי

לוח 1: מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי (באחוזים).

מבחנה	קב"א	קב"ב	קב"ג	קב"ד	מבחנה
100	52	31	17	20	1. מבחינה כלכלית
100	52	30	18	18	
100	56	29	15	16	
100	50	35	15	14	
100	55	33	12	11	
100	41	38	21	09	
100	45	33	22	07	
100	38	34	28	05	
100	27	30	43	02	
100	28	33	39	01	2. מבחינת תפקודם של רוב נושאי התפקידים המשקיים
100	30	29	41	*98	
100	19	38	43	*89	
100	25	40	35	01	
100	34	29	37	00	
100	29	37	34	98	
100	16	35	49	89	
100	35	46	19	20	
100	44	34	22	18	
100	48	31	21	16	
100	46	33	21	14	
100	54	32	14	11	
100	49	34	17	09	
100	50	32	18	07	
100	42	37	21	05	
100	41	38	21	02	
100	43	36	21	00	
100	38	40	22	*98	
100	38	45	17	92	
100	43	39	18	00	
100	60	27	13	98	
100	54	32	14	92	

ענו על השאלות אלו ב-2020 כ-1600 משיבים

כמחצית מהחברים (52%) מציינים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב וכשליש (35%) סבורים שתפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים טוב.

הבדלים בין תקופות

השנה המצב הכלכלי של הקיבוץ נתפס כטוב, בדומה לשנת 2018, על ידי מעל למחצית המשיבים ונשמר יציב מאז 2011. החל מ-2002 ועד 2011 עלה אחוז הסבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית, כך, השנה כמעט פי שניים משיבים (52%) מאשר ב-2002 (27%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית. שיעור הסבורים שתיפקוד נושאי התפקידים המשקיים בקיבוצם טוב (36%) ירד בשנתיים האחרונות והוא הנמוך ביותר מאז 1992.

הבדלים בין המינים

לא נמצאו הבדלים מובהקים בין המינים בשאלה על המצב הכלכלי של הקיבוץ אך כן נמצאו הבדלים לגבי הערכת תפקודם של נושאי התפקידים המשקיים: רבים יותר הגברים (42%) שמעריכים את תפקודם כטוב בהשוואה לנשים (27%).

הבדלים בין קבוצות גיל

נבחנו הבדלים בין 3 קבוצות גיל. "צעירים" (21-45), "גילאי ביניים" (46-65) ו"מבוגרים" (+66). השנה נמצאו הבדלים מובהקים בין הגילים בהערכת המצב הכלכלי של הקיבוץ וכן בתפיסת תפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים.

יותר מבוגרים (55%) וגילאי הביניים (53%) מאשר צעירים (46%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית. לגבי תפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים נמצא: שבין גילאי הביניים יש יותר (41%) הסבורים שמצב קיבוצם טוב מאשר מבין הצעירים (34%) והמבוגרים (31%).

מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה נשווה תשובותיהם של משיבים שדיווחו שקיבוצם במצב כלכלי לא טוב (להלן קיבוצים "חלשים" כלכלית - 294 משיבים) לבין משיבים שדיווחו שקיבוצם במצב כלכלי בינוני (להלן קיבוצים "בינוניים" כלכלית - 516 משיבים) ולבין אלה שמציינים שמצב קיבוצם טוב (להלן קיבוצים "חזקים" כלכלית - 886 משיבים). יוצגו רק שאלות בהן ההבדל הקיים בין שלש הקבוצות מובהק.

לוח 2: תפקוד נושאי תפקידים כלכליים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

תיפקוד נושאי התפקידים הכלכליים

מצב כלכלי ↓	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
לא טוב	30	48	22	100
בינוני	23	44	33	100
טוב	13	46	41	100

ענו על השאלות האלו כ- 1586 משיבים.

התפקוד של נושאי התפקידים הכלכליים, נתפס כטוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים כלכלית. 41% מהמשיבים בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 22% בחלשים סבורים שתפקודם של רוב נושאי התפקידים הכלכליים טוב. בקיבוצים החלשים כלכלית כשליש מהמשיבים מציינים שתפקודם של רוב נושאי התפקידים הכלכליים לא טוב.

מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משיבים משני המודלים של ההתפרנסות: שיתופי ומתחדש. מוצגות רק ההשוואות בהן יש הבדלים מובהקים בין המודלים.

לוח 3: הערכת המצב הכלכלי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (אחוזים).

המצב הכלכלי של הקיבוץ

מודל ההתפרנסות	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
שיתופי	6	10	84	100
מתחדש	21	37	42	100

ענו 1633 משיבים

קיימים הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים של ההתפרנסות רק בהערכת המצב הכלכלי של קיבוצם. בקיבוצים השיתופיים אחוז גדול יותר (84%) מאשר בקיבוצים המתחדשים (42%) סבור שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הכלכלי - דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי המצב הכלכלי של הקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

המבנה הכלכלי:

1. התחזקות כלכלית וחברתית, לשרוד משברים כלכליים. פיתוח מנועי צמיחה כלכליים, שיפור המצב הכלכלי של הישוב, לייצב את הקיבוץ מבחינה כלכלית, "מצייאת דרכים להכנסה כלכלית שלא תלויה במזג האוויר וחסדי הממשלה".
להוריד חובות לבנקים ולהעלות רווחה כלכלית ובריאותית לחברים.
צמצום גרעון אקטוארי

2. להרחיב מקורות הכנסה חדשים, שיפור פיתוח אמצעי הייצור משותפים, הרחבת הבסיס הכלכלי ע"י ענפים חדשים ו/או פיתוח תעשייה, למצוא מקורות פרנסה שלא תלויים רק בחקלאות, מצייאת מפעל חדש או אופציה אחרת בחקלאות או בהייטק על מנת להעלות את רווחי הקיבוץ ובכך את תנאי החיים לחברי הקיבוץ, פיתוח עסקי ושמירה על חוסן כלכלי.

3. ביסוס הבטחון הכלכלי, התייעלות והורדת מיסים, החזרת חובות, יציאה מהמצוקה הכלכלית הקשה והחובות, להחזיק מעמד מבחינה כלכלית, קידום ענפים רווחיים וסגירה של ענפים לא רווחיים.
לאתר מקצועות שיהיו נחוצים בעתיד הקרוב ולדאוג להכשרה מיידית של חברים לתפקידים אלה.
מצייאת מקומות תעסוקה לבעלי צרכים מיוחדים.
השוואת תנאי עובדי פנים לתנאי ע. חוץ.

ב. מצב הקיבוץ בתחום שיתוף החברים בקבלת החלטות ובתחום השוויון

הלוח הבא מציג את הערכת המשיבים לגבי המצב של קיבוץ בתחום השיתוף בקבלת החלטות.

לוח 4: מצב הקיבוץ בתחום שיתוף החברים בקבלת החלטות והשוויון (באחוזים).

ס"ה	טוב	בינוני	לא טוב		מצב הקיבוץ:
100	43	34	23	תק"צ 20	1. מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות
100	36	35	29	תק"צ 18	
100	39	34	27	תק"צ 16	
100	34	34	32	תק"צ 14	
100	38	37	25	תק"צ 11	
100	37	37	26	תק"צ 09	
100	36	36	28	תק"צ 07	
100	36	36	28	תק"צ 05	
100	35	34	31	תק"צ 02	
100	35	36	29	תק"מ 00	2. מבחינת השוויון בין החברים
100	33	41	26	תק"מ *91	
100	38	33	29	קב"א 00	
100	44	30	26	קב"א 91	
100	35	35	30	תק"צ 20	
100	14	43	43	תק"צ 11	
100	15	41	44	תק"צ 09	
100	14	41	45	תק"צ 07	
100	13	39	48	תק"צ 05	
100	12	36	52	תק"צ 02	
100	12	34	54	תק"מ *00	
100	13	36	51	תק"מ *98	
100	14	45	41	תק"מ 90	
100	15	40	45	קב"א 00	
100	22	43	35	קב"א 98	
100	20	39	41	קב"א 90	

ענו על שאלה זו 1697 משיבים

קרוב למחצית מהמשיבים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות וכרבע (23%) סבורים שמצבו לא טוב. השנה שיעור הסבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת שיתוף החברים גבוה מאשר היה בעשרים השנים הקודמות.

כשליש (35%) מהמשיבים סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השוויון בין החברים בקיבוצם וכשליש (30%) סבורים שמצבו לא טוב.

הבדלים בין תקופות

השנה שיעור הסבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השוויון בין החברים גבוה מאשר היה בעשרים השנים הקודמות.

לא נמצאו הבדלים בין המינים לגבי השיתוף בקבלת החלטות ולגבי השוויון בין חברים.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל בתפיסת מצב הקיבוץ מבחינת השוויון בין החברים. יותר מגילאי הביניים (38%) מאשר מהצעירים (35%) ומהמבוגרים (33%) סבורים שמצב קיבוצם טוב

מצב השיתוף בקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוח הבא יוצגו ההבדלים בין משיבים הסבורים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב, בינוני ולא טוב בתחום השיתוף בקבלת החלטות של קיבוצם וכן בנושא השוויון בין החברים.

לוח 5: מצב הקיבוץ מבחינת השיתוף בקבלת החלטות והשוויון בין החברים לפי מצבו הכלכלי (באחוזים).
מצב קיבוץ

מצב הקיבוץ:	מצב כלכלי ↓	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
1. מבחינת שיתוף חברים בקבלת החלטות	לא טוב	42	41	17	100
	בינוני	26	33	41	100
	טוב	15	33	52	100
1. מבחינת שוויון בין חברים	לא טוב	54	28	18	100
	בינוני	31	38	31	100
	טוב	21	35	44	100

ענו על השאלות האלו כ- 1694 משיבים.

המצב נתפס טוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים. פי שלושה משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (52%) מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (17%) מדווחים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השיתוף בקבלת החלטות. בקיבוצים החלשים כלכלית קרוב למחצית המשיבים (42%), סבורים שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות וכשביעית שהוא טוב (15%).

תמונה דומה מתקבלת לגבי השוויון בין החברים בקיבוצים במצב כלכלי שונה. בקיבוצים החזקים כלכלית פי שניים (44%) מהמשיבים מאשר בקיבוצים החלשים (21%) סבורים שמצב קיבוצם טוב. כמו כן, בקיבוצים החלשים כלכלית מעל למחצית המשיבים (54%) סבורים שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת השוויון בין החברים בהשוואה לכחמישית (18%) בקיבוצים החזקים כלכלית.

מצב השיתוף בקבלת החלטות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בהשוואה בין המשיבים בשני המודלים של ההתפרנסות לגבי הערכתם את מצב השיתוף בקבלת החלטות בקיבוץ.

לוח 6: מצב הקיבוץ מבחינת השיתוף בקבלת החלטות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (אחוזים).

מצב הקיבוץ מבחינת השיתוף בקבלת החלטות

מודל ההתפרנסות	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
שיתופי	18	33	49	100
מתחדש	24	35	41	100

ענו על השאלות האלו כ-1633 משיבים

במודל השיתופי יותר משיבים (49%) מעריכים את המצב כטוב מאשר במודל המתחדש (41%).

ג. מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי

בסקר נבחנה הערכת המשיבים לגבי נושאים שונים הקשורים למצבו החברתי של הקיבוץ ולטיפולו בביטחון הסוציאלי של חבריו. נבחן המצב החברתי של הקיבוץ, תפקוד העוסקים בנושאי חברה, הפעילות התרבותית, קליטת צעירים, הטיפול בזכויות החברים בעבודה, הביטוח הפנסיוני, היחס כלפי הוותיקים, הצמיחה הדמוגרפית ומערכת החינוך בקיבוץ.

בלוח 7, המציג את הערכת המשיבים לגבי מצב קיבוץ בתחומי החברה והרווחה, נמצא, בסדר יורד, שהיחס כלפי וותיקי הקיבוץ נתפס כטוב על ידי שלושה רבעים מהמשיבים, מצב הקיבוץ מבחינת מערכת החינוך, פעילות התרבות ושעות הפנאי, הטיפול בביטוח הפנסיוני של חברי הקיבוץ וכן הצמיחה הדמוגרפית נתפס כטוב על ידי כשני שלישים מהמשיבים. המצב החברתי, קליטת בנים/בנות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה ותפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים נתפס כטוב על ידי כמחצית המשיבים.

לוח 7: הערכת מצב הקיבוץ בתחום החברה והביטחון הסוציאלי (באחוזים).

מ"ס	טוב	בינוני	לא טוב	תק"צ	מצב הקיבוץ:	
100	51	32	17	20	1. מבחינה חברתית	
100	46	34	20	18		
100	45	35	20	16		
100	42	36	22	14		
100	35	44	21	11		
100	33	45	22	09		
100	31	43	26	07		
100	27	44	29	05		
100	24	42	34	02		
100	56	24	20	20		2. מבחינת קליטת הבנים/ות לחברות
100	47	24	29	18		
100	44	28	28	16		
100	36	30	34	14		
100	41	24	35	11		
100	32	23	45	09		
100	28	21	51	07		
100	18	20	62	02		
100	46	34	20	20	3. מבחינת תפקודם של רוב בעלי התפקידים החברתיים	
100	38	37	25	18		
100	40	36	24	16		
100	34	40	26	14		
100	37	42	21	11		
100	34	43	23	09		
100	35	40	25	07		
100	30	43	27	02		
100	66	23	11	20	4. מבחינת פעילויות תרבות ושעות הפנאי	
100	59	26	15	18		
100	56	30	14	16		
100	50	34	16	14		
100	48	33	19	11		
100	42	33	25	09		
100	37	31	32	07		
100	35	27	38	03		
100	69	20	11	20	5. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר	
100	66	21	13	18		
100	68	20	12	16		
100	61	22	17	14		
100	65	23	12	11		
100	59	26	15	09		
100	54	25	21	07		
100	52	29	19	20	6. מבחינת הטיפול בזכויות החברה/ה בעבודה	
100	52	27	21	18		
100	53	27	20	16		
100	46	28	26	14		
100	46	31	23	11		
100	43	34	23	09		
100	43	30	27	07		
100	78	14	8	20		7. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ
100	75	15	10	18		
100	76	14	10	16		
100	69	19	12	14		
100	76	15	9	11		
100	63	23	14	20	8. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ	
100	54	23	23	18		
100	50	27	23	16		
100	67	23	10	20	9. מבחינת מערכת החינוך	
100	65	23	12	18		
100	69	22	9	16		

ענו על השאלות כ-1690 משיבים

הבדלים בין תקופות

בכל התחומים המצב השתפר מעט בשנתיים האחרונות וממשיך את מגמת העליה לאורך שנות הסקר בשיעור המצויינים שמצב קיבוצם טוב או טוב מאוד. הבולטים בהשוואה לנתוני סקר 2011 הם: מבחינת קליטת בני/ות קיבוץ לחברות (השנה 56% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 41% לפני 9 שנים). מגמה דומה רואים גם במצב מבחינה חברתית (השנה 51% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 35% לפני תשע שנים) ובפעילויות התרבות ושעות הפנאי (השנה 66% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 48% לפני תשע שנים).

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בין המינים רק בהערכת המשיבים את מצב הקיבוץ מבחינת פעילות התרבות ושעות הפנאי: אחוז גדול יותר מהנשים (69%) מאשר מהגברים (63%) סבור שמצב הקיבוץ טוב.

הבדלים בין קבוצות גיל

נבחנו הבדלים בין 3 קבוצות גיל. "צעירים" (21-45), "גילאי ביניים" (46-65), "מבוגרים" (+66). השנה נמצאו הבדלים מובהקים בין הגילים בתשובות לשאלות על מצב הקיבוץ מבחינה חברתית, מבחינת תיפקוד נושאי תפקידים חברתיים, קליטת בני/ות קיבוץ לחברות, היחס כלפי וותיקי הקיבוץ, ומבחינת מערכת החינוך.

יותר מבוגרים (55%) מצעירים (49%) ומגילאי הביניים (49%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה חברתית. יותר מבוגרים (50%) מגילאי הביניים (45%) ומצעירים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת תיפקוד נושאי התפקידים החברתיים בקיבוץ.

יותר מבוגרים (63%) מגילאי הביניים (53%) ומצעירים (46%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת קליטת בני/ות קיבוץ לחברות.

יותר מבוגרים (73%) מגילאי הביניים (66%) ומצעירים (59%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת מערכת החינוך.

יותר צעירים (82%) וגילאי הביניים מאשר מבוגרים (74%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ.

בארבעה מתוך חמשת התחומים בהם היו הבדלים בין קבוצות הגיל המבוגרים רואים את מצב קיבוצם כטוב יותר מקבוצות הגיל האחרות. התחום היחידי בו הצעירים וגילאי הביניים רואים את המצב כטוב יותר מהמבוגרים הוא היחס כלפי וותיקי הקיבוץ.

תחום החברה והביטחון הסוציאלי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא מציג הבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה בנושא החברה והביטחון הסוציאלי.

לוח 8: מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים)

מצב הקיבוץ

מבחנית הקיבוץ:	מצב כלכלי ↓	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
1. מבחינת המצב החברתי	לא טוב	34	36	30	100
	בינוני	17	32	51	100
	טוב	11	31	58	100
2. מבחינת תפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים	לא טוב	37	39	24	100
	בינוני	21	38	41	100
	טוב	13	32	55	100
3. מבחינת קליטת הבנים/ות לחברות	לא טוב	34	22	44	100
	בינוני	23	23	54	100
	טוב	15	25	60	100
4. מבחינת פעילויות התרבות ושעות הפנאי	לא טוב	18	27	55	100
	בינוני	10	23	67	100
	טוב	9	22	69	100
5. מבחינת טיפול בזכויות החבר/ה בעבודה	לא טוב	32	36	32	100
	בינוני	22	33	45	100
	טוב	12	25	63	100
6. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר/ה	לא טוב	28	30	42	100
	בינוני	15	27	58	100
	טוב	4	12	84	100
7. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ	לא טוב	17	23	60	100
	בינוני	11	16	73	100
	טוב	4	9	87	100
8. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ	לא טוב	22	27	51	100
	בינוני	14	23	63	100
	טוב	12	21	67	100
9. מבחינת מערכת החינוך	לא טוב	24	22	54	100
	בינוני	12	25	63	100
	טוב	5	22	73	100

ענו על השאלות האלו כ- 1690 משיבים

בכל התחומים שנבדקו נתפס המצב כטוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים כלכלית, הקיבוצים הבינוניים נמצאים באמצע. בארבעה תחומים (המצב החברתי, תפקוד רוב נושאי התפקידים החברתיים, הטיפול בזכויות החברים בעבודה והטיפול בביטוח הפנסיוני לחברים) פי שניים או יותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מדווחים על מצב טוב. בשאר התחומים הפערים קטנים יותר אך עדיין ניכרים.

בקיבוצים החלשים כלכלית כשליש מהמשיבים סבור שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת המצב החברתי, תפקודם של רוב בעלי התפקיד החברתיים, קליטת הבנים/ות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החבר/ה

בעבודה. והטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר/ה. בארבעה תחומים פחות מרבע בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים שמצב קיבוצם לא טוב: הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ, מערכת החינוך, היחס כלפי הוותיקים ופעילות התרבותית ושעות פנאי.

תחום החברה והביטחון הסוציאלי בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השוואה בין משיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי הערכתם את המצב בקיבוצם בתחום החברה והביטחון הסוציאלי מוצגת בלוח הבא.

לוח 9: מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מצב הקיבוץ

מ"ס	טוב	בינוני	לא טוב	המודל	מצב הקיבוץ:
100	42	35	23	שיתופי	1. מבחינה חברתית
100	54	31	15	מתחדש	
100	52	28	20	שיתופי	2. מבחינת קליטת בניס/ות לחברות
100	57	22	21	מתחדש	
100	85	9	6	שיתופי	3. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר/ה
100	64	23	13	מתחדש	
100	86	9	5	שיתופי	4. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ
100	76	15	9	מתחדש	
100	57	25	18	שיתופי	5. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית
100	65	22	13	מתחדש	
100	71	23	6	שיתופי	6. מבחינת מערכת החינוך
100	66	23	11	מתחדש	

ענו על השאלות האלו כ-1600 משיבים

בשישה מתחומי החברה והביטחון הסוציאלי נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים. בשלושה מהם יותר משיבים מהמודל השיתופי, מעריכים את המצב כטוב בהשוואה למודל המתחדש. כך, יותר משיבים מהקיבוצים השיתופיים מאשר מהקיבוצים המתחדשים סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ (86% לעומת 76%), מבחינת טיפול הקיבוץ בביטוח הפנסיוני לחבר/ה (85% לעומת 64%) ומבחינת מערכת החינוך (71% לעומת 66%).

בשלושה נושאים יותר משיבים מהמודל המתחדש, מעריכים את המצב כטוב בהשוואה למודל שיתופי: מצב הקיבוץ מבחינה חברתית (42% בשיתופי לעומת 54% במתחדש), מבחינת קליטת בניס/נות לחברות (52% בשיתופי לעומת 57% במתחדש) ומבחינת הצמיחה הדמוגרפית (57% בשיתופי לעומת 65% במתחדש).

ד. שירותי בריאות וחינוך – מה מספק הקיבוץ?

נשאלו שתי שאלות לגבי ההקצבות של הקיבוץ לטיפולים רפואיים ולחינוך. התשובות מוצגות בלוח הבא.

לוח 10: דעת המשיבים לגבי ההקצבה של הקיבוץ לשירותי בריאות וחינוך (באחוזים).

סה"כ	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה	רק מה שהמדינה נותנת לאזרחיה		ההקצבה של הקיבוץ ל:
100	31	42	27	תק"צ 20	תרופות וטיפולים רפואיים 61
100	29	41	30	תק"צ 18	
100	33	42	25	תק"צ 16	
100	35	41	24	תק"צ 14	
100	33	43	24	תק"צ 11	
100	32	46	22	תק"צ 09	
100	36	44	20	תק"צ 07	
100	53	38	9	תק"צ 20	שירותי חינוך הדרושים לילדים 62
100	47	42	11	תק"צ 18	
100	52	38	10	תק"צ 16	
100	48	42	10	תק"צ 14	
100	45	40	15	תק"צ 11	
100	44	41	15	תק"צ 09	
100	46	37	17	תק"צ 07	

לשאלה א' ענו 1655 משיבים לשאלה ב' ענו 1609

רוב המשיבים, סבורים שהקיבוץ מספק להם קצת יותר או הרבה יותר תרופות ושירותים רפואיים וכן שירותי חינוך הדרושים לילדיהם מאשר המדינה מספקת. מעל למחצית סבורים שהקיבוץ מספק לילדיהם הרבה יותר שירותי חינוך מאשר המדינה נותנת לאזרחיה וכשליש סבורים כך לגבי קבלת תרופות וטיפולים רפואיים.

לא נמצאו הבדלים בין התקופות

הבדלים בין המינים

תרופות וטיפולים רפואיים: אחוז גדול יותר מהנשים (31%) מאשר מהגברים (24%) סבור שהקיבוץ מספק רק מה שהמדינה נותנת בתרופות ובטיפולים רפואיים. אין הבדלים בין המינים לגבי שירותי החינוך.

הבדלים בין קבוצות גיל

בנושא תרופות וטיפולים רפואיים אין הבדלים בין קבוצות הגיל.

בנושא שירותי חינוך הדרושים לילדים: אחוז גדול יותר מהצעירים (61%) מאשר מגילאי הביניים (54%) ומהקבוצה המבוגרת (50%) סבור שהקיבוץ מספק הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה.

שאלה נוספת בדקה האם התקציב שהקיבוץ נותן לגמלאיו תואם את החלטות התנועה/הרשם.

לוח 11: האם התקציב שהקיבוץ נותן לגמלאים הוא לפי החלטות התנועה/הרשם (באחוזים)*.

תקציב הגמלאים בקיבוץ

סה"כ	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	
100	40	49	11	תק"צ 20
100	36	54	10	תק"צ 18
100	38	51	11	תק"צ 16
100	44	46	10	תק"צ 14
100	32	55	13	תק"צ 11

ענו 1143 משיבים
* בשאלה זאת לקחנו רק את תשובותיהם של משיבי הקיבוצים המתחדשים

מעל לשליש מהמשיבים סבור שתקציב הגמלאים גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/הרשם ועוד כמחצית מציינים שהוא דומה. עשירית סבורים שהוא נמוך מאשר נקבע בהחלטות.

לא נמצאו הבדלים בין התקופות

הבדלים בין המינים

אחוז גדול יותר מהגברים (44%) מאשר מהנשים (36%) סבור שהקיבוץ מספק לגמלאיו תקציב גבוה מהמתבקש עפ"י תקנות התנועה.

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר צעירים (48%) מאשר גילאי הביניים (40%) והמבוגרים (37%) סבורים שהתקציב שהקיבוץ נותן לגמלאים גבוה משנקבע בהחלטות התנועה.

השנה נשאלה לראשונה שאלה לגבי שיעור המס שהחברים משלמים לקיבוץ – האם יש להורידו, להשאירו כפי שהוא או להעלותו על מנת שהקיבוץ יוכל להשתתף יותר בסיפוק צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך.

לוח 12: העמדה כלפי שינוי שיעור המס לחברים (באחוזים).

שיעור המס

סה"כ	להגדיל את המס ולהעלות את השתתפות הקיבוץ בתחומים המפורטים	לא לשנות את שיעור המס	להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ ברווחה, תרבות, חינוך	
100	17	57	26	תק"צ 20

השיבו 1524 מרואיינים

רוב המשיבים (57%) סבורים שיש להשאיר את שיעור המס המשולם לקיבוץ ללא שינוי, רבע (26%) סבורים שיש להפחיתו ולהוריד את השתתפות הקיבוץ במימון הרווחה, החינוך והתרבות. פחות מחמישית מהמשיבים (17%) סבורים שיש להעלות את המס המשולם לקיבוץ בד בבד עם הגדלת השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך.

הבדלים בין המינים

אחוז גדול יותר מהגברים (21%) מאשר מהנשים (13%) סבור שיש להגדיל את המס ולהעלות את השתתפות הקיבוץ.

הבדלים בין קבוצות גיל

אחוז גדול יותר מגילאי הביניים (32%) מאשר מהצעירים (26%) והמבוגרים (20%) סבור שיש להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך..

קבלת שירותים מהקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

קיימים הבדלים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה במתן שירותי בריאות וחינוך המוצגים בלוח הבא.

לוח 13: קבלת שירותים מהקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

הקיבוץ נותן לחבריו

מציב כלכלי ↓	רק מה שהמדינה נותנת	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת	ס"ה
לא טוב	48	40	12	100
בינוני	34	45	21	100
טוב	17	41	42	100
לא טוב	18	44	38	100
בינוני	11	43	46	100
טוב	5	32	63	100

* השיבו בשאלה 1-1653 משיבים ובשנייה 1607

יותר משיבים מקיבוצים שנמצאים במצב כלכלי טוב מאשר מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מציינים שהם מקבלים תרופות וטיפולים רפואיים הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת (42% בחזקים כלכלית לעומת 12% בחלשים) וכך גם לגבי שירותי החינוך לילדים (63% מציינים זאת בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 38% בחלשים). בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים כחמישית מהמשיבים שהם מקבלים רק מה שהמדינה נותנת בשירותי חינוך לילדיהם וכמחצית סבורים כך לגבי תרופות וטיפולים.

לוח 14: תקציב הגימלאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מציב כלכלי ↓	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	ס"ה
לא טוב	18	56	26	100
בינוני	12	61	27	100
טוב	8	39	53	100

השיבו 1142 מרואיינים

מעל למחצית המשיבים (53%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב סבורים שתקציב הגימלאים בקיבוצם גבוה מהמתבקש על ידי מה שנקבע בהחלטות התנועה/רשם, בקיבוצים החלשים כלכלית כרבע (26%) סבורים כך.

לוח 15: עמדה כלפי שינוי שיעור המס לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מציב כלכלי ↓	להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ ברווחה, תרבות, חינוך	לא לשנות את שיעור המס	להגדיל את המס ולהעלות את השתתפות הקיבוץ בתחומים המפורטים	ס"ה
לא טוב	36	46	18	100
בינוני	29	53	18	100
טוב	21	63	16	100

השיבו 1522 מרואיינים

בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב או בינוני מעל למחצית המשיבים סבורים שאין לשנות את שיעור המס המשולם לקיבוץ למטרות רווחה, חינוך ותרבות (63% ו-53% בהתאמה). בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב פחות ממחצית (46%) סבורים כך. כמו כן, בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש יותר משיבים (36%) מאשר בקיבוצים במצב כלכלי בינוני (29%) וטוב (21%) המעוניינים להפחית את המס המשולם לקיבוץ.

קבלת שירותים מהקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות

השוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי שירותי הבריאות והחינוך אותם הם מקבלים מהקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 16: הערכת המצב בתחום שירותי החינוך והבריאות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ההקצבה של הקיבוץ ל:	מודל ההתפרנסות	רק מה שהמדינה נותנת	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת	ס"ה
א. תרופות וטיפולים רפואיים	שיתופי	6	29	65	100
	מתחדש	34	47	19	100
ב. שירותי חינוך הדרושים לילדיך	שיתופי	2	23	75	100
	מתחדש	11	42	47	100

* השיבו לשאלה א' 1611 ולשאלה ב' 1566 משיבים

בשני הנושאים נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים משני המודלים כאשר במודל השיתופי יותר משיבים מעריכים שהקיבוץ נותן להם הרבה יותר ממה שהמדינה מקציבה בהשוואה למודל המתחדש. יחד עם זאת, גם במודל המתחדש רוב המשיבים סבור שקיבוצם נותן להם קצת יותר או הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת. כך, 65% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 19% מהמודל המתחדש ציינו שקיבוצם מספק להם הרבה יותר תרופות וטיפולים רפואיים מאשר המדינה מספקת. מצב דומה נמצא במתן שירותי חינוך הדרושים לילדים - 75% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 47% במודל המתחדש ציינו שקיבוצם מספק להם הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת.

לוח 17: התקציב שהקיבוץ נותן לגימלאיו לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ההקצבה של הקיבוץ				
מודל ההתפרנסות	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	ס"ה
שיתופי	12	18	70	100
מתחדש	11	55	34	100

השיבו 1120 מרואיינים

בקיבוצים השיתופיים קרוב לשלושה רבעים מהמשיבים (70%) סבורים שתקציב הגימלאים בקיבוצם הרבה יותר גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/רשם בהשוואה לשליש (34%) בקיבוצים המתחדשים.

לא נמצאו הבדלים בשינוי שיעור המס לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הדאגה לפנסיה ולמתקשים כלכלית - דברים בפי אומנם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הפנסיה והקשיים הכלכליים. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

דאגה לפנסיה הוגנת לותיקים - לא פנסית מינימום (לי יש) לכן אני דואג לחברים האחרים (פנסיה נמוכה משכר מינימום משכורות עתק למנהלים בינוניים, לתת פנסיות מכובדות ולשמור על ערכי הערבות ההדדית, השלמת פנסיות לשנים שלא שולמו עבור החברים, דאגה להגדלה הפנסיה לפנסיונרים שיוכלו להזדקן בכבוד ורמת חיים טובה, דאגה וכבוד למבוגר, ביטחון פנסיוני, מקורות פרנסה למבוגרים, דאגה לוותיקים חברתית וכלכלית דאגה למבוגרים לזיקנה מכובדת, לדאוג לפנסיה יותר גדולה לגמלאי הקיבוץ. שמירת רמת החיים של הפנסיונרים.

תמיכה בחברים מתקשים כלכלית/חברתית, הורדת נטל המיסוי של החברים.

ה. הערכת המצב האישי בתחומים השונים

מצבם הכלכלי, החברתי והבריאותי של המשיבים וכן ביטחונם לגבי העתיד מוצגים בלוח הבא.

לוח 18: המצב האישי בתחומים שונים (באחוזים).

סה"כ	טוב	בינוני	גרוע		
100	75	21	4	תק"צ 20	א. מצבך הכלכלי
100	73	22	5	תק"צ 18	
100	71	24	5	תק"צ 16	
100	68	26	6	תק"צ 14	
100	67	29	4	תק"צ 11	
100	61	33	6	תק"צ 09	
100	60	32	8	תק"צ 07	
100	53	37	10	תק"צ 05	
100	42	42	16	תק"צ 03	
100	73	22	5	תק"צ 20	ב. מצבך החברתי האישי
100	75	21	4	תק"צ 18	
100	74	21	5	תק"צ 16	
100	70	23	7	תק"צ 14	
100	73	22	5	תק"צ 11	
100	73	22	5	תק"צ 09	
100	69	27	4	תק"צ 07	
100	71	24	5	תק"צ 05	
100	67	29	4	תק"צ 03	
100	69	23	8	תק"צ 20	ג. הביטחון האישי לגבי עתידך
100	67	23	10	תק"צ 18	
100	63	27	10	תק"צ 16	
100	57	33	10	תק"צ 14	
100	59	32	9	תק"צ 11	
100	50	38	12	תק"צ 09	
100	50	36	14	תק"צ 07	
100	41	38	21	תק"צ 05	
100	38	40	22	תק"צ 03	
100	67	25	8	תק"צ 20	ד. מצבך הכלכלי בהשוואה למצבם הכלכלי של חברי קיבוץ אחרים
100	67	25	8	תק"צ 18	
100	66	26	8	תק"צ 16	
100	63	29	8	תק"צ 14	
100	58	32	10	תק"צ 11	
100	56	34	10	תק"צ 09	
100	54	36	10	תק"צ 07	
100	78	16	6	תק"צ 20	ה. תנאי הדיור שלך
100	80	14	6	תק"צ 18	
100	76	16	8	תק"צ 16	

השיבו כ-1680

כשלושה רבעים מהמשיבים מציינים שמצבם הכלכלי והחברתי טוב וכך גם תנאי הדיור שלהם. כשני שלישים מציינים שמצב הביטחון האישי שלהם ומצבם הכלכלי בהשוואה למצבם הכלכלי של חברי קיבוץ אחרים בגילם טוב.

הבדלים בין תקופות

בבחינת הערכת המצב האישי נראה שיפור לאורך השנים. השינוי הגדול ביותר לאורך השנים חל בשני תחומים במצב הכלכלי האישי ובביטחון האישי כלפי העתיד. כך, בשנת 2003 42% ציינו שמצבם הכלכלי טוב והשנה ציינו זאת 75%. כמו כן, בשנת 2003 38% ציינו שמצבם מבחינת הביטחון האישי בעתידם טוב לעומת 69% השנה. קיימת גם עליה, מאז 2007, באחוז הסבורים שמצבם הכלכלי בהשוואה לחברי קיבוץ אחרים טוב (67% ציינו זאת השנה לעומת 54% ב-2007).

הבדלים בין המינים

בתחום הכלכלי האישי מצבם של הגברים טוב יותר משל הנשים. נמצא שיותר גברים (79%) מנשים (72%) מציינים שמצבם הכלכלי טוב. כך גם נמצא בתחום הביטחון האישי לגבי העתיד: יותר גברים (72%) מנשים (65%) מציינים שביטחונם האישי לגבי העתיד טוב וכן גם לגבי הערכת מצבם הכלכלי האישי בהשוואה למצבם של חברי הקיבוץ האחרים בגילם: יותר גברים (71%) מנשים (63%) מציינים שמצבם הכלכלי טוב יותר מזה של שאר החברים.

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל באשר למצב הכלכלי האישי, לתנאי הדיור, למצב הביטחון האישי לגבי העתיד וכן לגבי מצבם הכלכלי בהשוואה לחברי קיבוץ אחרים בגילם.

מבחינת המצב הכלכלי האישי: יותר מבוגרים (81%) מגילאי הביניים (73%) ומהצעירים (69%) סבורים שמצבם האישי טוב.

המצב מבחינת תנאי הדיור: יותר מבוגרים (83%) וגילאי הביניים (79%) מצעירים (66%) סבורים שמצבם האישי טוב.

מבחינת מצב הביטחון האישי לגבי העתיד: יותר מבוגרים (73%) מגילאי הביניים (66%) ומהצעירים (65%) סבורים שמצבם האישי טוב.

מבחינת המצב הכלכלי בהשוואה למצב הכלכלי של חברי קיבוץ אחרים באותו גיל: יותר מבוגרים (73%) מאשר גילאי הביניים (63%) וצעירים (64%) סבורים שמצבם האישי טוב יותר.

המצב האישי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא משווה את מצבם האישי של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם בארבעה תחומים: הכלכלי, החברתי, הביטחון האישי בעתיד ומצבם הכלכלי בהשוואה לחברי קיבוץ אחרים.

לוח 19: הערכת המצב האישי בתחומים שונים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
המצב האישי

ס"ה	טוב	ככה-ככה	גרוע	מצב כלכלי ↓	
100	59	30	11	לא טוב	1. המצב הכלכלי האישי
100	68	30	2	בינוני	
100	84	14	2	טוב	
100	63	30	7	לא טוב	2. המצב החברתי האישי
100	72	23	5	בינוני	
100	77	19	4	טוב	
100	64	24	12	לא טוב	3. תנאי הדיור שלך
100	73	20	7	בינוני	
100	84	12	4	טוב	
100	46	32	22	לא טוב	4. הביטחון האישי לגבי עתידך
100	61	31	8	בינוני	
100	81	16	3	טוב	
100	51	35	14	לא טוב	5. המצב הכלכלי האישי בהשוואה למצב הכלכלי של חברי קיבוץ אחרים
100	62	28	10	בינוני	
100	75	21	4	טוב	

ענו על השאלות האלו כ-1680 משיבים

קיימים פערים בין שלושת קבוצות המשיבים, מהקיבוצים החזקים כלכלית, הבינוניים והחלשים בחמשת התחומים שנבדקו. הפער הגדול ביותר נמצא בביטחון האישי לגבי העתיד. כך, 46% ממשיבי הקיבוצים החלשים בהשוואה ל-81% מהחזקים מציינים שמצבם מבחינת הביטחון האישי לגבי העתיד טוב; 59% ממשיבי הקיבוצים החלשים כלכלית לעומת 84% מהחזקים כלכלית מציינים שמצבם הכלכלי האישי טוב; 51% מהקיבוצים החלשים לעומת 75% מהחזקים מציינים שמצבם הכלכלי בהשוואה לשאר חברי הקיבוץ

טוב. כמו כן קיימים גם הבדלים בתנאי הדיור של המשיבים. בקיבוצים החזקים כלכלית יותר משיבים (84%) מאשר בקיבוצים החלשים כלכלית (64%) מציינים שתנאי הדיור שלהם טובים.

גודל הדירה של המשיבים במ"ר

גם השנה שאלנו על שטח הדירה בה גרים המשיבים מאחר וניתן להסתכל על פערים בגודל הדירה כמדד נוסף לפערים כלכליים בין חברי הקיבוץ. נמצא שגודל הדירה הממוצעת ב-2020 נאמד ב-109 מ"ר כאשר הטווח נע בין 24 מ"ר לבין 240 מ"ר. 50% מהמשיבים מציינים ששטח דירתם עולה על 101 מ"ר ו-50% שהוא מתחת לגודל זה.

בשנת 2011 נע שטח הדירה מ-20 מ"ר ועד 230 מ"ר והממוצע היה 92 מ"ר. ב-2014 גודל הדירה הממוצעת היה 99 מ"ר, ב-2016 היה 101 מ"ר, וב-2018 נאמד ב-110 מ"ר. כך שנראה שבמשך השנים האחרונות לא חל גידול בגודל הדירות בקיבוצים.

לא נמצא הבדל בין המינים בציון גודל הדירה אך נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל. גילאי הביניים מעריכים את דירתם כגדולה יותר - 37% מציינים שדירתם עולה על 121 מ"ר לעומת 33% מהצעירים ו-19% מהמבוגרים.

בקיבוצים חלשים כלכלית ובינוניים הדירה הממוצעת קטנה יותר (105 מ"ר) מאשר בקיבוצים החזקים כלכלית (112 מ"ר) - ההבדל מובהק.

הדירה הממוצעת קטנה יותר בקיבוצים השיתופיים (106 מ"ר) מאשר במתחדשים (109 מ"ר). ההבדל מובהק.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הדיור - דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הדיור בקיבוץ. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

בקיבוץ המתחדש: רישום דירות וזכויות יורשים, שיוך דירות, שיוך דירות וזכות ההורשה...

שיוך נכסים לחברים, שיוך קרקעות, השלמת שיוך דירות תוך הבטחה שגם היורשים לא יפרו הסכמים שנחתמו מול חברים, שיוך שיתבצע בשיויון אמיתי, שיוך דירות בעיקר בשביל לאפשר לחברים צעירים לבנות את ביתם.

לקבל החלטה לחלופת האגודה מול רמ"י על מנת שנוכל להמשיך לבנות לקליטת בנים.

טיפול בפירות הנכסים לחברים, שמירה על הצביון השוויוני בנכסים. הסדרת זכויות החברים (דיור ופירות נכסים). לחלק את הרכוש המשותף בין החברים.

בקיבוץ המתחדש להפריט את הנכסים ולחלק על פי ותק,

דיור, בניה, תחזוקה, תשתיות

לבנות שכונה לבנים ממשכים, התמודדות עם משבר דיור, בנייה מואצת של דירות קבע ומציאת פתרונות דיור למשפחות מרובות ילדים ולנקלטים חדשים כלל, שיפור תנאי מגורים למשפחות צעירות בדחיפות, בניית הרחבה נוספת ולתת אפשרות לקנות למי שאינו בן ממשך.

חידוש תשתיות ופיתוח תשתיות ביישוב ותיק,

הסדרת תנועה וחניה במסגרת התב"ע, **סידור חניות זמינות** על יד הבתים.

שיפור ותחזוקת בתי החברים שהם עד כה רכוש הקיבוץ.

בניית יחידות קטנות לצרכי צעירים רווקים בני קיבוץ,

השקעה בתשתיות ומבנים ציבוריים.

ו. דאגות וחששות

הקטע הבא עוסק בנושאים אקטואליים היכולים להדאיג את חברי הקיבוץ, פשיעה, ביטחון ופרנסה.

לוח 20: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים (באחוזים).

סה"כ	רבה	בינונית	מועטה	במידה:	
100	18	20	62	תק"צ 20	א. המצב הביטחוני
100	16	21	63	תק"צ 18	
100	18	24	58	תק"צ 16	
100	24	23	53	תק"צ 14	
100	27	20	53	תק"צ 11	
100	29	22	49	תק"צ 09	
100	30	32	38	תק"צ 20	ב. המצב הכלכלי שלך
100	27	32	41	תק"צ 18	
100	30	32	38	תק"צ 16	
100	35	31	34	תק"צ 14	
100	32	29	39	תק"צ 11	
100	42	30	28	תק"צ 09	
100	48	32	20	תק"צ 07	
100	24	25	51	תק"צ 20	ג. החשש מאבדן מקור ההכנסה שלך
100	25	25	50	תק"צ 18	
100	27	24	49	תק"צ 16	
100	32	21	47	תק"צ 14	
100	32	21	47	תק"צ 11	
100	39	23	38	תק"צ 09	
100	44	25	31	תק"צ 07	
100	16	20	64	תק"צ 20	ד. שאצטרך לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות
100	19	21	60	תק"צ 18	
100	20	20	61	תק"צ 16	
100	28	19	53	תק"צ 14	
100	31	19	50	תק"צ 11	
100	31	22	47	תק"צ 20	ה. שלא אוכל לממן צרכים של הילדים שלי
100	32	22	46	תק"צ 18	
100	33	21	46	תק"צ 16	
100	39	20	41	תק"צ 14	

* על שאלות אלו ענו כ-1650 משיבים

בין עשירית לשליש מהמשיבים מודאגים מהנושאים השונים: אחוז המודאגים הגבוה ביותר הוא מהחשש של אי יכולת לממן את הצרכים של ילדיהם – הוא מדאיג 31% מהמשיבים. הנושא המדורג שני הוא המצב הכלכלי האישי המדאיג 30% מהמשיבים, החשש מאבדן מקור הפרנסה מדאיג 24%, והמצב הביטחוני מדאיג 18%, והחשש שיצטרפו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות מדאיג 16% מהמשיבים.

הבדלים בין תקופות

ב-2007 המצב הכלכלי האישי והחשש מאבדן מקור הפרנסה הדאיג קרוב למחצית מהמשיבים והשנה, כרבע בלבד מודאגים מכך. בדומה למגמה זאת גם אחוז המודאגים מהמצב הביטחוני, מאי יכולת לממן את צרכי ילדיהם וכן שיצטרפו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות ירד לאורך השנים.

הבדלים בין המינים

הנשים מודאגות יותר מהגברים לגבי מצבן הכלכלי ולגבי המצב שבו לא תוכלנה לדאוג לצרכים של ילדיהן: כך יותר נשים מגברים (34% לעומת 27%) מודאגות במידה רבה לגבי מצבן הכלכלי וגם רבות יותר מהן לעומת הגברים (33% לעומת 29%) מודאגות במידה רבה שלא תוכלנה לממן את צרכי ילדיהן.

רבים הגברים מהנשים שמודאגים במידה מועטה מהצורך לוותר על דברים חשובים עבור רכישת תרופות (67% לעומת 61%), ומאובדן מקור ההכנסה (53% גברים לעומת 48% מהנשים).

הבדלים בין הגילים

בכל הנושאים נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל. הקבוצה המבוגרת פחות מודאגת משאר הקבוצות כמעט בכל הנושאים שהועלו.

בנושא הביטחון: רבים יותר מהצעירים (22%) מאשר מגילאי הביניים ומהמבוגרים (17%) המודאגים מאד מהמצב הביטחוני בקיבוצם.

בנושאים הכלכליים: נמצא שרבים יותר מהצעירים (44%) מאשר גילאי הביניים (31%) והמבוגרים (22%) מודאגים מאד מהמצב הכלכלי שלהם. כמו כן, שיעור גילאי הביניים והצעירים (29%) המודאג מאד מאבדן מקור הכנסתו גבוה יותר משיעור המבוגרים (17%). משיבי הקבוצה המבוגרת גם פחות מודאגים מכך שלא יוכלו לממן את הצרכים של ילדיהם. כך נמצא שיותר משיבים מגילאי הביניים (34%) ומהצעירים (32%) בהשוואה למבוגרים (26%) מודאגים מאד מכך שלא יוכלו לממן את צרכי הילדים.

יחד עם זאת נמצא שרבים יותר מגילאי הביניים (17%) ומהמבוגרים (15%) לעומת הצעירים (13%) המודאגים מאד שיצטרכו לוותר על דברים חשובים עבור רכישת תרופות.

דאגות וחששות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא מציג את הדאגות והחששות של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם.

לוח 21: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים) מידת הדאגה

ס"ה	רבה	בינונית	מועטה	מצב כלכלי ↓	
100	47	28	25	לא טוב	1. דאגה מהמצב הכלכלי שלך
100	34	36	30	בינוני	
100	22	31	47	טוב	
100	34	25	41	לא טוב	2. חשש מאבדן מקור ההכנסה שלך
100	27	29	44	בינוני	
100	20	22	58	טוב	
100	20	20	60	לא טוב	3. דאגה מהצורך לוותר על דברים חשובים עבור תרופות
100	20	22	58	בינוני	
100	12	19	69	טוב	
100	41	21	38	לא טוב	4. דאגה מאי יכולת לממן את צרכי הילדים שלי
100	38	22	40	בינוני	
100	24	22	54	טוב	

ענו כ-1650 משיבים

נמצאו פערים בחששות בנושאים הכלכליים בין משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית לבין משיבים מקיבוצים שנמצאים במצב כלכלי טוב. כך, 22% מהמשיבים בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 47% מהקיבוצים החלשים מציינים שהם מודאגים במידה רבה מהמצב הכלכלי שלהם; 20% מהקיבוצים החזקים כלכלית בהשוואה ל-34% מהקיבוצים החלשים מציינים שהם חוששים במידה רבה מאבדן מקור הכנסתם; 12% מהקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 20% מהקיבוצים החלשים חוששים שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות וכן 24% מהקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 41% מהקיבוצים החלשים דואגים שלא יוכלו לממן את הצרכים של ילדיהם.

דאגות וחששות לפי מודל ההתפרנסות

הלוח הבא משווה את הדאגות והחששות של המשיבים לפי מודל ההתפרנסות של קיבוצים.

לוח 22: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מידת הדאגה

ס"ה	רבה	בינונית	מועטה	מודל ההתפרנסות	
100	26	29	45	שיתופי	1. מצבך הכלכלי
100	31	33	36	מתחדש	
100	18	23	59	שיתופי	2. החשש מאבדן מקור ההכנסה
100	27	25	48	מתחדש	
100	11	15	74	שיתופי	3. שתצטרך לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות
100	17	22	61	מתחדש	
100	28	19	53	שיתופי	4. הדאגה שלא ניתן יהיה לממן צרכים של הילדים
100	32	23	45	מתחדש	

* השיבו כ-1610 משיבים

נמצאו הבדלים מובהקים בחששות בנושאים הכלכליים בין משיבים משני המודלים של ההתפרנסות: בדאגה מהמצב הכלכלי, מאבדן מקור הפרנסה, החשש שיהיה צורך בוותר על דברים חשובים תמורת תרופות והדאגה ממצב בו לא יוכלו לממן את צרכי ילדיהם. בקיבוצים בהם נהוג המודל המתחדש אחוז גבוה יותר מהמשיבים (64%) מודאג במידה רבה ובינונית ממצבו הכלכלי לעומת אחוז המשיבים המודאגים בקיבוצים במודל השיתופי (55%). בנוסף, בקיבוצים בהם נהוג המודל המתחדש אחוז המשיבים המודאג במידה רבה ובינונית מאבדן מקור הפרנסה גבוה יותר (52%) בהשוואה לאחוזם בקיבוצים במודל השיתופי (41%). כמו כן, בקיבוצים המתחדשים יש אחוז גבוה יותר המודאג במידה רבה ובינונית שיצטרך לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות (39% בקיבוצים המתחדשים לעומת 26% בשיתופיים). כך גם נמצא לגבי הדאגה שלא יוכלו לממן את צרכי ילדיהם – בקיבוצים המתחדשים יש אחוז גבוה יותר המודאג במידה רבה ובינונית (55% בקיבוצים המתחדשים לעומת 47% בשיתופיים).

ז. חוסן חברתי

הביטויים של חוסן חברתי בקיבוץ שנבדקו בסקר זה הם: קיומם או אי קיומם של מתחים וסכסוכים בין חברים; מידת הביטחון שהקיבוץ ידאג לפרט בעת מצוקה כלכלית או בריאותית וכן לעת זקנה. הלוח הבא מציג נושאים אלה.

מעל למחצית מהמשיבים סבורים (לוח 23) שקיבוצים ידאג להם בעת מחלה או בעיה רפואית (63%) ובעת זקנתם (59%) ופחות מכחמישית מציינים שלא כך יהיה. קצת פחות ממחצית מעריכים שהקיבוץ ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (43%) ורבע מעריך שזה לא נכון (24%). כשליש מהמשיבים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברי הקיבוץ (34%) וכרבע מעריכים שזה לא נכון (27%).

לוח 23: עד כמה נכונים או לא נכונים הטיעונים הבאים (באחוזים).

סה"כ	נכון	קצת נכון וקצת לא נכון	לא נכון		
100	34	39	27	תק"צ 20	א. יש מתח או סכסוכים בין חברים בקיבוץ
100	39	35	26	תק"צ 18	
100	38	36	26	תק"צ 16	
100	35	40	25	תק"צ 14	
100	41	36	23	תק"צ 11	
100	37	38	25	תק"צ 09	
100	39	38	23	תק"צ 07	
100	43	33	24	תק"צ 20	ב. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	41	31	28	תק"צ 18	
100	42	30	28	תק"צ 16	
100	42	29	29	תק"צ 14	
100	42	32	26	תק"צ 11	
100	40	35	25	תק"צ 09	
100	34	35	31	תק"צ 07	
100	59	24	17	תק"צ 20	ג. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	53	26	21	תק"צ 18	
100	53	25	22	תק"צ 16	
100	51	27	22	תק"צ 14	
100	54	28	18	תק"צ 11	
100	51	28	21	תק"צ 09	
100	45	29	26	תק"צ 07	
100	63	22	15	תק"צ 20	ד. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות

השיבו 1670 נחקרים

הבדלים בין המינים

רבים הגברים מהנשים המאמינים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית ולעת זיקנה: כך 47% מהגברים לעומת 40% מהנשים מאמינים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית ו-62% מהגברים לעומת 57% מהנשים מאמינים שכך יהיה גם לעת זיקנתם. רבים הגברים (65%) מהנשים (61%) המאמינים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה ו/או בעיות בריאותיות.

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר מבוגרים (69%) מגילאי הביניים (55%) ומהצעירים (50%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם. כמו כן, יותר מבוגרים (53%) מגילאי הביניים (39%) ומהצעירים (33%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית. יותר מבוגרים (70%) מגילאי הביניים (60%) ומהצעירים (55%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או/בעיות בריאותיות. יותר צעירים (53%) מגילאי הביניים (36%) ומהמבוגרים (22%) סבורים שקיימים מתח או סכסוכים בין החברים בקיבוץ.

חוסן חברתי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בהשוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה נמצאו הבדלים בארבעת התחומים שנבדקו.

לוח 24: עד כמה נכונים הטעונונים הבאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
נכונות הטעונונים

ס"ה	נכון	קצת נכון וקצת לא	לא נכון	מצב כלכלי ↓	
100	48	28	24	לא טוב	1. יש מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוץ
100	32	43	25	בינוני	
100	31	40	29	טוב	
100	21	30	49	לא טוב	2. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	32	40	28	בינוני	
100	57	29	14	טוב	
100	36	27	37	לא טוב	3. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	49	31	20	בינוני	
100	73	19	8	טוב	
100	39	25	36	לא טוב	4. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות
100	54	29	17	בינוני	
100	75	17	8	טוב	

* השיבו כ-1660 משיבים

נמצאו יותר ביטויים של חוסן חברתי בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מאשר בין שאר המשיבים בשאלות שנשאלו. כך, 31% מחברי הקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 48% מהקיבוצים החלשים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוצם. כמו כן 57% מהמשיבים מקיבוצים החזקים כלכלית בהשוואה ל-21% מהקיבוצים החלשים סבורים שבעת מצוקה כלכלית קיבוצם ידאג להם. חברי הקיבוצים החזקים אף סבורים באחוזים גדולים יותר מעמיתיהם בקיבוצים החלשים כלכלית שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם (73% מהקיבוצים החזקים כלכלית ו-36% מהקיבוצים החלשים מציינים זאת). וכך גם רבים יותר בקיבוצים החזקים כלכלית (75%) מאשר בחלשים כלכלית (39%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיות בריאותיות.

חוסן חברתי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההשוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי קיומם של מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוצם וכן לגבי ביטחונם שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית, בעת זקנתם ובעת מחלה או בעיות בריאותיות מוצגת בלוח הבא.

לוח 25: עד כמה נכונים הטעונונים הבאים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ס"ה	נכון	קצת נכון וקצת לא נכון	לא נכון	מודל ההתפרנסות	
100	45	37	18	שיתופי	א. יש מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוץ
100	30	40	30	מתחדש	
100	63	24	13	שיתופי	ב. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	37	35	28	מתחדש	
100	80	14	6	שיתופי	ג. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	53	27	20	מתחדש	
100	84	11	5	שיתופי	ד. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות
100	57	25	18	מתחדש	

* השיבו 1610 משיבים

נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים בתחושתם שיש מתח או סכסוכים בין חברי קיבוצם, בביטחונם שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית, בעת זקנתם ובעת מחלה או בעיות בריאותיות. בקיבוצים השיתופיים שיעור גבוה יותר של משיבים (45%) בהשוואה לקיבוצים המתחדשים (30%) סבור שיש מתח או סכסוכים בין חברי קיבוצם. לעומת זאת, יותר משיבים מקיבוצים שיתופיים מאשר מקיבוצים מתחדשים מציינים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (63% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 37% ממשיבי המודל המתחדש), שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם (80% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 53% ממשיבי המודל המתחדש מציינים זאת) וכן שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיות בריאותיות (84% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 57% ממשיבי המודל המתחדש מציינים זאת).

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום החוסן חברתי - דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי החוסן חברתי של הקיבוץ. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

אתגרים חברתיים:

בנית קהילה חזקה, התחזקות חברתית, ויצירת אחדות ותחושת שייכות לכולם ובין כולם, התרחבות חברתית, ליצור קהילה בריאה ומכוונת קיימות כאלטרנטיבה המשך הצמיחה חברתית, כלכלית וכו', לחיות חיי קהילה עם אנשים שמחים ומרוצים, לשמור על קהילה אינטימית למרות הגידול הדמוגרפי.

שינוי אורחות חיים, התאמה לאורחות החיים החדשים, שינוי ניהולי חברתי- הפרט במרכז, לשרוד משברים חברתיים, לגשר על הקרעים החברתיים, הקטנת התלות בוועדות ותקנונים, להפסיק להתערב בענייניו הכלכליים והנכסים של החבר.

חיזוק ביטחון סוציאלי ובריאותי, להעלות רווחה כלכלית ובריאותית לחברים, חיזוק מערכת הרווחה הפנימית, לדאוג שחברי הקיבוץ יהיו ברווחה סיעודית, שיפור מתמיד בתחום הרווחה,

פיתוח **רשת חברתית בין צעירים לוותיקים**, לסייע לאוכלוסיה ותיקה, התייחסות לכל השכבות בקהילה באופן שווה ולא להעדיף שכבות אוכלוסיה כאלה על פני אחרות, הבטחת היעדר תלות של חברים צעירים במוסדות הקיבוץ, רב דוריות- לשמר ולטפח את הדור הוותיק ולחזק את הדור הצעיר, הסכמות לחיים משותפים בקיבוץ רב דורי, הסכמות בין חברי הקיבוץ והגברת השיתוף,

שילוב תושבי ההרחבה והקיבוץ, להבין ולהפנים את נושא ההרחבות וליצור מודל של יחסי גומלין בין שני הגופים בקהילה, התמודדות עם בעיות פנים חברתיות בין תושבי ההרחבה לחברי הקיבוץ,

עדכון **תקנון קיבוץ**, העברת השינויים הדרושים בתקנון הקיבוץ,

לשמור על **איכות התושבים**, לבער את השחיתות והקומבינות

הקמת מערך **הסעה לאנשים** ללא רכב

מעורבות גדולה יותר של תושבים בהחלטות מהותיות גורליות, בניה מחדש של החברה ביישוב- **תחושת שייכות ומחויבות של החיים בקיבוץ**. לתת לכל מי שגר בקיבוץ תחושת שייכות, ליצור מחדש את הדבק שמחבר בינינו: הקושי הקיומי והאידיאולוגיה כבר פחות קיימים אחרי 4 דורות.

לשמור על **הקיבוץ השיתופי**, שמירה על קיבוץ שיתופי ומניעת התפרקותו (קיבוץ מתחדש אינו קיבוץ אלא יישוב קהילתי עם מנגנוני הלבנת כספים...), לשמר ערכים של קיבוץ שנדרסים ע"י המילה "מתחדש", השיתוף והקיבוץ ידעכו, בקיבוץ שלי להישאר שיתופי, לשמור על הקיבוצים השיתופיים.

פירוק השותפות והגדלת הישוב - המעבר משיתופי למחדש - לנהל קיבוץ שיתופי בתודעה קפיטליסטית.

יצירת שיח בין חברים ופתרון קונפליקטים בין אישיים.

אתגרים תרבותיים:

התבססות תרבותית, לשפר **תרבות היחד**, הקניית מורשת המקום לדור העתיד,

קיום אירועי תרבות וחגים משותפים.

לשמור על הייחוד הקיבוצי בתרבות חילונית.

אתגרים חינוכיים:

לשמור ולחזק את מערכות החינוך, שמירה על החינוך הערכי, התאמת החינוך החברתי למציאות הקיימת. חינוך והשכלה לכולם, מיצוב החינוך והתרבות הקיבוצית הייחודית, מציאת משימתיות חינוכית/קהילתית/חינוכית לכל קיבוץ, ברמה המקומית - ע"י הקיבוצים יחד עם המלווים התנועתיים ואגף חינוך ומשימות, הובלת חינוך קיבוצי-התיישבותי שישמש דוגמא למערכת החינוך הכללית, הגדרת החינוך החברתי בקיבוץ מתחדש.

חינוך לערכי תנועת העבודה.

לשמר את מערכת החינוך ולקדמה להיות מובילים בערכי חינוך החשוב ביותר, שמירה על מערכת החינוך הנוכחית, הצלחת קיום מסגרת חינוכית (לא פורמלית) משמעותית ואיכותית מהגיל הרך ועד סיום יב.

זרם חינוכי בגיל הרך מוכר למדינה ומקבל אישורים להמשיך את פועלנו,

להוסיף חוגי העשרה לילדים, להשקיע בחינוך החברתי (כיתות א' - י"ב), שיתוף יותר חברים בפעילות הקיבוץ ובמעורבותם, המשך סבסוד חינוך למשפחות צעירות חיי תרבות, שמירה על ערכי החינוך הבלתי פורמלי לצד מערכת החינוך האזורית המשותפת.

ח. תופעות חברתיות חריגות

בחלק זה מוצגות התשובות לשאלות העוסקות בתופעות חברתיות חריגות: אלימות במשפחה, עוני, פיטורין מעבודה בקיבוץ, אבטלה גלויה וניצול לרעה של התפקיד ע"י בכירים בקיבוץ לטובתם האישית.

לוח 26: קיומן של תופעות חברתיות חריגות בין חברי הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יש יותר ממקרים בודדים	יש מקרים בודדים	לא קיים		
100	4	54	42	תק"צ 20	א. אלימות במשפחה
100	4	50	46	תק"צ 18	
100	3	54	43	תק"צ 16	
100	1	54	45	תק"צ 14	
100	3	52	45	תק"צ 11	
100	3	49	48	תק"צ 09	
100	4	51	45	תק"צ 07	
100	4	51	45	תק"צ 05	
100	3	58	39	תק"צ 02	
100	5	59	36	תק"צ 01	
100	7	36	57	תק"צ 20	ב. עוני
100	8	37	55	תק"צ 18	
100	8	35	57	תק"צ 16	
100	7	32	61	תק"צ 14	
100	8	31	61	תק"צ 11	
100	8	31	61	תק"צ 09	
100	11	29	60	תק"צ 07	
100	12	27	61	תק"צ 05	
100	11	23	66	תק"צ 02	
100	9	23	68	תק"צ 01	
100	24	65	11	תק"צ 20	ג. פיטורין מעבודה בקיבוץ
100	23	64	13	תק"צ 18	
100	27	62	11	תק"צ 16	
100	24	65	11	תק"צ 14	
100	27	64	9	תק"צ 11	
100	34	58	8	תק"צ 09	
100	31	61	8	תק"צ 07	
100	35	56	9	תק"צ 05	
100	31	56	13	תק"צ 02	
100	24	62	14	תק"צ 20	ד. אבטלה גלויה
100	24	62	14	תק"צ 18	
100	26	62	12	תק"צ 16	
100	23	65	12	תק"צ 14	
100	26	61	13	תק"צ 11	
100	30	61	9	תק"צ 09	
100	31	58	11	תק"צ 07	
100	33	58	9	תק"צ 05	
100	48	45	7	תק"צ 02	
100	50	43	7	תק"צ 01	
100	27	41	32	תק"צ 20	ה. ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוץ לטובתם האישית
100	29	43	28	תק"צ 18	
100	29	44	27	תק"צ 16	
100	24	46	30	תק"צ 14	
100	26	45	29	תק"צ 11	
100	26	45	29	תק"צ 09	

סה"כ השיבו כ-1600 משיבים.

- האלימות במשפחה: 4% מציינים שיש יותר ממקרים בודדים כאלה בקיבוצם, כמחצית סבורים שיש מקרים בודדים של אלימות במשפחה וקרוב למחצית מציינים שהתופעה לא קיימת בקיבוצם.
- עוני: מעל למחצית המשיבים מציינים שלא קיימת תופעת עוני בקיבוצם ועוד כשליש שקיימים רק מקרים בודדים. המצב שונה באשר לפיטורין מהעבודה בקיבוץ ולאבטלה גלויה. כרבע מהמשיבים סבורים שיש יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה ואבטלה גלויה (24%) וכשני שלישי שיש מקרים בודדים (65% ו-62% בהתאמה).
- ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוץ לטובתם האישית: כשליש מהמשיבים סבורים שהתופעה לא קיימת וקרוב למחצית מציינים שקיימים מקרים בודדים בלבד של ניצול לרעה של התפקיד, מעל לרבע (27%) סבורים שיש יותר ממקרים בודדים.

לסיכום, ניתן לראות, שתופעות הפיטורין, האבטלה והניצול לרעה של התפקיד תדירות יותר מאשר תופעת העוני והאלימות במשפחה שהן נדירות יותר.

הבדלים בין התקופות

בשלושה תחומים, עוני, הפיטורין מעבודה והאבטלה הגלויה, קיים הבדל ברור בין התקופות. בשנת 2002 68% מהמשיבים סברו שלא קיימים מקרי עוני בקיבוצם. השנה סבורים כך פחות משיבים - 57%. כמו כן, ב-2002 31% ציינו שקיימים יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה בקיבוצם לעומת 24% השנה. ובדומה, ב-2001 50% דיווחו שקיימים יותר ממקרים בודדים של אבטלה מהעבודה ומאז חלה מגמה של ירידה עד 24% השנה.

אין הבדלים בין המינים

הבדלים בין הגילים

נמצאו הבדלים מובהקים בין הגילים באחוז הסבורים שיש בקיבוצם אלימות במשפחה, אבטלה גלויה, עוני, פיטורי חברים, וניצול לרעה של נושאי תפקידים בכירים בקיבוצם לטובתם האישית.

בנושא האלימות במשפחה נמצא שאחוז גבוה מהצעירים (45%) ומהמבוגרים (44%) מאשר מגילאי הביניים (39%) ציין שהאלימות במשפחה איננה קיימת.

בנושא האבטלה הגלויה נמצא שאחוז גדול יותר מהמבוגרים (19%) מאשר מגילאי הביניים (13%) ומהצעירים (9%) ציינו שלא קיימים מקרים של אבטלה.

בנושא העוני נמצא שאחוז גדול יותר מהמבוגרים (63%) ומגילאי הביניים (56%) מאשר מהצעירים (49%) ציין שלא קיימים מקרים של עוני.

לגבי ניצול לרעה של נושאי תפקידים בכירים לטובתם האישית סבורים המבוגרים (38%) יותר מגילאי הביניים (29%) ומהצעירים (26%) שלא קיימים מקרים של ניצול לרעה.

תופעות חברתיות חריגות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה תוצג השוואה בין קבוצות המשיבים בהערכת קיומן של תופעות חברתיות חריגות, כלומר: עוני, פיטורין מעבודה וניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים לטובתם האישית.

לוח 27: קיומן של תופעות חברתיות חריגות בקיבוצים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
תכיפות קיומן של התופעות

סה"כ	יש יותר ממקרים בודדים	יש מקרים בודדים	לא קיים	מצב כלכלי ↓	
100	29	54	17	לא טוב	1. אבטלה גלויה
100	19	69	12	בינוני	
100	25	60	15	טוב	
100	14	45	41	לא טוב	2. עוני
100	8	45	47	בינוני	
100	4	27	69	טוב	
100	34	55	11	לא טוב	3. פיטורי חברים מעבודתם בקיבוץ
100	28	61	11	בינוני	
100	18	71	11	טוב	
100	43	34	23	לא טוב	4. ניצול לרעה של התפקיד ע"י בכירים בקיבוץ לטובתם האישית
100	29	43	28	בינוני	
100	21	42	37	טוב	

ענו על השאלות האלו כ-1620 משיבים.

בנושאים הקשורים לאבטלה גלויה, עוני, פיטורין מעבודה, וניצול לרעה של התפקיד נמצאו הבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב.

- כשליש המשיבים (29%) מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של אבטלה גלויה בקיבוצם בהשוואה לרבע (25%) בקיבוצים החזקים.
- מעל לשליש (41%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים שאין מקרים של עוני בקיבוצם בהשוואה לכשני שלישים (69%) ממשיבי הקיבוצים החזקים כלכלית.
- כשליש מהמשיבים (34%) בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה בקיבוצם בהשוואה לכחמישית (18%) בקיבוצים החזקים.
- קרוב למחצית המשיבים (43%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוצם בהשוואה לרבע (21%) בקיבוצים החזקים.

תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 28: קיום תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות (באחוזים).

תכיפות קיומן של התופעות					
סה"כ	יש יותר ממקרים בודדים	יש מקרים בודדים	לא קיים	המודל:	
100	45	49	6	שיתופי	1. אבטלה גלויה
100	17	66	17	מתחדש	
100	4	14	82	שיתופי	2. עוני
100	8	43	49	מתחדש	
100	28	45	27	שיתופי	3. ניצול לרעה של התפקיד ע"י בכירים בקיבוץ לטובתם האישית
100	26	40	34	מתחדש	

ענו כ-1560 משיבים

בנושא האבטלה הגלויה, העוני וניצול לרעה של התפקיד נמצאו הבדלים בין משיבים מקיבוצים שיתופיים לעומת משיבים מקיבוצי המודל המתחדש:

- במודל השיתופי שיעור גבוה יותר מציין שיש יותר ממקרים בודדים של אבטלה גלויה בקיבוץ (45% בשיתופי ו-17% במתחדש).
- במודל המתחדש שיעור גבוה יותר מציין שיש יותר ממקרים בודדים של עוני בקיבוץ (8% במתחדש ו-4% בשיתופי). בקיבוץ השיתופי שיעור גבוה יותר (82%) מאשר בקיבוץ המתחדש (49%) מציין שלא קיים עוני בקיבוץ.
- במודל המתחדש שיעור גבוה יותר מציין שלא קיים ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוץ (34% במתחדש ו-27% בשיתופי).

ט. שביעות רצון מהחיים בקיבוץ

בפרק זה תיבחן מידת שביעות הרצון של המשיבים בתחומי חיים שונים.

לוח 29: התפלגות המשיבים לפי שביעות רצונם מתחומי חיים שונים (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה		
100	82	14	4	תק"צ 20	1. מעבודתך
100	83	12	5	תק"צ 18	
100	83	12	5	תק"צ 16	
100	80	13	7	תק"צ 14	
100	80	12	8	תק"צ 11	
100	78	14	8	תק"צ 09	
100	77	15	8	תק"צ 07	
100	74	18	8	תק"צ 05	
100	81	12	7	תק"צ 02	
100	78	15	7	תק"מ 00	
100	79	10	11	תק"מ *98	
100	86	9	5	תק"מ 89	
100	84	11	5	קב"א 00	
100	87	9	4	קב"א 98	
100	89	6	5	קב"א 89	
100	80	16	4	תק"צ 20	2. מרמת החיים שלך
100	79	16	5	תק"צ 18	
100	76	18	6	תק"צ 16	
100	71	21	8	תק"צ 14	
100	69	23	8	תק"צ 11	
100	67	26	7	תק"צ 09	
100	65	26	9	תק"צ 07	
100	59	30	11	תק"צ 05	
100	56	26	18	תק"צ 02	
100	50	29	21	תק"מ 00	
100	54	27	19	תק"מ *98	
100	66	22	12	תק"מ 89	
100	48	27	25	קב"א 00	
100	63	26	11	קב"א 98	
100	63	21	16	קב"א 89	
100	76	18	6	תק"צ 20	3. מחייך בקיבוץ באופן כללי
100	74	19	7	תק"צ 18	
100	74	19	7	תק"צ 16	
100	69	21	10	תק"צ 14	
100	72	20	8	תק"צ 11	
100	69	24	7	תק"צ 09	
100	67	22	11	תק"צ 07	
100	61	29	10	תק"צ 05	
100	58	27	15	תק"צ 02	
100	56	28	16	תק"מ 00	
100	57	26	17	תק"מ *98	
100	64	25	11	תק"מ 89	
100	58	25	17	קב"א 00	
100	71	24	5	קב"א 98	
100	70	19	11	קב"א 89	

לוח 29: (המשך) - התפלגות המשיבים לפי שביעות רצונם בתחומי חיים שונים (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	תק"צ	
100	51	34	15	20	4. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ
100	47	35	18	18	
100	48	33	19	16	
100	41	38	21	14	
100	41	40	19	11	
100	39	43	18	09	
100	39	41	20	07	
100	33	41	26	05	
100	34	40	26	02	
100	34	37	29	00	
100	38	35	27	*98	
100	41	36	23	92	
100	35	40	25	00	
100	46	39	15	98	
100	50	31	19	92	
100	65	23	12	20	5. מטיפול קיבוץ בביטחון הסוציאלי
100	61	25	14	18	
100	61	25	13	16	
100	60	23	17	14	
100	61	25	14	11	
100	58	26	16	09	
100	53	24	23	07	
100	44	30	26	05	
100	43	27	30	02	
100	43	26	31	00	
100	47	23	30	98	
100	55	21	24	*94	
100	49	22	29	00	
100	54	22	24	98	
100	45	22	33	94	
100	65	20	15	20	6. משירותי הבריאות בקיבוץ
100	60	23	17	18	
100	64	20	16	16	
100	66	22	12	14	
100	69	21	10	11	
100	72	20	8	09	
100	66	21	13	07	
100	64	24	12	05	
100	67	20	13	03	
100	65	24	11	20	
100	59	26	15	18	7. מהפעילות התרבותית בקיבוץ
100	58	28	14	16	
100	55	30	15	14	
100	67	23	10	20	
100	65	24	11	18	8. משרותי החינוך בקיבוץ
100	67	23	10	20	
100	65	24	11	18	
100	67	24	9	16	9. מטיפול בעלי התפקיד המרכזיים בפניות
100	44	34	22	20	

השיבו כ-1690 מרואיינים

בכל הנושאים שנבדקו השנה, (פרט לטיפול בעלי התפקיד בפניות אליהם) מעל למחצית המשיבים מציינים שביעות רצון. התחומים, בסדר יורד, הם: שביעות רצון מהעבודה, מרמת החיים האישית, מהחיים בקיבוץ באופן כללי (שלושה רבעים ויותר מהמשיבים מציינים שהם שבעי רצון); משירותי החינוך בקיבוץ, משירותי הבריאות בקיבוץ, מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי, מהפעילות התרבותית בקיבוץ ומהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (מעל מחצית המשיבים מציינים שביעות רצון בתחומים אלה).

פחות ממחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה מטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם (44% שבעי רצון).

הבדלים בין התקופות

לא ניכר שינוי מובהק במידת שביעות הרצון מהתחומים השונים בשנים האחרונות. בחמישה תחומים רואים עלייה מאז 2002 באחוז המציינים שביעות רצון. התחומים הם:

- רמת החיים: ב-2002 56% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 80%.
- החיים בקיבוץ באופן כללי: ב-2002 58% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 76%.
- טיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי: ב-2002 43% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 65%.
- היחסים הבין אישיים בקיבוץ: ב-2002 34% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 51%.

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בין המינים בשביעות הרצון מרמת החיים האישית, מחייהם בקיבוץ באופן כללי ומשירותי הבריאות. כך נמצא שיותר גברים (83%) מנשים (77%) שבעי רצון מרמת החיים האישית שלהם, יותר גברים (79%) מנשים (73%) שבעי רצון מחייהם בקיבוץ באופן כללי, וכך גם משירותי הבריאות (68% מהגברים לעומת 62% מהנשים).

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין שלושת קבוצות הגיל בשביעות הרצון בכל התחומים:

- א. מהעבודה - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (86%) ומגילאי הביניים (82%) בהשוואה לקבוצה הצעירה (77%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ב. רמת החיים האישית - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (86%) מאשר מהקבוצות האחרות (77%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ג. מטיפול בעלי תפקיד מרכזיים בפניות אליהם - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (48%) מאשר מגילאי הביניים (43%) ומהקבוצה הצעירה (40%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ד. מהחיים בקיבוץ באופן כללי - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (82%) מאשר מהקבוצות האחרות (73%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ה. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (58%), מאשר מהקבוצה הצעירה (52%) ומקבוצת גילאי הביניים (45%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ו. מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (69%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (65%) ומהקבוצה הצעירה (59%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ז. משירותי הבריאות - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (72%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (63%) ומהקבוצה הצעירה (58%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ח. מהפעילות התרבותית - אחוז גדול יותר מהקבוצה הצעירה (68%), ומהקבוצה המבוגרת (67%) מאשר מקבוצת גילאי הביניים (63%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ט. משירותי החינוך - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (74%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (65%) ומהקבוצה הצעירה (61%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.

כללית, הקבוצה המבוגרת יותר שבעת רצון במרבית התחומים שנבחנו מאשר שתי קבוצות הגיל האחרות.

שביעות רצון בקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוח הבא נבחנת מידת שביעות הרצון של המשיבים בתחומי חיים שונים, תוך השוואה בין משיבים, מקיבוצים במצב כלכלי שונה.

לוח 30: שביעות רצון בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	מצב כלכלי ↓	
100	73	18	9	לא טוב	1. מעבודתך
100	80	17	3	בינוני	
100	85	11	4	טוב	
100	69	22	9	לא טוב	2. מרמת החיים שלך
100	73	23	4	בינוני	
100	88	10	2	טוב	
100	23	40	37	לא טוב	3. מטיפול בעלי תפקידים מרכזיים לפנייתך
100	38	38	24	בינוני	
100	53	31	16	טוב	
100	59	28	13	לא טוב	4. מחייך בקיבוץ באופן כללי
100	73	22	5	בינוני	
100	84	13	3	טוב	
100	39	38	23	לא טוב	5. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ
100	53	34	13	בינוני	
100	55	32	13	טוב	
100	38	33	29	לא טוב	6. מטיפול קיבוץ בביטחון סוציאלי
100	55	31	14	בינוני	
100	80	16	4	טוב	
100	49	22	29	לא טוב	7. משירותי הבריאות שהקיבוץ מספק
100	62	23	15	בינוני	
100	73	18	9	טוב	
100	57	26	17	לא טוב	8. מפעילות תרבותית בקיבוץ
100	68	22	10	בינוני	
100	68	23	9	טוב	
100	57	22	21	לא טוב	9. משרותי חינוך
100	66	24	10	בינוני	
100	71	23	6	טוב	

ענו על השאלות האלו כ-1680 משיבים

בכל התחומים שנבדקו נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית לבין המשיבים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית, כאשר האחרונים יותר שבעי רצון: שביעות הרצון מהעבודה (73% בקיבוצים החלשים בהשוואה ל-85% בקיבוצים החזקים שבעי רצון). שביעות רצון מהחיים בקיבוץ באופן כללי (בקיבוצים החלשים כלכלית יש 59% שבעי רצון בהשוואה ל-84% שבעי רצון בקיבוצים החזקים כלכלית), מרמת החיים האישית (בקיבוצים החלשים יש 69% שבעי רצון בהשוואה ל-88% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), משירותי הבריאות (בקיבוצים החלשים יש 49% שבעי רצון בהשוואה ל-73% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי (בקיבוצים החלשים יש 38% שבעי רצון בהשוואה ל-80% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), משירותי החינוך בקיבוץ (בקיבוצים החלשים יש 57%

שבעי רצון בהשוואה ל-71% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (בקיבוצים החלשים יש 39% שבעי רצון בהשוואה ל-55% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מהפעילות התרבותית בקיבוץ (בקיבוצים החלשים יש 57% שבעי רצון בהשוואה ל-68% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מטיפול בעלי תפקיד מרכזיים בפניות (בקיבוצים החלשים יש 23% שבעי רצון בהשוואה ל-53% שבעי רצון בקיבוצים החזקים).

שביעות רצון מתחומי חיים שונים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההשוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי שביעות רצונם מתחומי חיים שונים בקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 31: שביעות רצון מתחומי חיים שונים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה		
100	39	41	20	שיתופי	1. מהיחסים הבין אישיים
100	56	31	13	מתחדש	
100	80	15	5	שיתופי	2. מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי
100	61	26	13	מתחדש	
100	77	15	8	שיתופי	3. משירותי הבריאות
100	62	22	16	מתחדש	
100	73	20	7	שיתופי	4. משרותי החינוך
100	66	24	10	מתחדש	

ענו על השאלות האלו כ- 1540 משיבים.

בקיבוצים השיתופיים נמצא אחוז גבוה יותר שמציין שביעות רצון בארבעה מתוך תשעת התחומים שנבחנו. כך, שיעור שבעי הרצון משירותי הבריאות שהקיבוץ מספק גבוה יותר במודל השיתופי (77%) ונמוך יותר במודל המתחדש (62%). מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי 80% שבעי רצון במודל השיתופי לעומת 61% במתחדש. משירותי החינוך בקיבוץ 73% שבעי רצון במודל השיתופי לעומת 66% במתחדש, בתחום אחד, היחסים הבין אישיים בקיבוץ, יש יותר מרוצים בקיבוץ המתחדש (56%) מאשר בקיבוץ השיתופי (39%).

עמדות כלפי העבודה

מקום העבודה ורמת ההתפרנסות

הלוח הבא עוסק במקום התעסוקה של המשיבים, בקיבוץ או מחוץ לקיבוץ.

לוח 32: מיקום העבודה הנוכחית של המשיבים (באחוזים)

2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2005	2004	2003	2002	
39	37	46	60	60	66	63	62	60	57	57	1. בקיבוץ
8	9	10	5	10	9	9	10	8	8	9	2. מחוץ לקיבוץ במסגרת תנועתית או אזרית
53	54	44	35	30	25	28	28	32	35	34	3. עבודת חוץ בשכר*
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

ענו 1145 משיבים עובדים. * בקטגוריית "עבודת חוץ בשכר" נכללו גם אלה העובדים חלקית בקיבוץ וחלקית מחוצה לו.

פחות ממחצית המשיבים עובדים היום בקיבוצם וכל השאר עובדים מחוץ לקיבוץ לפחות חלקית.

הבדלים בין התקופות

בשנתיים האחרונות המצב יציב אך מאז 2009 הלך ופחת שיעור חברי הקיבוץ העובדים בקיבוצם וגדל שיעור העובדים מחוצה לו בשכר. כך, ב-2009 66% מהמשיבים עבדו בקיבוץ והשנה רק 39%. כמו כן, ב-2009 25% עבדו מחוץ לקיבוץ בשכר והשנה עובדים 53% מחוץ לקיבוץ.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר מבוגרים (59%) מאשר גילאי הביניים (36%) וצעירים (28%) עובדים היום בתוך הקיבוץ. 67% מהצעירים, 55% מגילאי הביניים ו-32% מהמבוגרים מועסקים בעבודת חוץ בשכר.

בלוח הבא מוצגת רמת התפקידים בעבודה של המשיבים.

לוח 33: התפקיד הניהולי בעבודה (באחוזים).

התפקיד הניהולי	ללא תפקיד 247 ניהולי	תפקיד בדרג ביניים	תפקיד בכיר	סה"כ
2020	39	16	45	100
2018	36	20	44	100
2016	38	16	46	100
2014	43	20	37	100
2011	48	16	36	100
2009	38	20	42	100

ענו 1466 משיבים

קרוב למחצית מהמשיבים מציינים שהם ממלאים תפקיד ניהולי בכיר או בכיר מאוד בעבודתם ומעל לשליש אינם ממלאים תפקיד ניהולי.

הבדלים לפי מין

גברים רבים יותר (48%) מנשים (41%) ממלאים תפקידי ניהול בכירים בעבודתם. רבות הנשים (41%) מהגברים (36%) שאינן ממלאות תפקיד ניהולי.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים מגילאי הביניים (54%) לעומת הצעירים (49%) והמבוגרים (32%) ממלאים תפקידים ניהוליים בכירים בעבודתם הנוכחית.

הלוח הבא עוסק בקבוצת השכר (תמחור) אליה שייכים המשיבים.

לוח 34: קטגוריית השכר/תקציב/פנסיה (כולל ביטוח לאומי) בה נמצאים המשיבים (באחוזים).

השכר ברוטו לחודש:	02	05	07	09	11	14	16	18	20
א. עד 4000 ₪ ברוטו לחודש	30	26	28	31	23	17	11	10	7
ב. בין 4001 ל- 5500 ₪ לחודש	21	20	17	22	26	22	17	16	13
ג. בין 5501 ל- 7000 ₪ לחודש	14	15	18	16	18	21	22	21	22
ד. בין 7001 ל- 9000 ₪ לחודש	16	14	13	11	11	15	17	18	20
ה. בין 9001 ל- 12000 ₪ לחודש	10	12	12	9	8	10	14	13	14
ו. מעל 12000 ₪ ברוטו לחודש	9	13	12	11	13	15	19	22	24
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ענו 1630 משיבים

פחות מעשירות (7%) מהמשיבים משתכרים פחות משכר מינימום (עד 4000 ₪). כשליש (35%) משתכרים מ-4001 ₪ ועד 7000 ₪ ברוטו לחודש, שכרם של 20% נע בין 7001 ל-9000 ₪ וכשליש (38%) משתכרים מעל 9001 ₪ לחודש.

כללית אפשר לומר שההכנסה (שכר, תקציב, פנסיה וביטוח לאומי) של יותר ממחצית החברים הינה מעל 7000 ₪ לחודש (58%).

הבדלים לפי מין

יותר נשים (23%) מגברים (16%) נכללות בקבוצת השכר הנמוכה מ-5500 ₪. כמו כן, יותר גברים (46%) מנשים (29%) נמצאים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ₪ ומעלה.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים יותר מגילאי הביניים (51%) ומהצעירים (47%) בהשוואה למבוגרים (22%) נכללים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ₪ ומעלה.

הלוח הבא מציג את קבוצת השכר אליה משייכים עצמם המשיבים.

לוח 35: קבוצת השכר אליה משתייכים המשיבים על פי הערכתם (באחוזים).

קבוצת השכר	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
תק"צ 20	19	46	35	100
תק"צ 18	22	41	37	100
תק"צ 16	20	43	37	100
תק"צ 14	25	40	35	100
תק"צ 11	29	43	28	100
תק"צ 09	30	42	28	100
תק"צ 07	26	43	31	100

ענו על שאלה זו 1587 משיבים

השנה, בדומה למצב בשש השנים האחרונות, מעל לשליש מהמשיבים ממקמים עצמם בקבוצת השכר הגבוהה וכחמישית ממקמים עצמם בקבוצת השכר הנמוכה.

הבדלים לפי מין

רבים הגברים (42%) מהנשים (27%) המשייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה והגבוהה מאד.

הבדלים לפי גיל

פחות מבוגרים (30%) מצעירים (34%) ומגילאי הביניים (41%) מעריכים עצמם כשייכים לקבוצת השכר הגבוהה.

הלוח הבא עוסק בהיבט נוסף של המצב הכלכלי של החברים.

לוח 36: "האם העבודה מפרנסת אותך בכבוד" (באחוזים).

2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2005	2004	2002	246
10	10	10	12	14	11	13	15	14	14	1. במידה מועטה
28	27	29	32	31	26	28	26	29	29	2. במידה מסוימת
62	63	61	56	55	63	59	59	57	57	3. במידה רבה
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

ענו על השאלה הזאת 1573 משיבים.

קרוב לשני שלישים מהמשיבים סבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה רבה, עשירית מציינים

שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה מועטה.

הבדלים לפי מין

רבים הגברים (68%) מהנשים (56%) המציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים יותר מהמבוגרים (65%) ומגילאי הביניים (63%) בהשוואה לצעירים (55%) הסבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

עמדות כלפי עבודה - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה ייבדק הקשר בין המצב הכלכלי של הקיבוץ לבין נושאים שונים הקשורים לעבודה ולתימחורה.

הלוח הבא מציג את מקום עבודתם של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם.

לוח 37: מקום העבודה בקיבוץ או מחוצה לו לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (אחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

מקום העבודה	לא טוב	בינוני	טוב
1. בקיבוץ	34	31	45
2. מחוץ לקיבוץ במסגרות תנועתיות ואזוריות	10	8	8
3. עבודת חוץ בשכר	56	61	47
סה"כ	100	100	100

השיבו 1142 משיבים

בקיבוצים החלשים כלכלית 34% עובדים בקיבוצם לעומת 45% בקיבוצים החזקים כלכלית, כמו כן, בקיבוצים החלשים כלכלית 56% עובדים בעבודת חוץ בשכר לעומת 47% בקיבוצים החזקים כלכלית.

לוח 38: "קטגוריית השכר בה נמצאים המשיבים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

התמחור	לא טוב	בינוני	טוב
עד 5500 שח	26	17	19
בין 5501 ל-9000 שח	36	43	44
מ-9001 שח ומעלה	38	40	37
סה"כ	100	100	100

ענו על השאלה הזאת 1626 משיבים.

בקיבוצים החלשים כלכלית 26% משתכרים עד 5500 ₪ לעומת 19% בקיבוצים החזקים כלכלית. אין הבדל בין הקיבוצים החלשים כלכלית לחזקים כלכלית בשיעור המשתכרים מכל 9001 ₪.

לוח 39: קבוצת השכר אליה משתייכים המשיבים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

קבוצת השכר	לא טוב	בינוני	טוב
1. נמוכה	30	23	13
2. בינונית	48	44	46
3. גבוהה	22	33	41
סה"כ	100	100	100

ענו על שאלה זו 1586 משיבים

יותר משייכים (30%) מהקיבוצים החלשים כלכלית מאשר מהקיבוצים החזקים כלכלית (13%) משייכים עצמם לקבוצת השכר הנמוכה. ברמת השכר הגבוהה המצב הוא בהתאם (22% ממשיבי הקיבוצים החלשים לעומת 41% מהחזקים משייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה).

לוח 40: "האם העבודה מפרנסת אותך בכבוד" לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

פרנסה בכבוד	לא טוב	בינוני	טוב
במידה מועטה	22	11	6
במידה מסוימת	35	33	21
במידה רבה	43	56	73
סה"כ	100	100	100

ענו על השאלה הזאת 1569 משייכים.

יותר משייכים מקיבוצים חזקים כלכלית (כשלושה רבעים) מאשר מקיבוצים חלשים (קרוב למחצית) מציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה רבה.

לסיכום, כאשר המצב הכלכלי של הקיבוץ לא טוב, יותר משייכים מציינים שהם עובדים מחוץ לקיבוץ, שהם נמצאים בקבוצת השכר הנמוכה ופחות משייכים סבורים גם שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

עמדות כלפי העבודה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משייכים משני המודלים של ההתפרנסות: שיתופי ומתחדש. מוצגות רק ההשוואות בהן יש הבדלים מובהקים בין המודלים. הלוח הראשון בוחן את רמת ההשתכרות בשני המודלים.

לוח 41: רמת ההשתכרות (תקצוב) לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (אחוזים).

מודל ההתפרנסות

רמת התמחור	שיתופי	מתחדש
עד 5500 ₪	30	17
5501 - 9000 ₪	47	41
מעל 9000 ₪	23	42
סה"כ	100	100

השיבו 1579 משייכים

מהלוח ניתן לראות שיש יותר משייכים בקיבוצים השיתופיים (30%) המציינים שרמת ההשתכרות (תקצוב) שלהם נמוכה יחסית (עד 5500 ₪) מאשר במתחדשים (17%). ניתן לראות שקרוב למחצית המשייכים משתכרים מעל 9000 ₪ בקיבוצים המתחדשים לעומת כחמישית בשיתופיים.

לוח 42: מיקום העבודה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

מיקום העבודה	שיתופי	מתחדש
1. בקיבוץ	56	33
2. מחוצה לו במסגרות תנועתיות ואזוריות	5	9
3. עבודת חוץ בשכר	39	58
סה"כ	100	100

השיבו 1125 משייכים

יותר משייכים מהקיבוצים השיתופיים עובדים בתוך חצר הקיבוץ (56%) בהשוואה למשייכים במודל המתחדש (33%). כמו כן, יותר משייכים מהקיבוצים במודל המתחדש (58%) מאשר במודל השיתופי (39%) עובדים מחוץ לקיבוץ במסגרת שאינה קשורה לקיבוץ.

ניתן לסכם שבקיבוצים המתחדשים יש יותר משתכרים מעל 9001 ₪ לחודש ופחות חברים העובדים בתוך הקיבוץ. בקיבוצים השיתופיים, בהם חלק גדול מהשירותים עדיין מסופק לחברים ללא עלות או בסבסוד, יש יותר המשייכים עצמם לרמת השכר הנמוכה ויותר העובדים בתוך הקיבוץ.

השפעה אישית על הנעשה בקיבוץ

בפרק זה תיבחנה ארבע שאלות על ההשפעה האישית בקיבוץ: מרכזיות המשיבים בקיבוץ, ההשפעה האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

הלוח הבא מציג את הערכת המשיבים לגבי מרכזיותם בקיבוץ:

לוח 43: הערכת המשיבים לגבי מרכזיותם בקיבוץ (באחוזים).

203	לא מרכזי	בינוני	מרכזי	סה"כ
תק"צ 20	24	36	40	100
תק"צ 18	24	34	42	100
תק"צ 16	23	36	41	100

ענו על שאלה זו 1653 משיבים

שתי חמישיות מהמשיבים מעריכים שהם משתייכים לקבוצה המרכזית בקיבוץ ורבע שהם משתייכים לקבוצה שאינה מרכזית.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

לא נמצאו הבדלים לפי גיל

הלוח הבא מציג את הערכת המשיבים לגבי השפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים בקיבוץ.

לוח 44: הערכת המשיבים לגבי השפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים ונושאים חברתיים בקיבוץ (באחוזים)

השפעה על:	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
נושאים כלכליים-2020	61	24	15	100
נושאים כלכליים-2018	60	24	16	100
נושאים כלכליים-2016	60	26	14	100
נושאים חברתיים - 2020	43	29	28	100
נושאים חברתיים - 2018	42	31	27	100
נושאים חברתיים - 2016	42	30	28	100

ענו על שאלות אלו 1666 משיבים

כשביעית (15%) מהמשיבים מעריכים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה ושלוש חמישיות מעריכים אותה כנמוכה (61%). כרבע מעריכים את השפעתם האישית על החלטות חברתיות כגבוהה (28%) ושתי חמישיות כנמוכה (43%).

הבדלים לפי מין

לגבי השפעה חברתית לא נמצאו הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בהשפעה אישית נתפסת על נושאים כלכליים בקיבוץ. רבים יותר הגברים (21%) מהנשים (9%) המציינים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה.

לא נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל

מרכזיות בקיבוץ והשפעה אישית על הנעשה בו – השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוחות הבאים משווים בין התשובות של משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית לבין משיבים מקיבוצים בינוניים וחזקים כלכלית בנושאים הקשורים להערכת השפעתם בקיבוץ.

לוח 45: הערכת מרכזיות המשיבים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	לא מרכזי	בינוני	מרכזי	סה"כ
לא טוב	32	36	32	100
בינוני	26	38	36	100
טוב	19	35	46	100

ענו 1650 משיבים

32% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים שהקבוצה אליה הם משתייכים אינה מרכזית בקיבוץ בהשוואה ל-19% מהמשיבים בקיבוצים החזקים. בקיבוצים החלשים כלכלית 32% מהמשיבים משייכים עצמם לקבוצה המרכזית בקיבוץ בהשוואה ל-46% בקיבוצים החזקים כלכלית.

לוח 46: השפעה אישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
לא טוב	74	19	7	100
בינוני	66	23	11	100
טוב	54	27	19	100

ענו 1663 משיבים

74% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית סבורים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים נמוכה בהשוואה ל-54% מהמשיבים בקיבוצים החזקים. 7% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית מעריכים את השפעתם בנושאים כלכליים כגבוהה בהשוואה ל-19% בקיבוצים החזקים כלכלית.

לוח 47: השפעה אישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
לא טוב	55	25	20	100
בינוני	47	28	25	100
טוב	36	30	34	100

ענו 1660 משיבים

55% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית סבורים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים נמוכה בהשוואה ל-36% מהמשיבים בקיבוצים החזקים. כמו כן, 20% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית מעריכים את השפעתם בנושאים החברתיים כגבוהה בהשוואה ל-34% בקיבוצים החזקים כלכלית.

אין הבדלים מובהקים בין המשיבים מהקיבוצים השיתופיים למתחדשים בהשפעה אישית על הנעשה בקיבוץ.

שביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ

הלוח הבא מציג את שביעות רצון המשיבים מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

לוח 48: התפלגות המשיבים לפי שביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	
100	40	33	27	תק"צ 20
100	37	34	29	תק"צ 18
100	39	35	26	תק"צ 16
100	31	37	32	תק"צ 14
100	31	41	28	תק"צ 11
100	29	40	31	תק"צ 09
100	31	37	32	תק"צ 07
100	30	36	34	תק"צ 05
100	27	37	36	תק"צ 02
100	32	38	30	תק"מ 00
100	30	38	32	תק"מ *98
100	37	32	31	תק"מ 89
100	27	38	35	קב"א 00
100	42	34	24	קב"א 98
100	38	32	30	קב"א 89

ענו על שאלה זו 1692 משיבים

מעל לשליש (40%) מהמשיבים שבעי רצון מאפשרותם להשפיע על הנעשה בקיבוץ וכרבע (27%) אינם שבעי רצון.

הבדלים בין התקופות

מאז 2002 ניכרת עליה באחוז המשיבים שהם שבעי רצון מהאפשרות שלהם להשפיע על הנעשה בקיבוץ מ-27% ל-40%.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין שלושת קבוצות הגיל בשביעות הרצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ:

אחוז גדול יותר מגילאי הביניים (47%) מאשר מהצעירים (40%) ומהקבוצה המבוגרת (35%) מציין שביעות רצון גבוהה מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

לוח 49: שביעות רצון מאפשרותך להשפיע על הנעשה בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	מצב כלכלי ↓
100	23	31	46	לא טוב
100	36	36	28	בינוני
100	48	33	19	טוב

ענו 1689 משיבים

46% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית אינם שבעי רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ בהשוואה ל-19% בקיבוצים החזקים; בקיבוצים החלשים 23% מהמשיבים שבעי רצון בהשוואה ל-48% בחזקים כלכלית.

אין הבדלים בין המשיבים מקיבוצים השיתופיים למתחדשים בשביעות הרצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

עמדות כלפי שינויים בקיבוץ

השינויים בקיבוצים והשלכותיהם נידונים במסגרות שונות הן בקיבוץ והן מחוץ לו. המשכנו לעקוב גם בסקר זה אחרי עמדות החברים כלפי סוגים שונים של שינויים הקיימים והמוצעים בקיבוצים.

תשובות המשיבים מחולקות לארבעה תת-נושאים. הנושא הראשון בו עסקנו הוא עמדות כלפי הפרטות מסוגים שונים, חלוקת רכוש הקיבוץ וכן עמדות כלליות כלפי מכירה והורשה של מניות אותו מקבלים חברי הקיבוץ. הנושא השני הוא עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה בקיבוץ; הנושא השלישי עוסק בשינויים הקשורים ל"פריצת" גדרות הקיבוץ והנושא הרביעי עוסק בהקמת בית כנסת בקיבוץ.

1. עמדות כלפי הפרטות וחלוקת רכוש הקיבוץ

נבחנו עמדות כלפי הפרטה בשירותי החינוך והבריאות, קיומה של ערבות הדדית מוגבלת וביטול ארוחת הערב בימי שישי. כמו כן נבחנו עמדות המשיבים כלפי חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים.

א. עמדות כלפי הפרטות

לוח 50: שלילה או תמיכה בהפרטות (באחוזים).

ס"ה	תומכים	מהססים	שוללים		
100	46	10	44	תק"צ 20	הפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות
100	50	10	40	תק"צ 18	
100	42	11	47	תק"צ 16	
100	38	9	53	תק"צ 14	
100	32	9	59	תק"צ 11	
100	36	8	56	תק"צ 09	
100	31	9	60	תק"צ 07	
100	32	10	58	תק"צ 05	
100	30	13	57	תק"צ *03	
100	31	13	56	תק"מ *02	
100	22	11	67	תק"מ *00	
100	19	10	71	תק"מ 98	
100	20	11	69	תק"מ *95	
100	21	9	70	קב"א 02	
100	13	9	78	קב"א 00	
100	16	11	73	קב"א 98	
100	13	9	78	קב"א 95	
100	49	23	28	תק"צ 20	ערבות הדדית מוגבלת
100	56	12	32	תק"צ 14	
100	52	12	36	תק"צ 11	
100	53	13	34	תק"צ 09	
100	70	11	19	תק"צ 07	
100	67	12	21	תק"צ 05	
100					
100	27	15	58	תק"צ 20	ביטול ארוחת ערב ביום שישי
100	35	8	57	תק"צ 11	
100	37	10	53	תק"צ 09	
100	34	9	57	תק"צ *07	
100	36	10	54	תק"צ *05	

בתחום ההפרטות נמצא שאחוז המתנגדים להפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות דומה לאחוז התומכים בה (44% לעומת 46% בהתאמה). כמחצית המשיבים (49%) תומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת בקיבוץ וכרבע (28%) שוללים זאת. שיעור השוללים (58%) את ביטול ארוחת הערב בחדר האוכל בימי שישי כפול משיעור התומכים (27%).

הבדלים בין התקופות

אחוז התומכים בהפרטה טוטלית עלה מאז 2003 ועד 2020 מ-30% ל-46% ומאידך קטן אחוז השוללים מ-57% ל-44%. בשנתיים האחרונות ירד במעט אחוז התומכים ועלה אחוז השוללים. לאורך השנים חלה ירידה בשיעור התומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת. כך, ב-2014 תמכו בקיומה 56% מהמשיבים בהשוואה ל-49% השנה. השאלה לגבי קיום ארוחת ערב בחדר האוכל בימי שישי בערב לא נשאלה בשנים האחרונות. מהנתונים רואים שהשנה יש פחות תומכים בביטולה מאשר ב-2011 (35% ו-27% בהתאמה).

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בנושא הערבות ההדדית. אחוז גדול יותר מהגברים (51%) מאשר מהנשים (46%) תומכים בערבות הדדית מוגבלת. לא נמצאו הבדלים בין המינים בעמדות כלפי ההפרטה הטוטאלית וביטול ארוחת ערב ביום שישי.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים לפי קבוצות גיל לגבי שלושת הנושאים שנבדקו בחלק זה: הפרטה טוטאלית הכוללת חינוך ובריאות – 48% מגילאי הביניים תומכים בהפרטה טוטאלית לעומת 46% מהמבוגרים ו-40% מהצעירים. ערבות הדדית מוגבלת: 52% מהמבוגרים לעומת 48% מגילאי הביניים ו-43% מהצעירים תומכים בערבות הדדית מוגבלת. ביטול ארוחת ביום שישי בערב: אחוז גדול יותר מהמבוגרים (63%) מאשר הצעירים (60%) וגילאי הביניים (52%) שוללים את ביטול הארוחה.

הפרטה שונות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

לוח 51: עמדות כלפי הפרטה טוטלית לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	37	10	53	100
בינוני	41	12	47	100
טוב	48	10	42	100

ענו 1671 מרואיינים.

יש יותר תומכים (53%) בהפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי לא טוב מאשר בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב (42%). ובהתאמה, יש פחות שוללים (37%) בקיבוצים החלשים כלכלית מאשר בחזקים (48%).

לוח 52: עמדות כלפי ערבות הדדית מוגבלת לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	25	23	52	100
בינוני	24	22	54	100
טוב	31	24	45	100

ענו 1623 מרואיינים.

רבע (25%) ממשיבי הקיבוצים החלשים כלכלית לעומת כשליש (31%) מהחזקים כלכלית שוללים את קיומה של ערבות ההדדית מוגבלת בקיבוצים.

לוח 53: עמדות כלפי ביטול ארוחת הערב בימי שישי לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	47	17	36	100
בינוני	54	17	29	100
טוב	64	13	23	100

ענו 1574 מרואיינים.

בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב יש שיעור גבוה יותר (64%) של משיבים השוללים את ביטול ארוחת הערב בימי שישי מאשר בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב (47%).

עמדות כלפי הפרטה טוטלית בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משיבים משני מודלים של התפרנסות: שיתופי ומתחדש.

לוח 54: שלילה או תמיכה בהפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ	
66	9	25	100	שיתופי
37	11	52	100	מתחדש

ענו על השאלות 1615 מרואיינים.

בקיבוצים השיתופיים קיימת התנגדות של כשני שלישים מהמשיבים להפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות. בקיבוצים המתחדשים כשליש מתנגדים לכך ומעל למחצית תומכים.

לוח 55: שלילה או תמיכה בערבות הדדית מוגבלת לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ	
42	25	33	100	שיתופי
24	23	53	100	מתחדש

ענו על השאלות 1572 מרואיינים.

בקיבוצים השיתופיים יש יותר מתנגדים מאשר בקיבוצים המתחדשים להגבלת הערבות ההדדית. כך, כרבע (24%) ממשיבי הקיבוצים המתחדשים לעומת קרוב למחצית (42%) מהקיבוצים השיתופיים שוללים את הגבלת הערבות ההדדית.

לוח 56: שלילה או תמיכה בביטול ארוחת הערב בימי שישי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ	
77	11	12	100	שיתופי
52	16	32	100	מתחדש

ענו על השאלות 1525 מרואיינים.

בקיבוצים השיתופיים יש יותר מתנגדים מאשר בקיבוצים המתחדשים לביטול ארוחת הערב בימי שישי. כשלושה רבעים (77%) ממשיבי הקיבוצים השיתופיים בהשוואה לכמחצית (52%) בקיבוצים המתחדשים מתנגדים לכך.

ב. חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים

1. השאלה הראשונה בחנה את החשיבות שמייחסים המשיבים לרישום הדירות על שם חברי הקיבוץ.

לוח 57: חשיבות רישום הדירות ע"ש החברים (באחוזים).

רישום דירות ע"ש חברים	לא חשוב	חשיבות בינונית	חשוב מאד	סה"כ
15	10	75	100	

ענו על שאלות אלו כ-1670 מרואיינים

שלושה רבעים מהמשיבים סבורים שיש חשיבות רבה לרישום הדירות על שם החברים וכשביעית סבורים שאין לכך חשיבות.

הבדלים לפי מין

אחוז גדול יותר מהנשים (78%) מאשר מהגברים (72%) תומכים ברישום דירות ע"ש החברים.

הבדלים לפי קבוצות גיל

נמצאו הבדלים בין הגילים בחשיבות הניתנת על ידם לנושא רישום הדירות על שם חברי הקיבוץ: אחוז גדול יותר מגילאי הביניים (78%) לעומת המבוגרים (75%) והצעירים (72%) תומכים ברישום הדירות.

לוח 58: עמדות כלפי רישום דירות ע"ש החברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	12	7	81	100
בינוני	14	10	76	100
טוב	17	11	72	100

ענו 1671 מרואיינים.

בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש יותר תומכים (81%) ברישום הדירות על שם החברים מאשר בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (שם תומכים 72%).

לוח 59: רישום דירות ע"ש החברים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שיתופי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
28	14	58	100	
11	8	81	100	

ענו 1617 משיבים

במודל המתחדש כארבע חמישיות (81%) מהמשיבים תומכים ברישום הדירות על שם החברים לעומת כמחצית (58%) במודל השיתופי. בהתאמה, במודל השיתופי יש יותר מתנגדים לכך, כרבע (28%), מאשר במודל המתחדש שם כעשירית (11%) מתנגדים למתן אפשרות כזאת.

2. שלילה או תמיכה במתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם

לוח 60: שלילה או תמיכה במתן אפשרות לחברים להשכיר את דירתם (באחוזים).

השכרת דירות ע"י חברים	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
44	17	39	100	

ענו על שאלות אלו כ-1670 מרואיינים

קרוב למחצית (44%) מהמשיבים שוללים מתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם ומעל לשליש (39%) תומכים בכך.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי גיל בנושא זה.

לוח 61: עמדות כלפי השכרת דירות ע"י חברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	34	15	51	100
בינוני	37	17	46	100
טוב	50	18	32	100

ענו 1671 מרואיינים.

כאשר המצב הכלכלי של הקיבוץ לא טוב יש יותר משיבים, כמחצית (51%), התומכים במתן אפשרות לחבריו להשכיר דירתם מאשר כשהמצב הכלכלי של הקיבוץ טוב שם התמיכה היא של כשליש מהמשיבים (32%).

לוח 62: השכרת דירות ע"י חברים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
71	12	17	100
35	19	46	100

ענו 1596 משיבים

במודל המתחדש כמחצית (46%) מהמשיבים תומכים במתן אפשרות לחברים להשכיר את דירתם לעומת כחמישית (17%) במודל השיתופי. בהתאמה, במודל השיתופי יש יותר מתנגדים לכך, כשלושה רבעים (71%), מאשר במודל המתחדש שם כשליש (35%) מתנגדים למתן אפשרות כזאת.

ג. עמדות כלליות כלפי מכירה והורשה של מניות אותם מקבלים חברי הקיבוץ

לוח 63: עמדות לגבי האפשרות שחברי הקיבוץ יוכלו למכור את מניותיהם (באחוזים).

למכור מניות	שלילית	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ	חיובית, גם לשאינם חברי קיבוץ	סה"כ
תק"צ 20	48	43	9	100
תק"צ 18	41	46	13	100
תק"צ 11*	42	44	14	100
תק"צ 09	38	45	17	100
תק"צ 07	35	42	23	100

* אלה השנים בהן נשאלה שאלה זו. השנה ענו על השאלה זו 1632 מרואיינים

קרוב למחצית (48%) מהמשיבים מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים מהקיבוץ ומעט פחות (43%) תומכים במתן אפשרות למכירתן רק לחברי קיבוץ. ההתנגדות למכירת מניות הקיבוץ, אם יחולקו, עולה עם השנים.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי גיל

לוח 64: עמדות לגבי מתן אפשרות לחבר קיבוץ להוריש מניות לבניו/בנותיו (באחוזים).

להוריש מניות לבניו/בנותיו	שלילית	לא שלילית ולא חיובית	חיובית	סה"כ
תק"צ 20	22	14	65	100
תק"צ 18	18	15	67	100
תק"צ 07	10	12	78	100
תק"צ 05	11	13	76	100

ענו 1656 משיבים

כשני שלישים מהמשיבים (65%) רואים בחיוב את מתן האפשרות לחברי קיבוץ להוריש את המניות לילדיהם וכחמישית (22%) מתנגדים לכך. שיעור המתנגדים עולה לאורך השנים.

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בין המינים לגבי הורשת המניות לבנים/ות: יותר גברים (26%) מנשים (19%) שוללים זאת וכן יותר נשים מגברים מתייחסות לכך בחיוב (66% לעומת 62%).

הבדלים בין קבוצות הגיל

68% מהמבוגרים ו-65% מגילאי הביניים לעומת 56% מהצעירים מתייחסים בחיוב לאפשרות להוריש את המניות לבנים/ות.

עמדות כלליות כלפי הורשה ומכירת מניות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא משווה בין תשובותיהם של משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני וטוב לגבי עמדות כלפי מתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור את מניותיהם בנכסי הקיבוץ.

לוח 65: עמדות לגבי האפשרות שחברי קיבוץ יוכלו למכור מניותיהם לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	העמדה כלפי מכירת מניות
52	46	39	שלילית
40	47	46	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ
8	7	15	חיובית, גם לשאינם חברי קיבוץ
100	100	100	סה"כ

ענו 1630 מרואיינים

שיעור המשיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב המתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים בנכסי הקיבוץ (52%) גדול משיעורם בקרב משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (39%).

לא נמצאו הבדלים לפי המצב הכלכלי לגבי הורשת מניות.

עמדות כלליות כלפי הורשת ומכירת מניות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההבדלים בין עמדות המשיבים מקיבוצים המקיימים מודלים שונים של התפרנסות כלפי מתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור ו/או להוריש מניות בנכסי הקיבוץ שהם מקבלים מוצגים בשני הלוחות הבאים.

לוח 66: עמדות לגבי האפשרות שחברי קיבוץ יוכלו למכור מניותיהם - לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	חיובית, גם לאלה שאינם חברי קיבוץ	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ	שלילית	למכור מניות
100	7	35	58	שיתופי
100	9	46	45	מתחדש

* ענו על שאלה זו 1579 מרואיינים

פחות משיבים מהקיבוצים המתחדשים (45%), מאשר מהשיתופיים (58%) מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים בנכסי הקיבוץ. כמחצית במודל המתחדש (46%) רואים זאת בחיוב וכשליש במודל השיתופי (35%), בתנאי שהמכירה תעשה לחברי הקיבוץ בלבד. מיעוט בשני המודלים תומך במתן אפשרות למכירת המניות גם לכאלה שאינם חברי קיבוץ.

לוח 67: עמדות לגבי האפשרות שחברי הקיבוץ יוכלו להוריש את מניותיהם לילדיהם - לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	חיובית	לא שלילית ולא חיובית	שלילית	להוריש מניות
100	58	15	27	שיתופי
100	66	13	21	מתחדש

* ענו על שאלה זו 1600 מרואיינים

יותר משיבים מהמודל המתחדש (66%) מאשר מהמודל השיתופי (58%) מתייחסים בחיוב למתן אפשרות לחברי הקיבוץ להוריש את מניותיהם לילדיהם.

אתגרי הקיבוץ המתחדש ב-5 השנים הבאות - דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הקיבוץ המתחדש. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

"לבטל את הזכאות הפיקטיבית שהוקנתה לדור המייסדים לשיוך הדירות ולהורשה, כאשר: 1. לא בוצע (וגם אין סיכוי שיבוצע) שיוך קנייני, ועל כן אף דירה בקיבוץ לא רשומה על שם החבר, 2. על אף שהקיבוץ רשום אצל רשם האגודות כקיבוץ מתחדש, דור המייסדים לא היו חלק מהקיבוץ המתחדש, והוחלט שהם יסיימו את חייהם במתכונת של הקיבוץ הישן, (הם גם לא היו חלק מהסדר הפנסיה של הקיבוץ), ועל כן הם לא היו זכאים אפילו להתחיל בתהליך השיוך. 3. חברים רבים השקיעו מאות אלפי שקלים בדירותיהם, ובשכונה החדשה הם השקיעו את כל ערך הדירה (לא כולל פיתוח ותשתיות), ואילו חברי הדור הראשון מעולם לא השקיעו שקל בדירותיהם, ועל כן גם מהיבט זה אין להם זכויות בדירותיהם".

לעשות סדר בכל הפרצות (חברים שמשכירים דירות על דעת עצמם, חברים שעובדים ב"שחור", במזומן, ללא קבלות ותשלום מס הכנסה): הפחתת המסים והורדת הנטל הכלכלי מקבוצת גיל הביניים, השוואה בין תנאי השכר בין מקבלי משכורת מהקהילה לבין כל השאר, מציאת חלופה לשכר דיפרנציאלי שאינה הרסנית וקירוב בין קבוצות בעלות מעמד כלכלי שונה, לערוך שינויים אירגוניים המתאימים לקיבוץ מתחדש.

איחוד סטטוסים: אינטגרציה בין כל המעמדות השונים בקיבוץ, טיפול בריבוי סטטוסים, איחוד הקהילה תחת כותרת אחת - כולם חברים או כולם אגודה - הכללת חברי ההרחבה בחברי קיבוץ, החלטה האם לאחד סטטוסים לכיוון ישוב קהילתי או קיבוץ?

דברים בפי אומרם

הציטטות ממחישות את תפיסתם של החברים כלפי השינויים ותהליך קבלתם (אין מקום להתייחס לכמות ההערות, יש להתייחס אך ורק למהותן):

הקובץ השיתופי

"שיטת הקיבוץ השיתופי מיושנת ולא רלוונטית. היא מייצרת בינוניות על גבול הפרזיטיות. יש לעבור בהקדם האפשרי לפרטה מלאה ומעבר לישוב קהילתי בו כל אחד אחראי לעצמו. בשיטה הנוכחית אין עידוד להתפרנסות אלא להיפך".

הקיבוץ מתחדש

לאחר ההפרטה נכסי הקיבוץ נותרו אצל חברים מלאים מיום השינוי בלבד, לקהילה לא נותרו מקורות הכנסה מלבד מיסים. כעת איזה מקור הכנסה יכול לממן את צרכי הקהילה כמו תשתיות, בינוי, חינוך משלים? והאם זה בכלל עונה להגדרה של קיבוץ? השיטה היום של המיסוי לא מעודדת אנשים להתקדם. עדיין מי שמרוויח מעט משלם מעט ומי שמרוויח הרבה משלם המון. חשוב לקבוע תקרת גג למיסים כך שיהיה כלכלי לאוכלוסיה להתקדם.

שיוך הנכסים הקנייני הוא דרך ללא מוצא. חשוב שקיבוצים יבינו שמהלך מסוג זה יחסל את הקיבוצים ויעביר את אמצעי הקיום (ושנעדו להבטחת הצרכים הסוציאליים של החלשים) לגורמים חיצוניים כמו יורשים שהאינטרסים שלהם לא תמיד תואמים את האינטרסים של מי שחי בקיבוץ. מעבר לכך שיוך נכסים קנייני אינו מאפשר קליטה ומהווה איום משמעותי להמשך התנועה הקיבוצית והקיבוצים.

"הליכי ההפרטה השונים, **ממוטטים את תשתיות הערכים בקיבוצים**. בלי אלו אנחנו כבר כמה שנים יכולים להיקרא תנועת המושבים. ילדי קיבוץ כיום, אינם מכירים כבר את דרכינו, ועלינו להתבייש בזאת. עוד לא התחלף דור מאז תחילת ההפרטות, וכבר נשכחה הזהות והייחודיות שלנו.

המיעוט בקיבוץ נפגע בשל **שיטת ההצבעה בקלפי** - שיטה אשר מונעת לעיתים משיקולים שאינם ענייניים. מס האיזון הגבוה אינו מעודד התפרנסות ופוגע באלה המשקיעים בהתפרנסותם זמן ומאמץ. השיטה אינה מעודדת חיפוש אחר מקורות פרנסה נוספים או חלופיים.

"בנוגע לזכות למכור ו/או להוריש מניות - הייתי מתנה כל עוד נשמרות הזכויות בקרקע, כל השאר לאפשר לכל אחד למכור את מניותיו ביחידות הכלכליות לכל המרבה במחיר, ולייצר סביבה ניהולית דומה לחברות ציבוריות תוך אימוץ מדיניות חלוקת דיבידנד לבעלי המניות".

"בקיבוץ המתחדש **רצוי לאמץ מיסוי דיפרנציאלי** כמסמל ערבות הדדית והוגנות. לצערי אמירה הזאת די נכונה: " יש להקטין המס הפרוגרסיבי ההורס כל חלקה טובה. מגדל פריזטים היום כאילו קיבוץ מתחדש, יש מקבלי שכר גבוה שלא יעזבו את כסאם אלה רק בארון, בנוסף לשכרם הם ממשיכים לינוק ככל יכולתם מן הגורן ומן היקב, ומה שמעניין את בעלי התפקידים הוא התנאים והשכר."

המצב החברתי בקיבוץ התדרדר מאוד מאז חלוקת הדירות ויצר פערים גדולים בין החברים לתושבים על בסיס של התנשאות ועליונות. ערכי הקיבוץ החברתיים נעלמו כלא היו החל מאותו היום. כמו במדינה הכוח של מנהלי הקיבוץ לפעמים עולה לראש. ואין שקיפות מלאה. לא נותנים את הדין על טעויות. מנהלים טועים והציבור משלם. אין מנגנון לחייב טעויות של מנהלים. מדובר בהרבה כסף כשיש גירעונות והפסדים ובסוף משלמים את זה החברים שלא נגעו בזה כלל. זה כואב ומעליב. לפעמים יש הרגשה של נתק בין ההנהגה למעלה והחברים במדרכות.

ישוב קהילתי

לקיבוץ כפי שהוא כיום אין קיום, שיטת הקיבוץ לא יכולה להתקיים ב-2020 וחייבת שינוי ליישוב קהילתי.

אחת הטעויות הגדולות של השנים האחרונות = **הקמת השכונות** ומתן אפשרות שהם ישלטו בנו באמצעות וועד מקומי. זה היה אקט של בכיה לדורות כי שום דבר טוב לא יצא מזה. נציג התנועה הקיבוצית צריכים לבטל, בחוק, את שליטת הוועד המוניציפלי בחברי הקיבוץ. החברה הקיבוצית חייבת להתקדם ולהתאים לעולם חדש של קהילתיות ולא שיתוף ושוויון. הקיבוצים במיוחד בפריפריה חייבים לגדול משמעותית. אין מקום ליישובים של פחות מ-400 משפחות לפחות.

כמצטרף חדש יחסית לתנועה (3 שנים) יש לי קושי להגדיר את ההבדל בין קיבוץ לבין **יישוב קהילתי**. אני חושב שיש הבדל אבל הוא חמקמק, ערבות הדדית יש היום בכל יישוב קהילתי וגם עירוני קטן - זה לא ההבדל. יש משהו אחר שאולי התנועה תוכל לדייק אותו. לדעתתי זה חשוב כי זה מה שמבדל אותנו מאחרים וכיום יש בלבול סביב זה.

ד. שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ:

השנה נשאלו שתי שאלות בנושא זה: האחת עסקה בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ והשנייה בשיוך הנכסים הכלכליים לחברים חדשים בצורת מניות.

לוח 68: עמדות כלפי שיתוף ושיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ לחברים החדשים (באחוזים).

סה"כ	תומך	מהסס	שולל		
100	50	23	27	תק"צ 20	שיתוף חברים חדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ
100	50	21	29	תק"צ 18	
100	32	25	43	תק"צ 14	
100	54	22	24	תק"צ 20	שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות
100	39	24	37	תק"צ 18	
100	25	21	54	תק"צ 11	

ענו כ-1650 מרואיינים.

בשאלה הראשונה לא פורט כיצד ישותפו החברים החדשים בנכסים לעומת זאת בשנייה היה פרוט שהנכסים הכלכליים ישויכו בצורת מניות.

מחצית (50%) מהמשיבים מתייחסים בחיוב לשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכרבע (27%) שוללים עמדה זו. ב-2014 תמכו בכך רק 32%.

מעל למחצית (54%) המשיבים תומכים בשיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ לחברים החדשים בצורת מניות וכחמישית (24%) שוללים זאת. יש עליה בתומכים לאורך השנים, כך ב-2011 תמכו בכך רק 25% מהמשיבים.

הבדלים לפי מין

יותר גברים (57%) מנשים (44%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ. 26% מהגברים לעומת 21% מהנשים שוללים את שיוך הנכסים הכלכליים בצורת מניות לחברים חדשים.

הבדלים לפי קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים לפי קבוצות גיל לגבי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ ולגבי שיתופם של החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ בצורת מניות.

לגבי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ – 67% מהצעירים תומכים בכך לעומת 50% מגילאי הביניים ו-45% מהמבוגרים. לגבי שיוך נכסים כלכליים לחברים חדשים בצורת מניות – 61% מהמבוגרים תומכים בכך לעומת 55% מגילאי הביניים ו-44% מהצעירים.

עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה ביחס לשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכן ביחס לשיוך נכסים כלכליים לחברים חדשים בצורת מניות

לוח 69: עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

עמדה כלפי שיתוף בנכסים כלכליים

מצב כלכלי של הקיבוץ	שולל	מהסס	תומך	סה"כ
לא טוב	32	21	47	100
בינוני	31	22	47	100
טוב	23	24	53	100

ענו 1651 מרואיינים.

בקיבוצים החלשים כלכלית יש יותר (32%) השוללים את האפשרות לשיתוף חברים חדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ בהשוואה לשוללים זאת (23%) בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב. בהתאם לכך,

בקיבוצים החלשים כלכלית פחות משיבים (47%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ בהשוואה למשיבי הקיבוצים החזקים כלכלית (53%).

לוח 70: עמדות כלפי שיוך נכסים כלכליים לחברים חדשים בצורת מניות לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

שיוך נכסים כלכליים לחברים חדשים בצורת מניות

מצב כלכלי של הקיבוץ	שולל	מהסס	תומך	סה"כ
לא טוב	20	25	55	100
בינוני	20	23	57	100
טוב	27	19	54	100

ענו 1650 מרואיינים.

בקיבוצים החלשים כלכלית יש שיעור נמוך יותר (20%) השולל את שיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ בצורת מניות לחברים החדשים בהשוואה לשוללים זאת (27%) בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב.

עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוח הבא יושוו משיבים משני המודלים של התפרנסות: שיתופי ומתחדש לגבי עמדתם כלפי שיוך נכסים כלכליים לחברים חדשים בצורת מניות.

לוח 71: שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
32	24	44	100
25	22	53	100

ענו 1600 מרואיינים.

יותר משיבים (53%) מהקיבוצים במודל המתחדש מאשר מהקיבוצים השיתופיים (44%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ.

לוח 72: שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
32	22	46	100
21	21	58	100

ענו 1600 משיבים

בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים תומך בשיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות. כך, בקיבוצים המתחדשים 58% תומכים בשיוך נכסים כלכליים ובקיבוצים השיתופיים 46%. כמו כן, יותר משיבים (32%) מהקיבוצים במודל השיתופי מאשר מהקיבוצים במודל המתחדש (21%) מתנגדים לשיוך.

ה. עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ

לוח 73: עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומך	מהסס	שולל	תק"צ	מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ
100	18	21	61	20	
100	19	20	61	18	
100	17	20	63	14	

ענו כ-1650 מרואיינים.

קרוב לשני שלישים מהמשיבים (61%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ וכחמישית (18%) תומכים בעמדה זו. עמדות המשיבים לא השתנו בנושא זה מאז 2014.

הבדלים לפי מין

יותר גברים (64%) מנשים (58%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ.

אין הבדלים לפי קבוצות הגיל

עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה ביחס למכירת נכסים יצרניים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 74: עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

עמדה כלפי מכירת הנכסים הכלכליים

סה"כ	תומך	מהסס	שולל	מצב כלכלי של הקיבוץ
100	23	21	56	לא טוב
100	18	24	58	בינוני
100	18	20	62	טוב

ענו 1650 מרואיינים.

בקיבוצים החלשים כלכלית שיעור השוללים (56%) את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ קטן בהשוואה לשיעורם (62%) בקיבוצים החזקים כלכלית.

עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוח הבא יושוו עמדותיהם של משיבים משני המודלים של התפרנסות, שיתופי ומתחדש, לגבי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ.

לוח 75: מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	שיתופי
100	11	17	72	שיתופי
100	20	22	58	מתחדש

ענו 1600 מרואיינים.

יותר משיבים (72%) מהקיבוצים במודל השיתופי מאשר מהקיבוצים המתחדשים (58%) מתנגדים למכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ. כמו כן, בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים תומך במכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ. כך, בקיבוצים המתחדשים 20% תומכים בכך ובקיבוצים השיתופיים 11%.

2. עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה בקיבוץ

דמוקרטיה ישירה לעומת עקיפה

בנושא השינויים בנוהלי הדמוקרטיה בקיבוץ נשאלה שאלה אחת שעסקה בהחלפת הדמוקרטיה הישירה בדמוקרטיה עקיפה (על ידי נציגים נבחרים).

לוח 76: שלילה או תמיכה בהעברת כל סמכויות אסיפת/שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ* (באחוזים).

תק"צ	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
20	73	13	14	100
18	71	12	17	100
16	73	12	15	100
14	78	9	13	100
11	73	13	14	100
09	61	16	23	100

* ב-2009 הנוסח היה העברה למועצה מייצגת. ענו ב-2020 - 1664 מרואיינים.

מעל עשירית (14%) מהמשיבים תומכים במעבר לדמוקרטיה ייצוגית (הנהלת הקיבוץ), כשלושה רבעים (73%) שוללים.

הבדלים בין תקופות

לאורך השנים, מאז 2011, לא חל שינוי משמעותי בעמדות החברים כאשר כשלושה רבעים שוללים ביטולה של הדמוקרטיה הישירה.

לא נמצאו הבדלים לפי מין, לפי קבוצות גיל ולפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 77: שלילה או תמיכה בהעברת כל סמכויות אסיפת/שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שיתופי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
81	81	13	6	100
70	70	13	17	100

ענו 1607 מרואיינים.

יותר משישים מקיבוצים במודל השיתופי (81%) מאשר מקיבוצים במודל המתחדש (70%) מתנגדים להעברת כל סמכויות אסיפת/שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ. שיעור התומכים גבוה יותר בקיבוצים המתחדשים בהשוואה לשיתופיים (17% לעומת 6%).

3. עמדות כלפי "פתיחת גדרות הקיבוץ"

החלק הבא עוסק בעמדות כלפי "פתיחת גדרות הקיבוץ" לתושבים שאינם חברי קיבוץ.

לוח 78: עמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ (אחוזים).

ס"ה	תומכים	מהססים	שוללים	
100	34	10	56	תק"צ 20
100	37	12	51	תק"צ 18
100	36	13	51	תק"צ 16
100	42	12	46	תק"צ 14
100	48	16	36	תק"צ 11
100	65	14	21	תק"צ 09
100	70	12	18	תק"צ 07
100	66	12	22	תק"צ 02
100	62	14	24	תק"מ 01
100	51	16	33	תק"מ 98
100	45	16	39	תק"מ *95
100	57	17	26	קב"א 01
100	47	15	38	קב"א 98
100	34	20	46	קב"א 95

ענו 1651 מרואיינים

כשליש מהמשיבים (34%) תומכים בבניית שכונה קהילתית סמוך לקיבוץ וכמחצית (56%) שוללים.

הבדלים בין התקופות

מאז 2007 מסתמנת מגמה של ירידה באחוז התומכים בהקמת שכונה קהילתית ליד קיבוצים. ב-2007 תמכו 70% לעומת 34% השנה ובהתאם לכך אחוז השוללים עלה מ-18% ב-2007 ל-56% השנה. ייתכן ומצב זה נובע מהניסיון המצטבר של הקיבוצים ורצונם לקלוט בני ובנות קיבוץ ואנשים אחרים כחברים בעלי חובות וזכויות דומים.

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בין המינים בעמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ: יותר גברים (57%) מנשים (54%) מתנגדים להקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ ויותר נשים מגברים תומכות בכך (36% מהנשים תומכות לעומת 31% מהגברים).

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל לגבי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ – 62% מהצעירים לעומת 56% מגילאי הביניים ו-53% מהמבוגרים שוללים את הקמתה.

עמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה ביחס להקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ.

לוח 79: עמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומך	מהסס	שולל	מצב כלכלי
100	43	11	46	לא טוב
100	33	11	56	בינוני
100	31	10	59	טוב

ענו 1649 מרואיינים.

יש יותר תומכים (43%) בהקמת שכונה קהילתית בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי לא טוב מאשר בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב (31%) ובהתאמה, יש פחות שוללים (46%) בקיבוצים החלשים כלכלית מאשר בחזקים (59%).

עמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה מוצגת השוואה בין משיבים מקיבוצים שיתופיים לעומת מתחדשים.

לוח 80: עמדות כלפי הקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות (אחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	27	11	62	שיתופי
100	35	10	55	מתחדש

ענו 1595 מרואיינים.

יותר משיבים מהמודל המתחדש (35%) מאשר מהמודל השיתופי (27%) תומכים בהקמת שכונה קהילתית צמודה לקיבוצם.

4. עמדות כלפי הקמת בית כנסת בקיבוץ

השנה נשאלה לראשונה שאלה העוסקת בהקמת בית כנסת בקיבוץ. נושא זה היה נתון לויכוח במספר קיבוצים בהם הוקמו שכונות קהילתיות.

לוח 81: עמדות כלפי הקמת בית כנסת בקיבוץ (אחוזים).

ס"ה	רצוי מאד	מהססים	לא רצוי	תק"צ 20
100	24	23	53	

ענו 1683 משיבים

מעל למחצית (53%) מהמשיבים סבורים שלא רצוי להקים בית כנסת בקיבוצם וכרבע (24%) מציינים שרצוי מאוד להקים בית כנסת בקיבוצם.

הבדלים לפי קבוצות גיל נמצאו: יותר מבוגרים (58%) מצעירים (52%) ומגילאי הביניים (49%) שוללים הקמת בית כנסת בקיבוץ.

לא נמצאו הבדלים לפי מין, לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ ולפי מודל ההתפרנסות בנושא הקמת בית כנסת בקיבוץ.

האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו

בפרק זה של הדו"ח, נדון במספר נושאים הנוגעים לקיבוץ ולעתידו ונבחן כיצד הם מצטיירים בעיני המשיבים. הנושאים הם: האמון בהנהגה המקומית של הקיבוץ, האמון בחברי הקיבוץ, האמון בעתיד הקיבוץ, תרומת ערכים והסדרים שונים להמשך קיומו של הקיבוץ, המחויבות לקיבוץ, קליטת בניס/ות לקיבוץ ועמדות כלפי התנועה. נתחיל באמון בבעלי תפקידים בקיבוץ ובחברים.

לוח 82: מידת האמון בבעלי תפקידים מרכזיים בקיבוץ ובמרבית חברי הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	רב	בינוני	מעט		
100	39	36	25	תק"צ 20	1. מידת האמון בהנהלה החברתית בקיבוץ
100	39	27	34	תק"צ 18	
100	41	27	32	תק"צ 16	
100	33	29	38	תק"צ 14	
100	33	34	33	תק"צ 11	
100	31	36	33	תק"צ 09	
100	37	31	32	תק"צ 07	
100	33	33	34	תק"צ 05	
100	35	32	33	תק"צ 04	
100	34	32	34	תק"צ 02	
100	34	35	31	תק"מ 01	
100	33	34	33	תק"מ 00	
100	34	32	34	תק"מ *98	
100	33	36	31	תק"מ 92	
100	39	30	31	קב"א 01	
100	33	32	35	קב"א 00	
100	47	34	19	קב"א 98	
100	37	36	27	קב"א 92	
100	43	32	25	תק"צ 20	2. מידת האמון בהנהלה הכלכלית בקיבוץ
100	42	25	33	תק"צ 18	
100	45	26	29	תק"צ 16	
100	41	30	29	תק"צ 14	
100	48	28	24	תק"צ 11	
100	46	29	25	תק"צ 09	
100	48	25	27	תק"צ 07	
100	43	26	31	תק"צ 05	
100	43	28	29	תק"צ 04	
100	41	30	29	תק"צ 02	
100	44	28	28	תק"מ 01	
100	46	29	25	תק"מ 00	
100	46	27	27	תק"מ *98	
100	47	32	21	תק"מ 92	
100	50	27	23	קב"א 01	
100	49	27	24	קב"א 00	
100	58	27	15	קב"א 98	
100	52	27	21	קב"א 92	
100	47	40	13	תק"צ 20	3. מידת האמון במרבית חברי הקיבוץ
100	45	37	18	תק"צ 18	
100	48	36	16	תק"צ 16	
100	43	43	14	תק"צ 14	
100	43	42	15	תק"צ 11	
100	40	44	16	תק"צ 09	
100	41	42	17	תק"צ 07	
100	38	43	19	תק"צ 05	
100	42	44	14	תק"צ 04	
100	40	42	18	תק"צ 03	

עו על השאלות האלו כ - 1670 מרואיינים

פחות ממחצית המשיבים מבטאים אמון רב בהנהלה החברתית של הקיבוץ (39%), בהנהלה הכלכלית של הקיבוץ (43%) ובמרבית חברי הקיבוץ (47%).

הבדלים בין התקופות

לא נמצאו הבדלים משמעותיים באמון המשיבים בהנהלות הקיבוץ ובחבריו מאז 2002.

הבדלים לפי מין

בשאלה על האמון במרבית חברי הקיבוץ: אחוז גדול יותר מהגברים (52%) מאשר מהנשים (43%) מעניקים אמון רב במרבית חברי הקיבוץ. בשאלות האחרות אין הבדלים לפי מין.

הבדלים לפי קבוצות גיל

נמצאו הבדלים לגבי האמון בהנהלה הכלכלית: לאחוז גדול יותר מהוותיקים (46%) מאשר מגילאי הביניים (43%) ומהקבוצה הצעירה (39%) יש אמון רב בהנהלה הכלכלית של קיבוצם. ממצא דומה קיים לגבי האמון במרבית חברי הקיבוץ: אחוז גדול יותר מהוותיקים (51%) מאשר מהצעירים (47%) ומגילאי הביניים (44%) מביע אמון רב במרבית חברי קיבוצם.

הלוח הבא עוסק בעמדה כלפי שקיפות לגבי שכרם של נבחרים ציבור בתפקידים מרכזיים.

לוח 83: מידת השקיפות הרצויה לגבי שכרם של נבחרים ציבור בתפקידים מרכזיים (באחוזים).

סה"כ	רצוי	בינוני	לא רצוי	תק"צ
100	83	9	8	20
100	85	8	7	11
100	80	11	9	09
100	81	9	10	07

לשאלה זו השיבו 1635 מרואיינים

רוב המשיבים (83%) סבורים שצריכה להיות שקיפות לגבי שכרם של נבחרים ציבור בקיבוצם.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולא לפי קבוצות גיל

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים לגבי עתיד קיבוצם.

לוח 84: מידת האמון בעתיד הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	רב	בינוני	מעט	תק"מ
100	56	31	13	20
100	53	28	19	18
100	56	28	16	16
100	48	35	17	14
100	55	29	16	11
100	45	36	19	09
100	45	31	24	07
100	40	35	25	04
100	42	31	27	02
100	50	25	25	*01
100	45	29	26	00
100	50	23	27	*98
100	64	24	12	89
100	41	32	27	01
100	48	27	25	00
100	59	24	17	98
100	70	19	11	89

ענו על השאלות האלו 1661 מרואיינים.

מעל מחצית המשיבים (56%) נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם וכעשירית (13%) אמון מועט.

הבדלים בין תקופות

קיימת מגמה מאז 2002 של עליה באחוז המאמינים בעתיד הקיבוץ: בשנת 2002 42% האמינו במידה רבה בעתיד הקיבוץ והשנה אחוז המאמינים בכך הגיע ל-56%.

הבדלים לפי מין

אחוז גדול יותר מהגברים (61%) מאשר מהנשים (51%) מביעים אמון רב בעתיד הקיבוץ.

הבדלים לפי קבוצות גיל

לאחוז גדול יותר מהוותיקים (58%) מאשר מהצעירים ומגילאי הביניים (54%) יש אמון רב בעתיד קיבוצם.

האמון בקיבוץ ובהנהגתו - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוחות הבאים מוצגים ההבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני ובמצב כלכלי טוב לגבי האמון בהנהגה המקומית של הקיבוץ והאמון בחברי הקיבוץ.

לוח 85: האמון בבעלי תפקידים מרכזיים ובמרבית חברי הקיבוץ לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מידת האמון

סה"כ	רב	בינוני	מעט	מצב כלכלי ↓	
100	21	34	45	לא טוב	1. מידת האמון בהנהלה החברתית של קיבוץ
100	34	40	26	בינוני	
100	48	33	19	טוב	
100	13	29	58	לא טוב	2. מידת האמון בהנהלה הכלכלית של קיבוץ
100	30	41	29	בינוני	
100	60	28	12	טוב	
100	34	43	23	לא טוב	3. מידת האמון במרבית חברי קיבוץ
100	43	44	13	בינוני	
100	55	36	9	טוב	

ענו על השאלות כ-1670 מרואיינים

ככל שהמצב הכלכלי נתפס כטוב יותר כך יש יותר אמון הן בהנהגות הקיבוץ, הכלכלית והחברתית, והן במרבית חברי הקיבוץ. בהתאם, למשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית יש פחות אמון בהנהלה החברתית שלהם, בהנהלה הכלכלית ובמרבית חברי הקיבוץ, בהשוואה למשיבים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית. מגמה זו נמשכת כבר כמה שנים.

נמצא שרק לחמישית (21%) מהמשיבים מקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש אמון רב בהנהגה החברתית לעומת כמחצית (48%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב. תמונה קיצונית יותר נרתן לראות לגבי האמון בבעלי התפקיד הכלכלי בקיבוץ שם כעשירית (13%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים אמון רב בהנהלה הכלכלית לעומת קרוב לשני שלישים (60%) בקיבוצים החזקים כלכלית. כשליש (34%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מציינים שיש להם אמון רב במרבית חברי הקיבוץ לעומת יותר ממחצית (55%) בקיבוצים במצב כלכלי טוב.

לא נמצאו הבדלים לגבי שקיפות בשכרם של נבחרים ציבור בתפקידים מרכזיים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים בעתיד קיבוצם לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 86: האמון בעתיד הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מידת האמון				
מצב כלכלי ↓	מעט	בינוני	רב	סה"כ
לא טוב	34	41	25	100
בינוני	14	38	48	100
טוב	6	24	70	100

ענו על השאלה 1658 מרואיינים

בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב רבע (25%) מהמשיבים נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם בהשוואה לכשלושה רבעים (70%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב וכמעט מחצית (48%) בקיבוצים במצב כלכלי בינוני.

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים בהנהלה הכלכלית של קיבוצם לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

לוח 87: מידת האמון בהנהלה הכלכלית של קיבוצם לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	אמון רב	אמון מסוים	מעט אמון		
100	57	27	16	שיתופי	האמון בהנהלה הכלכלית
100	38	34	28	מתחדש	

השיבו 1626 משיבים

ליותר משיבים (57%) מהקיבוצים השיתופיים מאשר מהקיבוצים המתחדשים (38%) יש אמון רב בהנהלה הכלכלית. כמו כן, בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים נותן אמון מועט בהנהלה הכלכלית. לא נמצאו הבדלים בין שיטות ההתפרנסות לגבי האמון בהנהלה חברתית, במרבית החברים ובעתיד הקיבוץ.

לוח 88: השקיפות הרצויה לגבי שכרם של נבחרי ציבור בתפקידים מרכזיים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	רצוי	בינוני	לא רצוי		
100	90	5	5	שיתופי	השקיפות הרצויה לגבי שכרם של נבחרי ציבור בתפקידים מרכזיים
100	81	10	9	מתחדש	

השיבו 1589 משיבים

אחוז גבוה יותר של משיבים בקיבוצים השיתופיים (90%) מאשר בקיבוצים המתחדשים (81%) סבור שרצוי שתהיה שקיפות לגבי שכרם של נציגי הציבור.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הכלכלי - דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי המבנה האירגוני-ניהולי. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

המבנה האירגוני-ניהולי

- שילוב דירקטורים חיצוניים. ועדת ביקורת חיצונית.
- הנהלות שקופות, מינהל תקין ומשתף, כולל שקיפות של החלטות ומשכורות בכירים, שקיפות ורענון ההנהלה, לגבי תפקידים לא נחוצים, מציאת בעלי תפקידים בעלי רמה אמינות גבוהה, עמידה בהחלטות השיחה. שקיפות - בחירת נציגים שרואים קודם את טובת הקיבוץ לפני טובתם הכלכלית.

ג. הרחבת השכבה הפעילה נושאת התפקידים, מציאת מנהלים מוכשרים שאינם דואגים לכיסם בראש ובראשונה, הפרדת כל המקורבים לצלחת ובני השבטים ממקורות הקיבוץ. בניית עתודה ניהולית מבני ובנות הקיבוץ ומהחברים, מנהיגות חזקה שלא תחשוש לאכוף החלטות ונהלים. לשלב צעירים בניהול.
ד. לחזק את ההנהלות שהן תהיינה מקבלות החלטות העיקריות בלי צורך להביא כל דבר טכני לאסיפה, סדר באנשים שתופסים מקומות מרכזיים ניהוליים ולא עוזבים. שתהיינה הנהלה פנימית של חברי הקיבוץ ולא מבחוץ.

- ליצור אמון ואמינות בין ההנהלות לציבור, העלאת רמת האמון בין החברים להנהלות.
- התמקצעות בניהול הקהילה באופן שלא יאיים על החברים.
- גמישות ועידוד להנהלה עצמית של חברים/תושבים.
- שיתוף חברים בקבלת החלטות.
- ביסוס ועדות - פעילות בשיטה של פעם.

ה. התאמת הניהול להפרטה בצורת ניהול מקצועי חיצוני תוך ביקורת מקסימלית של מבקר חיצוני. הגבלת סמכויות לבעלי תפקידים, כולל ריכוז ענפים, פחות ריכוזיות ניהולית.
ו. צמצום המבנה הארגוני - שיפסיק להיות מנוהל על ידי אליטות שדואגות אך ורק למקורבים שלהם לפרנסה ועוד. טיפול בשחיתות - פיטורי נושאי משרה בכירם והחלפתם בפחות מושחתים. למצוא איך להישאר קיבוצים תחת איום בעלי המשכורות הגבוהות שמובילים את כל השינויים בקיבוצים לטובתם האישית.

דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים בעלי התפקיד בקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

בעלי תפקידים בקיבוץ

יו"ר הקיבוץ וההנהלה צריכים להתחלף ולהתנהל כמו עסק ולא לנצל לרעה את מעמדם ובעיקר לא לצרכים פרטיים.

אני חושב שיש נקודת חולשה עיקרית במינוי חברים לתפקידים ניהוליים היא חוסר ההכשרה שלהם. לדעתי עם חבר נבחר לנהל משהו כל ענף שלא יהיה, על הקיבוץ לשלוח את החבר לקורסים והתשלמויות בנושא בכדי לתת כלים לאותו בעל תפקיד להצליח במשימותו.

בעד ועדה ממונה בקיבוצים. או לפחות בדיקות חיצוניות של תפקוד וכשירות המנהלים הבכירים בקיבוץ. לבחון את בעלי התפקידים הניהוליים אם הם פועלים בשיקול דעת נכון ולא אינטרסים אישיים ובעיקר אגו. ועד ממונה שדורך על חברים עם מוטיבציה... משיג מטרות טווח קצר ומאבד אותם בטווח הארוך ומקרר את קץ הקיבוץ.

הקיבוץ מתנהל גרוע מבחינה כלכלית. נדמה שהאנשים שמנהלים את המפעלים עסוקים בטובתם האישית יותר מאשר בטובת הקיבוץ. בקיבוץ שלי מחזיקים בעלי תפקידים שמשלמים להם משכורת על כלום רק כדי שלא יהיו מובטלים וגם בגלל שהם מחוברים לצלחת. בכל מקום אחר היו מפטרים אותם כשהם לא עושים את התפקיד כמו שצריך ואף מכניסים לכיסם, הם כבר בתפקיד שנים על גבי שנים. הקיבוץ שלי כרגע הוא מראה של מדינת ישראל לצערי ויותר מזה אין לי מה להוסיף.

חסרה שקיפות בקבלת החלטות מהותיות הנוגעות להחלטות כלכליות.

בקיבוצי לתפקידים הבכירים לא ניתן להגיש מועמדות לחברים בעצמאות כלכלית (מנכ"ל ומינויים ישירים שלו ללא הצבעה).

הנהלת הקיבוץ של היום עושה דבר מאוד לא תקין - למרות שהקיבוץ מופרט הרבה שנים וישנו שיוך דירות - ההנהלה עדיין כופה כל מיני חוקים שמקשים על החברים והתושבים בחיי הקיבוץ וכופה עליהם חוקים אשר לא אמורים להיות רלוונטים לאחר הפרטה... התופעות השליליות שבאות מההנהלה (כל אחד עושה מה שהוא רוצה) עדיין קורות. בשום מקום בעולם אין מצב בו אדם מקבל משכורת מהקיבוץ (ממיסים של החברים) בתפקיד שרותי ומרשה לעצמו להתעמר בלקוחותיו (אותם חברים שמממנים את משכורתו) ולדרוש ברעתם... ובטוח שאין בשום מקום בעולם את האפשרות לעשות זאת במשך שנים ארוכות, לצבור עשרות תלונות ולהמשיך בשלו כאילו אין בקרה. אצלנו בקיבוץ יש כמה דוגמאות חיות לכך, ומה שמתסכל הוא האדישות של האנשים שאמורים למנוע את זה ולבדוק שהקיבוץ מתנהל כהלכה.

חוסר שיוויון בין בעלי תפקידים שדואגים לעצמם ולמשפחתם לבין החברים בעצמאות כלכלית שמפרנסים אותם ואינם זוכים לתמורה. בשנים האחרונות יש גידול אדיר בבעלי תפקידים בתוך הקיבוץ על חשבון משלמי המיסים.

חיים בקיבוץ טובים! המקום נפלא הבעיה היא שיש בעלי תפקידים חמדניים שדואגים לקליקה שלהם אם אתה לא בקליקה אתה בבעיה.

ערכים והסדרים העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ

הסקר כלל מספר שאלות שבחנו את עמדות המשיבים כלפי ערכים ונושאים העומדים על סדר היום הקיבוצי, העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ.

לוח 89: ההערכה לגבי תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק			
100	52	32	16	תק"צ 20	1. שוויון	
100	46	29	25	תק"צ 18		
100	50	30	20	תק"צ 16		
100	49	29	22	תק"צ 14		
100	44	31	25	תק"צ 11		
100	41	29	30	תק"צ 09		
100	46	23	31	תק"צ 05		
100	43	30	27	תק"צ 02		
100	82	10	8	תק"צ 20	2. ערבות הדדית נרחבת	
100	80	10	10	תק"צ 18		
100	79	12	9	תק"צ 16		
100	75	14	11	תק"צ 14		
100	76	14	10	תק"צ 11		
100	82	12	6	תק"צ 20	3. בעלות משותפת על אמצעי ייצור	
100	80	13	7	תק"צ 18		
100	79	14	7	תק"צ 16		
100	80	16	4	תק"צ 14		
100	79	16	5	תק"צ 11		
100	76	17	7	תק"צ 09		
100	77	15	8	תק"צ 05		
100	77	15	8	תק"צ 02		
100	28	24	48	תק"צ 20		4. מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו
100	25	22	53	תק"צ 18		
100	25	23	52	תק"צ 16		
100	27	22	51	תק"צ 14		
100	27	20	53	תק"צ 11		
100	24	18	58	תק"צ 09		
100	25	16	59	תק"צ 05		
100	27	17	56	תק"צ 02		
100	56	20	24	תק"צ 20	5. שכר דיפרנציאלי	
100	58	18	24	תק"צ 18		
100	55	19	26	תק"צ 16		
100	49	16	35	תק"צ 14		
100	60	13	27	תק"צ 11		
100	61	13	26	תק"צ 09		
100	55	8	37	תק"צ 05		
100	54	8	38	תק"צ 02		
100	65	14	21	תק"צ 20		6. "שיוך נכסים לחברים"
100	68	13	19	תק"צ 18		
100	62	15	23	תק"צ 16		
100	68	10	22	תק"צ 14		
100	70	11	19	תק"צ 11		
100	72	11	17	תק"צ 09		
100	74	10	16	תק"צ 05		
100	66	12	22	תק"צ 02		

ענו על שאלות אלו כ-1640 מרואיינים.

בלוח לעיל מופיעים 6 נושאים העוסקים במערכת הערכים של הקיבוץ. בנייתו נתונים לאורך שנים רואים שכמעט ולא חל שינוי בעמדות המשיבים. כך, ב-2020 כמו בשנים הקודמות, מעל לשלושה רבעים

מהמשיבים, סבורים שיישום של ערבות הדדית נרחבת ובעלות משותפת על אמצעי הייצור יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ. כשני שלישים סבורים כך לגבי שיוך נכסים לחבר וכמחצית סבורים כך לגבי "השוויון" וגם לגבי השכר הדיפרנציאלי. יישום העיקרון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" יועיל לקיבוץ רק בעיני כרבע מהמשיבים. דווקא ערך השוויון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" שהגדיר הקיבוץ בתחילת דרכו נתפס כדבר שעלול יותר מכל להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ (כך סבורים כמחצית המשיבים).

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים לפי מין בשאלות הבאות: השוויון באופן כללי, שכר דיפרנציאלי ושיוך נכסים לחברים.

השוויון: אחוז גדול יותר מהגברים (57%) מאשר מהנשים (48%) סבור שערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

שכר דיפרנציאלי: אחוז גדול יותר מהגברים (26%) מאשר מהנשים (21%) סבור שערך זה יזיק להמשך קיומו של הקיבוץ.

שיוך נכסים לחברים: אחוז גדול יותר מהנשים (68%) מאשר מהגברים (62%) סבור שערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל בנושאים הבאים: שוויון, ערבות הדדית, בעלות משותפת על אמצעי הייצור ושיוך נכסים לחברים.

השוויון – רבים יותר מהצעירים (59%) מאשר מהמבוגרים (54%) ומגילאי הביניים (48%) סבורים שערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

ערבות הדדית – יותר מבוגרים (88%) מאשר צעירים וגילאי הביניים (78%) סבורים שערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

בעלות משותפת על אמצעי הייצור – יותר מבוגרים (88%) וגילאי הביניים (80%) מאשר צעירים (75%) סבורים שהיא תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

שיוך נכסים לחברים - 68% מהמבוגרים ו-66% מגילאי הביניים לעומת 60% מהצעירים סבורים שזה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בעמדות המשיבים כלפי יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 90: ההשפעה על המשך קיומו של הקיבוץ של נושאים עקרוניים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

השפעה על המשך קיומו של הקיבוץ

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק	מצב כלכלי ↓	
100	73	12	15	לא טוב	1. ערבות הדדית נרחבת
100	80	10	10	בינוני	
100	85	10	5	טוב	
100	71	16	13	לא טוב	2. בעלות משותפת על אמצעי הייצור
100	82	14	4	בינוני	
100	86	10	4	טוב	
100	25	23	52	לא טוב	3. מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו
100	22	24	54	בינוני	
100	32	24	44	טוב	
100	71	15	14	לא טוב	4. שיוך נכסים לחברים
100	68	13	19	בינוני	
100	61	14	25	טוב	
100	55	25	20	לא טוב	5. שכר דיפרנציאלי
100	62	21	17	בינוני	
100	53	18	29	טוב	

ענן כ-1620 מרואיינים

שיעור נמוך יותר של משיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (73%) מאשר משיבים בקיבוצים במצב כלכלי טוב (85%) סבורים שערבות הדדית נרחבת תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

ניתן לראות גם שבקיבוצים במצב כלכלי לא טוב שיעור המשיבים הסבור שבעלות משותפת על אמצעי הייצור תועיל לקיבוצם נמוך יותר (71%) בהשוואה לשיעורם בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (86%) ולקיבוצים במצב כלכלי בינוני (82%).

רבע (25%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב סבורים שהעיקרון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו" יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ בהשוואה לשליש מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי טוב (32%).

אחוז גבוה יותר של משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית (71%) מאשר מקיבוצים חזקים כלכלית (61%) סבור ששיוך הנכסים לחברה/ יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

חמישית (20%) מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית בהשוואה לכשליש (29%) בקיבוצים החזקים כלכלית סבורים ששכר דיפרנציאלי יזיק להמשך קיומו של הקיבוץ. כמו כן, מעל למחצית (55%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב סבורים שעיקרון השכר הדיפרנציאלי יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ בהשוואה לכשני שלישים (62%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי בינוני ומחצית מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי טוב (52%).

תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בעמדות המשיבים כלפי יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

לוח 91: ההערכה לגבי תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק		
100	60	26	14	שיתופי	1. שוויון
100	50	34	16	מתחדש	
100	86	9	5	שיתופי	2. בעלות משותפת על אמצעי הייצור
100	81	13	6	מתחדש	
100	42	22	36	שיתופי	3. מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו
100	23	25	52	מתחדש	
100	33	16	51	שיתופי	4. שכר דיפרנציאלי
100	64	21	15	מתחדש	
100	46	14	40	שיתופי	5. שיוך נכסים לחברה
100	71	14	15	מתחדש	

ענו על שאלות אלו כ- 1600 מרואיינים

בלוח מוצגים חמישה נושאים עקרוניים בהם היה הבדל בין המשיבים מהקיבוצים השיתופיים לבין אלה מהקיבוצים המתחדשים. ניתן לחלק אותם לשתי קבוצות: באחת, המבטאת ערכים שיתופיים, כלולים השוויון, בעלות משותפת על אמצעי הייצור ו"מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו". הקבוצה השנייה מבטאת ערכים יותר ליברלים: שכר דיפרנציאלי ושיוך נכסים לחברים.

בקבוצת העקרונות הראשונה יותר משיבים מהמודל השיתופי בהשוואה למתחדש סבורים שיישומם של עקרונות שיתופיים יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. בהתייחסות אל השוויון, במודל השיתופי, שלש חמישיות מהמשיבים (60%) סבורים שיישומם יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ לעומת מחצית (50%) במודל המתחדש.

ההבדלים בהתייחסות אל בעלות משותפת על אמצעי הייצור אינם גדולים - בשני המודלים של ההתנהלות מעל לארבע חמישיות סבורים שקיומה יועיל לקיבוץ. כך, במודל השיתופי 86% סבורים שיישומה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ לעומת 81% במודל המתחדש. הבדלים אלה מובהקים סטטיסטית. לגבי העיקרון "מכל אחד לפי יכולתו ולכל אחד לפי צרכיו", קרוב למחצית מהמשיבים (42%) במודל השיתופי סבורים שיישומם ערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ וכרבע (23%) במודל המתחדש.

בקבוצת העקרונות השנייה הכוללת את השכר הדיפרנציאלי ושיוך הנכסים לחברים פחות משיבים במודל השיתופי בהשוואה למתחדש סבורים שיישומם יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. ביחס לשכר הדיפרנציאלי: כשני שלישים (64%) במודל המתחדש לעומת שליש (33%) במודל השיתופי סבורים שיישומם עקרון זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. בנושא שיוך נכסי הקיבוץ לחברים: כשלושה רבעים (71%) מהמשיבים מהקיבוצים המתחדשים לעומת כמחצית (46%) ממשיבי הקיבוצים השיתופיים סבורים שתהליך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

פערים כלכליים

בלוח הבא מוצגות עמדות החברים כלפי קיומם של פערים כלכליים בין החברים בקיבוצם.

לוח 92: הערכת גודל הפערים הכלכליים בין החברים בקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	פערים גדולים	בינוניים	פערים קטנים	
100	48	40	12	תק"צ 20
100	42	45	13	תק"צ 18
100	36	48	16	תק"צ 16
100	49	37	14	תק"צ 14
100	49	39	12	תק"צ 11
100	49	39	12	תק"צ 09
100	51	38	11	תק"צ 07
100	53	35	12	תק"צ 05

ענו על השאלה 1652 מרואיינים.

כמחצית מהמשיבים סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים וכעשירית סבורים שהם קטנים. ב-2020 שיעור הסבורים שיש פערים כלכליים גדולים בין החברים דומה למצב לפני עשר שנים.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

לא נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל

בלוח הבא מוצגות עמדות החברים כלפי הדאגה מקיומם של פערים כלכליים בין החברים בקיבוצם.

לוח 93: מידת הדאגה לגבי גודל הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים (באחוזים).

סה"כ	במידה רבה	בינונית	במידה מועטה	
100	26	33	41	תק"צ 20
100	29	30	41	תק"צ 18
100	31	28	41	תק"צ 16
100	38	26	36	תק"צ 14
100	33	30	37	תק"צ 11
100	32	29	39	תק"צ 09
100	38	26	36	תק"צ 07

ענו על השאלה 1634 מרואיינים.

כרבע מהמשיבים מודאגים במידה רבה מרמת הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים וכשליש מודאגים במידה בינונית. מידת הדאגה ירדה מאז 2007.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות הגיל

38% מהמבוגרים ו-26% מגילאי הביניים לעומת 20% מהצעירים מודאגים מאוד מגודל הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים.

פערים כלכליים - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא עוסק בפערים הכלכליים בין החברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 94: הפערים הכלכליים, לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב כלכלי

גודל הפערים	לא טוב	בינוני	טוב
הפערים קטנים	4	6	18
הפערים בינוניים	31	41	43
הפערים גדולים	65	53	39
סה"כ	100	100	100

ענו 1650 מרואיינים

כשני שלישים ממשיבי הקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מעריכים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים (65%) לעומת מחצית בקיבוצים במצב בינוני (53%) וכשליש ממשבי הקיבוצים החזקים כלכלית (39%).

לוח 95: מידת הדאגה מרמת הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב הכלכלי

	לא טוב	בינוני	טוב
במידה מועטה	33	33	48
במידה בינונית	32	37	32
במידה רבה	35	30	20
סה"כ	100	100	100

ענו 1633 מרואיינים

כשליש מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (35%) מודאגים מאד מרמת הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים בקיבוצם לעומת כשליש (30%) בקיבוצים במצב בינוני וחמישית (20%) בקיבוצים החזקים כלכלית.

פערים כלכליים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בפערים הכלכליים לפי מודל ההתפרנסות הקיים.

לוח 96: הפערים הכלכליים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

הפערים הכלכליים	שיתופי	מתחדש
הפערים קטנים	28	6
הפערים בינוניים	34	43
הפערים גדולים	38	51
סה"כ	100	100

ענו 1612 מרואיינים

כרבע (28%) מהמשיבים בקיבוצים השיתופיים סבורים שהפערים בקיבוצם קטנים לעומת פחות מעשירית (6%) שחושבים כך בקיבוצים המתחדשים. מעל לשליש (38%) במודל השיתופי סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים בקיבוצם גדולים לעומת כמחצית (51%) במודל המתחדש.

לוח 97: מידת הדאגה מרמת הפערים הכלכליים הקיימים בין החברים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

מידת הדאגה	שיתופי	מתחדש
במידה מועטה	49	38
במידה בינונית	29	35
במידה רבה	22	27
סה"כ	100	100

ענו 1600 מרואיינים

כמחצית (49%) מהמשיבים בקיבוצים השיתופיים מודאגים במידה מועטה מהפערים הכלכליים בין החברים בקיבוצם לעומת כשליש (38%) בקיבוצים המתחדשים.

המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים

הלוחות הבאים עוסקים במחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים.

לוח 98: עמדות כלפי המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ (באחוזים).

ק ב " א

תק"צ

ת ק " מ

01	98	92		20	18	16	14	11	09	07	04	02		01	98*	92*	
30	45	43		68	64	65	60	51	45	40	35	26		26	36	42	1. ממליץ/ה בכל לב
31	33	36		22	24	23	25	28	31	32	33	33		33	32	30	2. מהסס/ת
39	22	21		10	12	12	15	21	24	28	32	41		41	32	28	3. לא הייתי ממליץ/ה
100	100	100		100	100	100	100	100	100	100	100	100		100	100	100	סה"כ

ענו על השאלה 1670 מרואיינים.

כשני שלישים מהמשיבים (68%) היו ממליצים בכל לב לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי הקיבוץ; לעומתם, עשירית (10%) שלא היו ממליצים בשום אופן. היתר, כרבע (22%) מהססים. בין 1992 ל-2002 חלה ירידה בשיעור הממליצים בכל לב לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ אך מאז 2002 ועד 2020 יש מגמת עליה מתמדת (מ-26% ל-68%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין וגם לא בין קבוצות הגיל

המלצה לבחור בחיי קיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

לוח 99: המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	
6	11	23	לא הייתי ממליץ/ה בשום אופן
19	23	27	מהסס/ת
75	66	50	הייתי ממליץ/ה בכל לב
100	100	100	סה"כ

ענו על שאלה זו 1660 מרואיינים

מהלוח עולה שמחצית מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב היו ממליצים לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי הקיבוץ לעומת כשני שלישים מהקיבוצים הבינוניים ושלושה רבעים מהקיבוצים החזקים כלכלית (50% בקיבוצים החלשים, 66% בבינוניים ו-75% בחזקים היו ממליצים בכל לב).

לוח 100: המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

מתחדש	שיתופי	
10	10	לא הייתי ממליץ/ה בשום אופן
20	28	מהסס/ת
70	62	הייתי ממליץ/ה בכל לב
100	100	סה"כ

ענו על שאלה זו 1624 מרואיינים

יותר משיבים בקיבוצים המתחדשים מאשר בקיבוצים השיתופיים היו ממליצים לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ (70% לעומת 62% בהתאמה).

בלוחות הבאים מוצגים ממצאים העוסקים ב-2 שאלות הקשורות לצורת החיים הרצויה. השאלה הראשונה בוחנת רצונם של המשיבים שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי והשנייה בוחנת את מידת הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כתברים מלאים.

בלוח הבא מוצגים הנתונים לגבי השאלה הבוחנת רצונם של המשיבים שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי. **לוח 101: מידת הרצון שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי (באחוזים).**

תק"צ	במידה מועטה	בינונית	במידה רבה	סה"כ
20	69	15	16	100
18	64	17	19	100
16	70	14	16	100
14	70	13	17	100
11	65	17	18	100
09	57	17	26	100
07	52	17	31	100
05	49	17	34	100
04	41	18	41	100
03	39	17	44	100
02	39	14	47	100

ענו על השאלה 1646 מרואיינים.

כשישית מהמשיבים (16%) מעוניינים במידה רבה שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי וכשני שלישים (69%) אינם מעוניינים בכך. מ-2002 רואים ירידה באחוז המעוניינים שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי, מ-47% בשנת 2002 ל-16% בשנת 2020.

הבדלים לפי מין

אחוז גדול יותר מהגברים (74%) מאשר מהנשים (65%) מעוניין במידה מועטה שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי. יותר נשים (18%) מגברים (13%) רוצות בכך במידה רבה.

הבדלים בין קבוצות הגיל

יותר משיבים מגילאי הביניים ומהצעירים (18%) מאשר מהמבוגרים (10%) היו רוצים שקיבוצם יהפוך לישוב קהילתי.

לוח 102: מידת הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כתברים מלאים בקיבוצם (באחוזים).

תק"צ	במידה מועטה	בינונית	במידה רבה	סה"כ
20	41	15	44	100
18	42	17	41	100
16	46	17	37	100

ענו על שאלה זו 1432 משיבים

כשתי חמישיות מהמשיבים (44%) מעוניינים במידה רבה שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוצם ושעור דומה (41%) אינם מעוניינים בכך.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ובין קבוצות הגיל

הרצון שהקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא עוסק בהשוואה בין משיבים מקיבוצים חזקים כלכלית לבין משיבים מקיבוצים חלשים בשאלות הקשורות לצורת החיים בקיבוץ. השאלה הראשונה בוחנת את הרצון שהקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי והשאלה השנייה בוחנת את הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו לחברות בקיבוץ.

לוח 103: מידת הרצון שהקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי והרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

השאלות	מצב כלכלי	במידה מועטה	בינונית	במידה רבה	סה"כ
א. הרצון שקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי	לא טוב	54	17	29	100
	בינוני	69	16	15	100
	טוב	75	13	12	100
ב. הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ	לא טוב	38	20	42	100
	בינוני	37	13	50	100
	טוב	44	14	41	100

ענו על שאלות אלו כ- 1640 מרואיינים

יותר משיבים בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (75%) בהשוואה למשיבים שמצבו הכלכלי של קיבוצם לא טוב (54%) אינם מעוניינים בשינוי צורת החיים הקיבוצית לכוון ישוב קהילתי. כמו כן, בקיבוצים החזקים כלכלית 44% מהמשיבים לעומת 38% מהחלשים כלכלית אינם רוצים שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ.

הרצון שקיבוץ יהפוך לשוב קהילתי ושתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות

בלוח הבא מוצגת העמדה כלפי הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות.

לוח 104: הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות (באחוזים).

המודל	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	סה"כ
שיתופי	60	15	25	100
מתחדש	36	15	49	100

ענו על שאלות אלו כ- 1393 מרואיינים

רבים יותר המשיבים בקיבוצים המתחדשים (49%) מאשר בקיבוצים השיתופיים (25%) המעוניינים במידה רבה שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הערכים הקיבוציים - דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי לערכים הקיבוציים. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

שמירה על ערכי הקיבוץ (סוציאליזם, ליברליזם, חברה מגובשת), לשמור על העקרונות שעדיין קיימים, שמירת ערכי השיתוף החשובים: כלכלה חזקה, חינוך איכותי, אכפתיות, שיח מכובד, מדינת רווחה, קואופרציה, הקיבוץ השיתופי, בעלות משותפת על נכסי הקיבוץ, השתתפות דמוקרטית, שירותי בריאות לכולם, התאמת חיי השיתוף בעולם אינדיבידואלי.

גיבוש חזון מעודכן לקהילה, הסכמה על חזון משותף, שמירה על שיתופיות מוגבלת, גיבוש מחודש ועדכני של 'חזון הקיבוץ במאה ה-21'; גיבוש תכנית ערכית וחזון, חזון וערכים לשנת "פ" כלל קיבוצי, לשמר את ערכי ומסורת הקיבוץ, גיבוש חזון לקיבוץ והחלטה לאן אנו הולכים, הגדרת מטרות לחיינו,

שוויון בין החברים, שוויון חברתי, פערים כלכליים סבירים, לא להעמיק פערים כלכליים בין החברים, צמצום הפערים הכלכליים בין החברים.

חיזוק ערבות הדדית, עיצוב ויצוב זהות, לשמר את הערבות ההדדית הרחבה, להגדיר תחומי ערבות הדדית ומאידך מרחב חופש ומחיייה לפרט, קיום שוויוני ערבות הדדית ובעלות משותפת על אמצעי היצור תוך שמירה על מרכזיותו של החבר, שמירה על ערבות הדדית ודאגה לכולם... שמירה על ערכי השיתוף/ערבות, לשמור על מסגרות של שיתוף וערבות הדדית,

להתאים את העקרונות לימינו אנו, חשיבה משותפת מה מאפיין את הקיבוץ ומה היעדים המשותפים, טיפוח ההכרה הקיבוצית בקרב החברים, ביטול של יחס מועדף למשפחות מסוימות בקיבוץ.

המעבר לקיבוץ מתחדש: מעבר לקיבוץ מתחדש, להפוך מהר ככול האפשר לקיבוץ מתחדש: העברת תהליך השינוי, להפריט את המזון, ייצוב הקיבוץ המתחדש כאלטרנטיבה חברתית יציבה; הפרטה רחבה יותר, להפוך לקיבוץ מתחדש, השלמת השינוי באורחות חיים, העברת כל השרותים שאפשר לפרטיים, מעורבות מינימלית בחיי התושבים, המשך העברת האחריות על תחומי החיים השונים מהקיבוץ לחברים, הפרטה מירבית תוך דאגה ועזרה לחלשים, להפנים את עקרונות הקיבוץ המתחדש תוך כיבוד וקיום קפדני של זכויות עבר, שמירה על ערכי הקיבוץ כקיבוצים מתחדשים, לעבור מקיבוץ שיתופי לקיבוץ מתחדש תוך שמירה על לכידות חברתית רבה,

להפוך ליישוב קהילתי! לחתור להפיכת הקיבוץ ליישוב קהילתי, ולהפוך ליישוב קהילתי או הכי קרוב שאפשר.

ערכי הקיבוץ המתחדש: הורדת מיסים והקלה כלכלית על החברים, ייצוב הפרטה בהתפרנסות והורדת מסי קהילה, שמירת ערכי ליבה (חינוך, בריאות, תרבות), הפרטה עם השארת העזרה ההדדית, לאפשר לדור שלנו לתמוך בילדים, זיקנה בכבוד, חיזוק תשתית כלכלית להמשך השותפות של האגשי"ח, לגשר על פערים שנוצרו בעקבות השינוי, עזרה לחברים ותיקים מעוטי יכולת בתחזוקה ושיפוץ בתיים הישנים, לשמור על מיסוי פרוגרסיבי שיאפשר המשך הבטחון הסוציאלי, שמירה על ערבות הדדית וזכויות כמו פנסיה, ביטוח רפואי וסיעודי.

לשפר ולחזק את קשרים החברתיים בקיבוץ המתחדש, לשפר אפשרויות קליטת הבנים בקיבוץ המתחדש, גיבוש אורחות החיים וערכי הליבה בקיבוץ המתחדש, לשמור על ערבות הדדית רבה ככל האפשר גם במופרטים.

קליטה בקיבוץ – בני ובנות קיבוץ ותושבים

בחלק זה נבדקה הערכת המשיבים האם קיבוצם עושה מאמצים לקלוט את בני ובנות הקיבוץ ותושבים לקיבוצם.

הלוח הבא בודק את הערכת המשיבים לגבי המאמצים שעושה קיבוצם על מנת לקלוט את בניו/בנותיו

לוח 105: התשובות למשפט "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" (באחוזים).

ק ב " א		ת ק " צ							ת ק " מ						
01	99		20	18	16	14	11	09	07	05	04	02		01*	99*
43	31		21	26	26	30	32	40	47	49	50	49		49	38
23	26		27	27	28	28	29	28	22	25	25	24		25	27
34	43		52	47	46	42	39	32	31	26	25	27		26	35
100	100		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		100	100

על שאלה זאת השיבו 1667 מרואיינים.

מעל למחצית (52%) מהמשיבים השנה סבורים שקיבוצם עושה את כל המאמצים האפשריים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו. כחמישית (21%) סבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים האפשריים לצורך כך.

מאז שנת 2002 חל שינוי בעמדות המשיבים: חלה עליה בשיעור הסבורים שקיבוצם עושה את כל המאמצים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו (ב-2002 -27% סברו כך וב-2020 52%) וירידה בקרב הסבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים (ב-2002 49% סברו כך וב-2020 21%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות הגיל

יותר צעירים (27%) מגילאי הביניים (20%) ומהמבוגרים (18%) סבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים האפשריים לקליטת בני ובנות הקיבוץ.

לוח 106: עמדות כלפי המשפט: "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	
14	24	33	לא נכון
27	25	31	ככה ככה
59	51	36	נכון
100	100	100	סה"כ

השיבו 1665 מרואיינים

בקיבוצים החזקים כלכלית 59% מבין המשיבים סבורים שקיבוצם עושה את כל המאמצים הנדרשים על מנת לקלוט את בניו ובנותיו, לעומת 36% בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב ו-51% בקיבוצים שמצבם הכלכלי בינוני. בקיבוצים החזקים כלכלית כשביעית סבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים (14%) לעומת שליש באלה שמצבם הכלכלי לא טוב וכרבע בבינוניים כלכלית.

לא נמצאו הבדלים לפי מודל ההתפרנסות.

נבדקו בסקר זה עמדותיהם של חברי הקיבוץ לגבי קליטת אנשים מחוץ לקיבוץ בעלי זכויות וחובות שונים כלפי הקיבוץ.

**לוח 107: סוגי הקליטה הרצויה של אנשים חדשים בקיבוץ (באחוזים).
שנה**

20	18	16	14	11	09	07	05	03	
6	5	7	7	6	6	7	9	15	א. לא לקלוט
55	47	44	42	31	22	20	18	21	ב. רק (למטרות) חברות מלאה(*)
3	4	4	8	10	14	16	18	19	ג. כתושבים בלבד
24	29	31	43	53	58	57	55	45	ד. גם לחברות וגם לתושבות
12	15	14	-	-	-	-	-	-	ה. כן, רק לחברות בעצמאות כלכלית (**)
100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

על שאלה זאת השיבו 1659 מרואיינים.
* ב- 2016 נוספה המילה "מלאה"
** קטגוריה שנוספה ב-2016.

כללית מעל למחצית המשיבים (55%) סבורים שיש לקלוט לקיבוץ אנשים חדשים רק לחברות מלאה. כרבע מהמשיבים מציינים שהקליטה הרצויה לקיבוץ היא גם לחברות וגם לתושבות (24%), כעשירית (12%) סבורים שרצוי לקלוט לחברות בעצמאות כלכלית ומיעוט, פחות מעשירית, מתנגדים לכל קליטה, או מעוניינים בקליטה של תושבים בלבד (6% ו-3% בהתאמה).
מ-2003 ישנה עליה בתומכים בקליטה רק לחברות מלאה מחמישית (21%) מהמשיבים לכמחצית (55%). מאז 2009 ישנה ירידה באחוז המעוניינים לקלוט גם לחברות וגם לתושבות מ-58% ל-24%.

הבדלים לפי מין

הגברים (60%) יותר מהנשים (50%) סבורים שהקליטה הרצויה היא לחברות מלאה. לעומת זאת רבות הנשים (27%) מהגברים (21%) הסבורות שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות.

הבדלים בין קבוצות הגיל

המבוגרים (60%) יותר מגילאי הביניים (52%) ומהצעירים (54%) סבורים שהקליטה הרצויה היא לחברות מלאה. לעומת זאת רבים הצעירים (25%) וגילאי הביניים (30%) מהמבוגרים (20%) הסבורים שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות.

סוגי הקליטה הרצויה - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא עוסק בעמדות כלפי הקליטה הרצויה לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 108: סוגי הקליטה הרצויה לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	מצב לא טוב	
6	5	9	א. לא לקלוט
57	56	47	ב. רק לחברות מלאה
10	14	14	ג. רק לחברות בעצמאות כלכלית
3	5	2	ד. כתושבים בלבד
24	20	28	ה. גם לחברות וגם לתושבות
100	100	100	סה"כ

על שאלה זו השיבו 1657 מרואיינים

בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב ישנו האחוז הנמוך ביותר (47%) שסבור שרצוי לקלוט לקיבוץ אנשים חדשים רק למטרות חברות מלאה. בקיבוצים במצב כלכלי בינוני וטוב מעל למחצית (56% ו-57% בהתאמה) מציינים זאת. בקיבוצים החלשים כלכלית 28% מהמשיבים מעוניינים לקלוט גם לחברות וגם לתושבות לעומת 20% המעוניינים בזאת בקיבוצים במצב כלכלי בינוני ו-24% בקיבוצים במצב כלכלי טוב.

סוגי הקליטה הרצויה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק ברצון לקלוט אנשים חדשים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של קיבוצים.

לוח 109: סוגי הקליטה הרצויה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	כן, גם לתושבות ולחברות וגם	כן, כתושבים בלבד	כן, רק לחברות בעצמאות כלכלית	רק לחברות מלאה	לא לקלוט	
100	28	3	8	51	10	שיתופי
100	22	4	12	57	5	מתחדש

על שאלה זו השיבו 1614 מרואיינים

כללית בקיבוצים השיתופיים שיעור גבוה יותר מהמשיבים מעוניין בקליטה הן לחברות מלאה והן לחברות בעצמאות כלכלית. כך, בקיבוצים המתחדשים 57% תומכים בקליטה לחברות בלבד לעומת 51% בקיבוצים השיתופיים; בקיבוצים המתחדשים 12% מעוניינים לקלוט רק לחברות בעצמאות כלכלית לעומת 8% בקיבוצים השיתופיים. כמו כן, פחות משיבים מהקיבוצים המתחדשים (22%) מביעים רצון לקלוט גם לחברות וגם לתושבות בהשוואה לקיבוצים השיתופיים (28%).

השאלות הבאות עוסקות בהשלכות סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי.

לוח 110: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ בעצמאות כלכלית לחברות על המשך קיומו של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תועיל	לא תזיק ולא תועיל	תזיק	
100	45	19	36	תק"צ 20
100	52	17	31	תק"צ 18
100	52	17	31	תק"צ 16
100	57	15	28	תק"צ 14
100	66	13	21	תק"צ 11
100	71	12	17	תק"צ 09

ענו 1614 מרואיינים.

פחות ממחצית (45%) מהמשיבים סבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ וכשליש (36%) שהיא תזיק. מ-2009 עד 2020 חלה ירידה בשיעור הסבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ מ-71% ל-45%.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי קבוצות הגיל

לוח 111: עמדות כלפי קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	55	11	34	תק"צ 20
100	61	11	28	תק"צ 18
100	59	12	29	תק"צ 16
100	63	11	26	תק"צ 14
100	74	9	17	תק"צ 11

ענו 1660 מרואיינים.

מעל למחצית (55%) מהמשיבים תומכים בקליטה בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית וכשליש

(34%) מתנגדים. שיעור התומכים ב-2011 היה גבוה יותר בהשוואה לשיעורם ב-2020 (74% לעומת 55%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולא לפי קבוצות הגיל

לוח 112: עמדות כלפי מתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	51	19	30	תק"צ 20
100	51	19	30	תק"צ 18
100	53	21	26	תק"צ 16
100	53	20	27	תק"צ 14

ענו 1643 מרואיינים.

כמחצית מהמשיבים (51%) תומכים במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה וקרוב לשליש מתנגדים (30%). העמדות לא השתנו מאז 2014.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי קבוצות הגיל

לוח 113: עמדות כלפי קליטת בני/ות רק לחברות מלאה (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	77	13	10	תק"צ 20
100	88	6	6	תק"צ 18
100	87	7	6	תק"צ 16

ענו 1659 מרואיינים.

כשלושה רבעים (77%) מהמשיבים תומכים בקליטת בני ובנות קיבוץ רק לחברות מלאה וכרבע (23%) שוללים או מהססים. השנה קיימת ירידה בשיעור התומכים בקליטה רק לחברות מלאה בהשוואה לשנת 2018 (77% תומכים השנה לעומת 88% ב-2018).

נמצאו הבדלים לפי מין

הגברים (80%) יותר מהנשים (74%) תומכים בקליטה של בני/ות רק לחברות מלאה.

הבדלים לפי קבוצות הגיל

המבוגרים (88%) יותר מגילאי הביניים (74%) ומהצעירים (73%) תומכים בקליטת בני/ות רק לחברות מלאה.

לוח 114: עמדות כלפי קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	69	17	14	תק"צ 20
100	68	16	16	תק"צ 18

ענו 1643 מרואיינים.

כשני שלישים (69%) מהמשיבים תומכים בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות ופחות מחמישית מתנגדים (14%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולא הבדלים לפי קבוצות הגיל

עמדות כלפי ההשלכות העתידיות של סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה.

לוח 115: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ בעצמאות כלכלית לחברות על עתיד הקיבוץ לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	יזיק	לא יזיק ולא יועיל	יועיל	סה"כ
לא טוב	26	24	50	100
בינוני	37	17	46	100
טוב	38	19	43	100

ענו 1612 משיבים

בבחינת ההבדלים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה בשאלה האם קליטת בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ תזיק או תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ נמצא: יותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (50%) מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני (46%) וטוב (43%) סבורים שקליטה זאת תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

לוח 116: עמדות כלפי קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	23	14	63	100
בינוני	33	10	57	100
טוב	38	11	51	100

ענו 1658 משיבים

אחוז השוללים קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ גבוה יותר בקיבוצים חזקים כלכלית (38%) מאשר בקיבוצים בינוניים כלכלית - 33% ובקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב - 23%.

לוח 117: עמדות כלפי קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	14	20	66	100
בינוני	10	10	80	100
טוב	9	12	79	100

ענו 1657 משיבים

בקיבוצים חזקים ובינוניים כלכלית (79%-ו-80% בהתאמה) אחוז התמיכה בקליטה רק לחברות מלאה גבוה יותר מאשר בקיבוצים חלשים כלכלית (66%).

עמדות כלפי סוגיות הקליטה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוחות הבאים מוצגות עמדות המשיבים כלפי סוגיות בנושא קליטת בני ובנות קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות בקיבוץ.

לוח 118: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית על עתיד הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק	
100	37	20	43	שיתופי
100	48	19	33	מתחדש

ענו 1582 משיבים

מן הלוח עולה הבדל מובהק בין משיבים מקיבוצי המודל השיתופי בהשוואה למשיבים מקיבוצי המודל המתחדש: כשליש מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי (37%) בהשוואה לכמחצית מהמודל המתחדש (48%) תומכים בקליטתם של בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית.

לוח 119: עמדות כלפי קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	42	14	44	שיתופי
100	59	10	31	מתחדש

ענו 1606 משיבים

קיים הבדל מובהק בין משיבי המודל השיתופי מחד והמתחדש מאידך: פחות ממחצית (42%) מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי בהשוואה ליותר ממחצית מהמודל המתחדש (59%) תומכים בקליטתם של בני ובנות הקיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית.

לוח 120: עמדות לגבי מתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	38	22	40	שיתופי
100	56	18	26	מתחדש

ענו 1587 משיבים

קיים הבדל מובהק בין משיבי המודל השיתופי מחד והמתחדש מאידך: למעלה משליש מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי (38%) בהשוואה ליותר ממחצית מהמודל המתחדש (56%) תומכים בקליטתם של בני ובנות הקיבוץ החברים בעצמאות כלכלית לחברות מלאה.

לוח 121: עמדות לגבי קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	תומכים	מהססים	שוללים	
100	70	15	15	שיתופי
100	79	12	9	מתחדש

ענו 1604 משיבים

יותר משיבים (79%) מהמודל המתחדש מאשר מהמודל השיתופי (70%) תומכים בקליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה.

לוח 122: עמדות לגבי קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
18	20	62	100
13	16	71	100

ענן 1591 משיבים

במודל המתחדש יש שיעור גבוה יותר (71%) מאשר במודל השיתופי (62%) התומך בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות.

דברים בפי אומרים

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות - דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הצמיחה הדמוגרפית ב-5 השנים הבאות. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

צמיחה דמוגרפית – סוגים שונים של קליטת בנים/ות

קליטת בנים, צמיחה דמוגרפית, קליטת חברים חדשים, קליטה וצמיחה, להמשיך ברצף דמוגרפי, שינוי דמוגרפי קיצוני יחד עם שינוי מערכת כלכלית,

להתרחב מבחינת מספר החברים ולקלוט אנשים מתאימים לעבודות ולעסקים שיש לקיבוץ,

צירוף חברים בעצמאות כלכלית והרחבה לחברות מלאה, קליטה של חברים מהרחבה לחברות מלאה.

"קליטה לחברות מלאה של כל החברים בעצמאות כלכלית וחברי ההרחבה, קבלת שוכרים לחברות ועצמאות כלכלית וקניית בית בקיבוץ".

קליטת חברים בחברות מלאה ושמירת הצביון הקיבוצי הן בחיי הקהילה והן בבניוי הפיזי. קליטת בנים לחברות מלאה תוך מציאת פתרונות דיור זולים. הרחבת הקבוץ ע"י קליטה של משפחות צעירות ובנים.

קבלה לחברות ע"פ אמות מידה מקצועיות.

המשך צמיחה דמוגרפית במסלול הרחבה ומסלול חברות, לוודא שגם המצטרפים החדשים (בני משק ובני זוגם) מטמיעים את ערכי הקיבוץ (שיוויון, תרומה וכו'). שלא יהפוך לישב קהילתי רק בגלל שאינם מכירים או מתחברים

בני קיבוץ: להגיע איתנו להסדר שיכבד את החוזה עליו חתם הקיבוץ בשנת 2006 ולא כיבד ואף ביטל כהרף עין. כיום אנו חיים בלי מעמד ובלי שום עזרה למרות שגדלנו, תרמנו ותורמים לקיבוץ רבות בכל הנושאים החברתיים או החינוכיים. עצוב ומעליב מה שעשו לנו ואני מקווה שזה ישתנה במהרה, שימור והבטחת משבצת קרקע לבן ממשך ללא תשלום מינהל באופן זהה לתנועת מושבים.

עמדות כלפי התנועה ופעילויותיה

בסקר זה בחנו את העמדות כלפי תחומי הפעילות העיקריים בהם סבורים המשיבים שהתנועה צריכה לעסוק.

בראשית שנות התשעים שיעור המבטאים אמון מועט כלפי הנהגת התנועה היה יחסית נמוך, פחות משליש. לאורך שנות התשעים בלטה מגמת עליה עקבית של קבוצה זו עד קרוב לשני שלישים מהמשיבים בשנת 2002. מאז קיימת מגמת ירידה באחוז המציינים שיש להם אמון מועט בהנהגת התנועה מ-62% ב-2002 ל-44% ב-2020. במקביל קיימת עלייה אטית בשיעור המציינים שיש להם אמון בינוני ורב במנהיגות התנועה מ-38% ב-2002 ל-56% ב-2020.

לוח 123: כיצד תפקדה התנועה במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת פיגועים והפגזות (באחוזים).

ס"ה	טוב	בינוני	לא טוב	תק"צ 20
100	38	43	19	

השיבו 1498 מרואיינים

רוב המשיבים סבורים שהתנועה תפקדה טוב או בינוני במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת פיגועים והפגזות. כך, מעל לשליש (38%) סבורים שהתנועה תפקדה טוב ועוד כשתי חמישיות (43%) סבורים שתפקודה היה בינוני. כחמישית מהמשיבים סבורים שהתנועה לא תפקדה טוב במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת פיגועים והפגזות.

הבדלים לפי מין

הגברים (21%) יותר מהנשים (17%) סבורים שהתנועה תפקדה לא טוב במהלך השנה האחרונה בעת הפיגועים/הפגזות. מאידך יותר גברים (39%) מנשים (36%) סבורים שהתנועה תפקדה טוב בעת הזו.

הבדלים לפי קבוצות הגיל

המבוגרים (42%) יותר מגילאי הביניים (38%) ומהצעירים (30%) סבורים שהתנועה תפקדה טוב במהלך השנה האחרונה בעת הפיגועים/הפגזות.

אמון כלפי הנהגת התנועה בקיבוצים במצב כלכלי שונה

לוח 124: אמון כלפי הנהגת התנועה לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	אמון רב	אמון מסוים	מעט אמון	מצב כלכלי
100	5	36	59	לא טוב
100	14	41	45	בינוני
100	22	39	39	טוב

ענו 1610 משיבים

בבחינת מידת האמון כלפי הנהגת התנועה לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ נמצא שליותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (22%) יש אמון רב בתנועה לעומת משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני (14%) ולא טוב (5%). רבים יותר המשיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (59%) מהמשיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני (45%) וטוב (39%) המעניקים אמון מועט להנהגת התנועה.

לוח 125: עמדה כלפי תפקוד התנועה בעת פיגועים/הפגזות לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

תיפקוד התנועה

מזב כלכלי	לא טוב	בינוני	טוב	סה"כ
לא טוב	27	43	30	100
בינוני	17	47	36	100
טוב	17	41	42	100

ענו 1496 משיבים

יותר משיבים מקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (42%) מאשר מקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב (30%) סבורים שתפקוד התנועה במהלך השנה האחרונה כאשר קיבוצים רבים היו נתונים תחת פיגועים והפגזות היה טוב.

לא נמצאו הבדלים לפי שיטת ההתפרנסות.

עמדות כלפי פעילות התנועה בנושאים כלליים

נבחנה המידה בה התנועה הקיבוצית צריכה לעסוק בשלושה עשר תחומי פעילות נבחרים, חמישה בנושאים כלליים ושמונה בנושאים פנים קיבוציים. התשובות מוצגות בשני הלוחות הבאים.

לוח 126: עמדות המשיבים כלפי המידה בה רצוי שהתנועה תעסוק בתחומי פעילות כלל ארצית (באחוזים).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא					התנועה צריכה לעסוק בתחום:
סה"כ	רבה	בינונית	מועטה	תק"צ	
100	76	18	6	20	1. מעורבות בחברה הישראלית
100	77	17	6	18	
100	79	15	6	16	
100	78	17	5	14	
100	75	18	7	11	
100	73	19	8	09	
100	74	19	7	07	
100	74	18	8	05	
100	70	20	10	04	
100	89	8	3	20	2. ייצוג כלפי מוסדות המדינה
100	87	10	3	18	
100	87	9	4	16	
100	88	9	3	14	
100	84	10	6	11	
100	84	11	5	09	
100	85	10	5	07	
100	87	9	4	05	
100	82	12	6	04	
100	70	20	10	20	3. תנועות נוער בישראל
100	70	22	8	18	
100	73	18	9	16	
100	77	16	7	14	
100	74	18	8	11	
100	73	18	9	09	
100	73	18	9	07	
100	69	21	10	05	
100	67	19	14	04	
100	69	19	12	02	
100	87	10	3	20	4. הובלת ההנהגה החקלאית במדינה
100	87	10	3	18	
100	85	11	4	16	
100	91	7	2	20	5. טיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ובמים

על שאלות אלה השיבו כ- 1620 מרואיינים.

מבין התחומים הכלליים שהוזכרו, התחומים שלגביהם כמעט כל המשיבים סבורים שעל התנועה לעסוק בהם במידה רבה הם: טיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ובמים (91%), ייצוג הקיבוצים כלפי מוסדות המדינה (89%), הובלת ההנהגה החקלאית במדינה (87%), מעורבות בחברה הישראלית (76%) ובתנועות הנוער בישראל (70%).

הבדלים בין התקופות

בכל התחומים בולטת עליה באחוז המשיבים הסבורים שעל התנועה לעסוק בהם במידה רבה מאז שנת 2004

ועד לשנת 2020: כך, מציינים זאת לגבי ייצוג כלפי מוסדות המדינה ב-2004 – 82% וב-2020 – 89% וכן יש עלייה באחוז התומכים במעורבות בחברה הישראלית ב-2004 – 70% וב-2020 – 76%.

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בין המינים בשאלת המעורבות בחברה הישראלית ובעיסוק בתנועות הנוער בישראל: רבות יותר הנשים (82%) מהגברים (71%) המציינות שעל התנועה לעסוק במידה רבה במעורבות בחברה הישראלית. מגמה דומה עולה מהנתונים לגבי העיסוק בתנועות הנוער: רבות יותר הנשים (73%) מהגברים (69%) המציינות שעל התנועה לעסוק בתנועות הנוער בישראל. גם לגבי הובלת ההנהגה החקלאית במדינה רבות יותר הנשים (89%) מהגברים (84%) המציינות שעל התנועה לעסוק בהובלת ההנהגה החקלאית. לגבי זכויות החקלאים בקרקע ובמים לא נמצאו הבדלים לפי מין.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל בשלושה מתוך חמשת הנושאים הקשורים בעיסוק התנועה בתחומי פעילות כלל ארציים.

פעילות בתנועות הנוער בישראל: 79% מהמבוגרים לעומת 68% מגילאי הביניים ו-60% מהצעירים מציינים שעל התנועה לעסוק במידה רבה בתנועות הנוער. הובלת ההנהגה החקלאית במדינה: 91% מהמבוגרים לעומת 87% מגילאי הביניים ו-77% מהצעירים מציינים שעל התנועה לעסוק במידה רבה בנושא זה. טיפול מרוכז בזכויות החקלאים בקרקע ומים: 95% מהמבוגרים לעומת 91% מגילאי הביניים ו-81% מהצעירים מציינים שעל התנועה לעסוק במידה רבה בנושא זה.

נמצאו הבדלים לפי המצב הכלכלי בקיבוצים בשניים מתוך חמשת הנושאים הקשורים בעיסוק התנועה בתחומי פעילות "כלל ארציים" עיסוק בתנועות הנוער והובלת ההנהגה החקלאית במדינה.

לוח 127: עמדות כלפי עיסוק התנועה בתחומי פעילות כלליים בישראל לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא

התנועה צריכה לעסוק בתחום:	מצב כלכלי ↓	מועטה	בינונית	רבה	סה"כ
1. עיסוק בתנועות הנוער	לא טוב	14	23	63	100
	בינוני	9	19	72	100
	טוב	8	19	73	100
2. הובלת ההנהגה החקלאית במדינה.	לא טוב	5	10	85	100
	בינוני	3	13	84	100
	טוב	3	8	89	100

ענו 1617 משיבים

עיסוק התנועה בתנועות הנוער: מבין המשיבים מהקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב שיעור נמוך יותר (63%) מאשר מבין המשיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (73%) תומך בעיסוק התנועה בתנועות הנוער.

הובלת ההנהגה החקלאית במדינה: יותר משיבים (89%) מקיבוצים במצב כלכלי טוב מאשר מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (85% ו-84% בהתאמה) סבורים שרצוי שהתנועה תעסוק בהובלת ההנהגה החקלאית במדינה.

לא נמצאו הבדלים בעמדות כלפי פעילות התנועה בנושאים כלליים בישראל בקיבוצים לפי מודל ההתפרנסות בהם.

עמדות כלפי פעילות התנועה בנושאים פנים קיבוציים

הלוח הבא מציג את עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה ב-9 תחומי פעילות פנים קיבוציים.

לוח 128: עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה בתחומי פעילות פנים קיבוציים (באחוזים).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא

סה"כ	הרבה	בינוני	מעט		התנועה צריכה לעסוק בתחום:
100	86	11	3	תק"צ 20	1. ליווי קיבוצים במצוקה
100	85	11	4	תק"צ 18	
100	86	11	3	תק"צ 16	
100	84	13	3	תק"צ 14	
100	69	23	8	תק"צ 11	
100	71	21	8	תק"צ 09	
100	73	20	7	תק"צ 05	
100	71	20	9	תק"צ 02	
100	68	23	9	תק"צ 20	2. צמיחה דמוגרפית
100	71	22	7	תק"צ 18	
100	73	19	8	תק"צ 16	
100	67	25	8	תק"צ 14	
100	63	26	11	תק"צ 11	
100	65	24	11	תק"צ 09	
100	63	26	11	תק"צ 05	
100	54	27	19	תק"צ 03	
100	77	14	9	תק"צ 20	3. טיפול בביטוח פנסיוני לחבר/ה
100	76	17	7	תק"צ 18	
100	78	15	7	תק"צ 16	
100	79	13	8	תק"צ 14	
100	80	13	7	תק"צ 11	
100	79	12	9	תק"צ 09	
100	78	13	9	תק"צ 05	
100	76	14	10	תק"צ 03	
100	64	22	14	תק"צ 20	4. טיפול בזכויות החבר/ה בעבודה
100	64	22	14	תק"צ 18	
100	68	21	11	תק"צ 16	
100	67	20	13	תק"צ 14	
100	71	18	11	תק"צ 11	
100	72	18	10	תק"צ 09	
100	73	17	10	תק"צ 05	
100	73	16	11	תק"צ 03	
100	61	24	15	תק"צ 20	5. המשך הערבות הדדית בקיבוצים
100	64	23	13	תק"צ 18	
100	64	24	12	תק"צ 16	
100	60	28	12	תק"צ 14	
100	56	30	14	תק"צ 11	
100	57	25	18	תק"צ 09	
100	50	30	20	תק"צ 05	6. שיוך דירות
100	66	18	16	תק"צ 20	
100	64	19	17	תק"צ 18	
100	62	21	17	תק"צ 16	
100	60	19	21	תק"צ 14	
100	56	21	23	תק"צ 11	
100	61	20	19	תק"צ 09	
100	61	22	17	תק"צ 05	
100	65	20	15	תק"צ 20	7. גיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש
100	64	21	15	תק"צ 18	
100	63	22	15	תק"צ 16	
100	56	26	18	תק"צ 14	

לוח 128: עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה בתחומי פעילות פנים קיבוציים (באחוזים - המשך).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא					התנועה צריכה לעסוק בתחום:
סה"כ	הרבה	בינוני	מעט		
100	92	6	2	תק"צ 20	8. הבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע
100	92	6	2	תק"צ 18	
100	95	5	3	תק"צ 16	
100	93	3	4	תק"צ 14	
100	48	32	20	תק"צ 20	9. יישוב מחלוקות בין חברים לקיבוצם
100	52	31	17	תק"צ 18	
100	49	34	17	תק"צ 16	
100	49	33	18	תק"צ 14	

ענו על שאלות אלו כ- 1600 מרואיינים.

ביחס לתחומי הפעילות הפנים קיבוציים, רוב המשיבים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בהבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע (92%) ובליווי קיבוצים במצוקה (86%). כשלושה רבעים סבורים שהתנועה צריכה לעסוק הרבה בטיפול בביטוח פנסיוני לחברים (77%). כשני שלישים סבורים שעל התנועה לעסוק הרבה בצמיחה הדמוגרפית (68%), בטיפול בזכויות החברים בעבודה (64%), בשיוך הדירות (66%) בגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש (65%) ובהמשך הערבות הדדית בקיבוצים (61%). כמחצית המשיבים ציינו שעל התנועה לעסוק הרבה ביישוב מחלוקות בין חברים לקיבוצם (48%).

הבדלים בין המינים

בנושאים הפנים קיבוציים נמצאו הבדלים בין המינים באשר לטיפול בזכויות החברים בעבודה, שיוך דירות וגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש.

נמצאו הבדלים בין המינים בשאלת טיפול בזכויות החברים בעבודה: רבות יותר הנשים (67%) מהגברים (61%) המציינות שעל התנועה לעסוק במידה רבה בנושא זה. מגמה דומה עולה מהנתונים לגבי העיסוק בשיוך הדירות: רבות יותר הנשים (69%) מהגברים (63%) המציינות שיש לעסוק בכך. גם לגבי גיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש רבות יותר הנשים (67%) מהגברים (62%) המציינות שיש לעסוק בכך.

לגבי הנושאים האחרים לא נמצאו הבדלים לפי מין.

הבדלים בין קבוצות הגיל

בנושאים הפנים קיבוציים נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל באשר להבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע, יישוב מחלוקות בין החברים לקיבוצם, המשך הערבות ההדדית, טיפול בביטוח הפנסיוני לחברים, טיפול בזכויות החבר בעבודה.

בנושא הבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע: אחוז גדול יותר מהמבוגרים (95%) ומגילאי הביניים (91%) סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה בהשוואה לצעירים (89%). בנושא המשך הערבות ההדדית: יותר מבוגרים (67%) סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה בהשוואה לגילאי הביניים (58%) ולצעירים (55%). בנושא יישוב מחלוקות בין החברים לקיבוצם: רבים יותר מגילאי הביניים (51%) סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה בהשוואה למבוגרים (48%) ולצעירים (42%). בנושא טיפול בביטוח פנסיוני לחברים: יותר מבוגרים (83%) וגילאי הביניים (76%) סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה בהשוואה לצעירים (68%). בנושא טיפול בזכויות החבר/ה בעבודה: יותר מבוגרים (67%) וגילאי הביניים (65%) סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה בהשוואה לצעירים (54%).

לסיכום ההבדלים בין קבוצות הגיל בנושאים הפנים קיבוציים נמצא שהקבוצה המבוגרת סבורה יותר מקבוצות הגיל האחרות שעל התנועה לעסוק בהם במידה רבה (למעט בנושא יישוב המחלוקות בין חברים). הצעירים בכל הנושאים האלה סבורים שעל התנועה לעסוק בהם במידה פחותה מאשר קבוצות הגיל האחרות.

עיסוק התנועה בתחומי פעילות פנים קיבוציים – השוואה בין קיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא משווה בין עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה ב-2 תחומי פעילות פנים קיבוציים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 129: עמדות כלפי עיסוק התנועה בתחומי פעילות פנים קיבוציים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא

התנועה צריכה לעסוק בתחום:	מצב כלכלי ↓	מעט	בינוני	הרבה	סה"כ
1. שיוך דירות	לא טוב	14	18	68	100
	בינוני	15	15	70	100
	טוב	18	19	63	100
2. הבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע	לא טוב	5	7	88	100
	בינוני	1	9	90	100
	טוב	2	6	92	100

ענו על שאלות אלו כ- 1614 מרואיינים.

ב-2 שאלות מתוך 9 השאלות העוסקות בתחומי הפעילות הפנים קיבוציים נמצא שיותר משיבים מקיבוצים אשר מצבם הכלכלי לא טוב מאשר מקיבוצים אשר מצבם הכלכלי טוב סבורים שעל התנועה לעסוק בתחומי פעילות אלה במידה רבה:

- שיוך דירות: 70% ממשיבי הקיבוצים הבינוניים כלכלית ו-68% מהחלשים סבורים שעל התנועה לעסוק בכך במידה רבה לעומת 63% מהקיבוצים החזקים כלכלית.

- הבטחת זכויות הקיבוצים בקרקע: 88% ממשיבי הקיבוצים במצב כלכלי לא טוב לעומת 90% מהבינוניים ו-92% מהחזקים כלכלית סבורים שעל התנועה לעסוק במידה רבה בנושא זה.

עיסוק התנועה בפעילות פנים קיבוצית לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא מציג את עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה ב-2 נושאים בהם נמצאו הבדלים מובהקים בין תשובות המשיבים מקיבוצים שיתופיים בהשוואה למתחדשים: שיוך דירות וגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש.

לוח 130: עמדות המשיבים כלפי עיסוק התנועה בתחומי פעילות פנים קיבוציים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

המידה הרצויה של העיסוק בנושא

מודל התפרנסות	מעט	בינוני	רב	סה"כ	
שיוך דירות	שיתופי	29	19	52	100
	מתחדש	12	17	71	100
גיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש	שיתופי	19	22	59	100
	מתחדש	14	20	66	100

ענו על שאלות אלו 1590 מרואיינים.

מהלוח עולה שאחוז המשיבים הסבורים שעל התנועה לעסוק בשיוך דירות ובגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש גבוה יותר בקיבוצים המתחדשים מאשר בשיתופיים.

71% ממשיבי הקיבוצים המתחדשים בהשוואה ל-52% מהשיתופיים סבורים שהתנועה צריכה לטפל במידה רבה בשיוך דירות בקיבוצים. 66% ממשיבי הקיבוצים המתחדשים בהשוואה ל-59% מהשיתופיים סבורים שהתנועה צריכה לטפל במידה רבה בגיבוש ערכי ליבה לקיבוץ המתחדש.

אתגרי התנועה ב-5 השנים הבאות - דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי התנועה הקיבוצית ב-5 השנים הבאות. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

חיזוק המערכת החינוכית ובעיקר לחזק את אגף הנוער בקיבוץ הפרטי ובתנועה בכלל, השפעה באמצעות תנועות הנוער ותנועות הבוגרים - וחיזוק הקשר של התנועה הקיבוצית עימן; למנוע חקיקה שמצמצמת את מעמד הקבוצים או יכולתם להתפתח, עזרה למוסדות החינוך של הקיבוצים מול משרד החינוך להשאיר ולחזק צביון חינוך קיבוצי. פיתוח מנהיגות מקומית צעירה חיזוק החינוך החברתי. להקצות משאבים כדי שחברים יוכלו לתרום מזמנם כוחם ומרצם אבל לא מכספם לחברה הסובבת בעיקר בתחום חינוך ותנועת נוער.

רתימת תושבי ההרחבות (בתוך הקו הכחול ומחוץ לו) ו/או בניס חוזרים 'בעצמאות כלכלית' **לעשייה האזורית והתנועתית** - כדוגמא, בבחירות למוזכ"לות התנועה רק חברים מלאים יכולים היו להצביע - וזו שגיאה שמגבירה אי-אמון בתנועה הקיבוצית ובמערכותיה בקרב אלה שרוצים קיבוץ. להתחזק כלכלית ולא למכור נכסים כלכליים, להתחזק פוליטית, לקבל בעלות על האדמה. עזרה לקיבוצים בהסדרת זכויות בנייה מול רמי, עזרה מול מוסדות המדינה בנושאים תכנוניים ובנושאי חקלאות,

אתגרים בחברה ישראלית:

לחזור להוביל חברתית ולהיאבק בגזירות חקלאיות, לשמור על זכויות החקלאים והתנועה הקיבוצית והרבה הסברה ויחסי ציבור.

להוביל מאבק בעד העלאת הפריפריות על סדר היום החברתי כלכלי בטחוני, נוכחות חיובית מוגברת בחברה הישראלית: תיקון הקרע עם תנועות הבוגרים ותנועות הנוער. חיזוק מעמדו החברתי והכלכלי במדינה, לדאוג לחינוך מתאים לכל ילד.

השפעה חברתית בישראל: הגברת הכוח הפוליטי והכנסת חברי כנסת קיבוצניקים למפלגות השמאל, מעורבות חברתית במדינה, הטמעת הקיבוץ כוחו ושילובו במדינה, לחזור להיות מרכזיים בציבוריות ובתרומה למדינה, להביא את התנועה הקיבוצית לקדמת הבמה, ליצר הסברה לא מתנצלת על הקבוץ ועל תרומתו למדינה.

טיפול בקרקעות מול מנהל מקרקעי ישראל, **הצלת החקלאות** - פיגועי החקלאות שיוצרים חורים תקציביים עצומים לקיבוצים שנשמכים על חקלאות כמקור הכנסה עיקרי בנוסף למדיניות המחפירה של המדינה לחקלאות שעשוי למוטט אותה לחלוטין, לעלות את המודעות של חשיבות החקלאות בארץ ותשלום הוגן לחקלאים. שמירה על הנכסים והקרקעות ושימור החקלאות, התמודדות מול גופי התכנון השונים (רמ"י בעיקר) מול הגישה העוינת את ההתיישבות החקלאית.

למחות על היחס העוין כלפי הקיבוץ מצד מוסדות המדינה, לשפר את **תדמית הקיבוצים** בארץ, לדאוג ל**ביטחון ורווחה בקיבוצים שתחת אש מול עזה** ולהביא למודעות לכלל ציבור בארץ והעולם, לדאוג לביטחון ורווחה בקיבוצים שתחת אש מול עזה ולהביא למודעות לכלל ציבור בארץ והעולם.

השפעה על מערכת הפוליטית. בניית חברה למופת, להפוך לגורם מוביל בחברה הישראלית, מעורבות חברתית מחוץ לגדר הקבוץ, לעלות את ערכו של הקיבוץ במדינה ולדאוג לייצוג בכנסת, לייצר שת"פ לגוש שמאל מוביל במדינה.

השתלבות, עם מושבים, יישובים קהילתיים, ערי פיתוח ועוד למען פיתוח הפריפריות הגיאוגרפיות והחברתיות.

לבנות גוש פוליטי [חקלאים, קיבוצניקים, מושבניקים, ועוד] לצבור כוח פוליטי. [כמו החרדים], להאבק מול הנסיונות לקחת את הקרקעות, לחזק החצי השפוי של העם, להיאבק על ערכי הדמוקרטיה במדינה.

נתונים דמוגרפיים של המדגם 2020

לוח 131: התפלגות המשיבים לפי מקום עבודתם הקבוע (באחוזים).

2020	2018	2016	2014	2011	2009	מקום עבודה
6	6	7	8	9	8	1. חקלאות
13	14	15	14	17	18	2. תעשייה (מזון טקסטיל, מתכת, כימיה וכד')
6	9	7	5	4	6	3. מחשבים, הייטק, אלקטרוניקה, שרותי תקשורת
5	5	4	4	6	6	4. חשמל, מים, מוסך, בנייה ועבודות ציבוריות
2	3	3	4	4	5	5. שרותי אוכל, תיירות והארכה
8	9	9	8	6	8	6. שירותים עסקיים ופיננסים (ביטוח, הנהלת חשבונות וכד')
29	30	34	22	26	29	7. שירותי ציבור וקהילה (חינוך, בריאות, רווחה, מינהל)
2	2	2	5	5	3	8. שירותי תרבות, אמנות, ספורט
27	22	19	30	23	17	9. לא עובד (סטודנט, גמלאי, מובטל)
2						10. שרותי תקשורת
100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1619 מרואיינים

לוח 132: התפלגות המשיבים לפי מספר השנים שלמדו לימודים פורמליים (באחוזים).

20	18	16	14	11	09	07	05	04	02	שנות לימוד
0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	1. השכלה יסודית
11	12	12	21	27	24	23	20	24	29	2. השכלה תיכונית
28	29	28	32	32	35	35	35	33	35	3. על תיכונית, לא אקדמית
33	33	33	30	25	27	28	32	31	26	4. אקדמית, תואר ראשון
28	26	27	16	14	12	12	10	10	8	5. אקדמית, תואר מתקדם
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1651 מרואיינים

לוח 133: התפלגות המשיבים לפי מקור הצטרפותם לקיבוץ (באחוזים).

20	18	16	14	11	09	07	05	04	02	
12	12	4	16	18	15	19	13	20	21	1. ממייסדי הקיבוץ או באו עם השלמה או גרעין
49	49	64	51	45	45	43	45	44	43	2. נולדו בקיבוץ הזה או אחר
5	5	7	10	11	11	11	10	11	13	3. התחנכו בקבוץ, באו עם הורים
34	34	25	23	26	29	27	32	25	23	4. אחר (בודד, בני זוג, אולפן, מתנדבים)
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1645 מרואיינים

לוח 134: התפלגות המשיבים לפי מינם (באחוזים).

20	18	16	14	11	09	07	05	04	03	02	
52	52	52	53	49	48	49	48	47	47	46	1. זכר
48	48	48	47	51	52	51	52	53	53	54	2. נקבה
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1639 מרואיינים

לוח 135: התפלגות המשיבים לפי גילם (באחוזים).

קבוצות גיל	02	03	04	05	07	09	11	14	16	18	20
1. 21 - 30	16	16	11	8	4	3	3	2	2	1	1
2. 31 - 40	14	19	20	18	14	12	6	9	14	12	10
3. 41 - 50	16	16	17	15	15	14	9	11	18	19	17
4. 51 - 60	26	24	27	29	29	24	24	21	17	20	19
5. 61 ויותר	28	25	25	30	38	47	58	57	49	48	53
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

השיבו 1590 מרואיינים.

לוח 136: התפלגות המשיבים לפי הוותק בקיבוץ (באחוזים).

קבוצות וותק	02	03	04	05	07	09	11	14	16	18	20
1. עד 10 שנים	20	17	10	9	7	5	4	7	18	18	16
2. 11 - 20	20	19	20	18	14	14	7	6	9	11	10
3. 21 - 30	16	17	22	17	19	17	14	15	12	10	9
4. 31 ויותר	44	47	48	56	60	64	75	72	61	61	65
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

השיבו 1865 מרואיינים.

לוח 137: התפלגות המשיבים לפי המצב המשפחתי (באחוזים).

מצב משפחתי	02	03	04	05	07	09	11	14	16	18	20
1. רווק/ה	13	15	12	9	6	6	6	5	6	5	5
2. נשוי/אה	73	72	74	77	80	76	74	75	78	80	78
3. גרוש/ה	8	8	9	9	7	9	10	10	8	8	9
4. אלמן/ה	5	4	4	4	6	7	9	9	6	6	7
5. חד הורי	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

השיבו 2144 מרואיינים.

לוח 138: התפלגות המשיבים לפי מספר הילדים עד גיל 18 (באחוזים).

מספר ילדים	09	11	14	16	18	20
1	35	36	29	28	24	22
2	32	40	23	34	31	36
3	27	18	32	28	35	31
4 ומעלה	6	6	16	10	10	11
סה"כ	100	100	100	100	100	100

השיבו 541 מרואיינים.

לוח 149: התפלגות המשיבים לפי הרכב ברשותם (באחוזים).

רכב	11	14	16	18	20
אין לי או מסידור רכב	48	44	33	27	29
כן, רכב פרטי	47	40	50	57	55
כן, רכב מהעבודה לשימושי הבלעדי	5	16	17	16	16
סה"כ	100	100	100	100	100

השיבו 1650 מרואיינים.

לוח 140: התפלגות המשיבים לפי הכשרה הנדרשת בעבודתם (באחוזים).

הכשרה	20
1. עבודה בלתי מקצועית	9
2. עבודה שנדרשת לה הכשרה 4-5 חודשים	9
3. עבודה הנדרשת הכשרה חצי שנה עד שנה	9
4. הכשרה משנה עד שנתיים	10
5. הכשרה של שנתיים עד 3 שנים	14
6. הכשרה גבוהה מעל 3 שנים	49
סה"כ	100

השיבו 1360 מרואיינים.